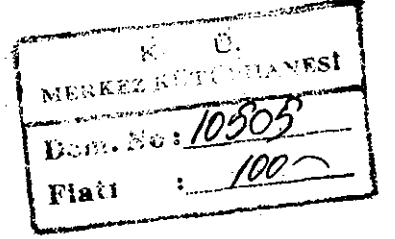

KARADENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tez Numarası

Genel :

Anabilim dalı:

Program :

AKÇAABAT ORTAMAHALLE'NİN SİHHİLEŞTİRİLEREK
KORUNMASI ÜZERİNE

Moh'd IDRİS

Yönetici: Yard.Doç.Dr. Nural GÜNDÜZALP

TRABZON

Öcak-1987

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bana büyük yardımları dokunan danışmanım Yard.Doç. Dr. Nural GÜNDÜZALP'e, bu çalışmayı bir süre birlikte yürüttüğümüz Doç.Dr. Kutsal ÖZTÜRK'e, bana yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Moh'd IDRİS

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖZET	
ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	2
BÖLÜM I. AKÇAABAT'IN GENEL ANALİZİ.....	7
1. YÖREDEKİ KONUMU	7
2. TARİHSEL GEÇMİŞİ	8
3. FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ	10
A. Coğrafyası	10
B. Ulaşım Sistemi	13
C. Alt Yapı	14
4. EKONOMİK VE SOSYAL ÖZELLİKLER.....	15
5. BİÇİMİ VE YAPISI	17
A. Tarihi Yerleşmedeki Uzam Düzeni.	17
B. Yeni Yerleşim Alanları	17
C. Mimari Analizi	18
BÖLÜM II. ORTAMAHALLE'NİN GENEL ANALİZİ.....	22
1. TARİHİ ŞEHİRDEKİ YERLEŞİM	22
2. BÖLGENİN GENEL GÖRÜNÜŞÜ	23

3. KOMŞULARLA FONKSIYONEL İLİŞKİSİ...	24
4. TOPRAK KULLANIM BİÇİMİ.....	24
5. AÇIK ALANLARIN ANALİZİ	24
A. Sokaklar ve Elemanları	24
B. Bahçeler	27
C. Manzara	29
6. MİMARİ ANALİZ.....	30
7. BÖLGEDEKİ SORUNLAR	31
A. Fiziksel Sorunlar	31
B. Sosyo-Ekonomik Sorunlar	33
8. GELECEK GELİŞMELERİN ÖNERİSİ	34
A. Büyüme Biçimi.....	35
B. Nüfus Yoğunluğundaki Artış.....	35

BÖLÜM III. BİNALARIN MİMARİ ANALİZİ	36
1. BİNA YÜKSEKLİKLERİ VE TOPOGRAFYA İLE İLİŞKİSİ	36
2. BİNALARIN TOPLUMSAL ALANLARLA İLİŞKİSİ...	37
3. BİNALARIN PLAN ŞEMALARI	37
4. YAPISAL SİSTEM	38
5. İÇ ELEMANLAR	39
6. CEPHE ELEMANLARI	42
7. ÇATILAR	46

8. BAHÇELER	48
9. BİNALARDA SIHHİ KOŞULLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ.....	48

BÖLÜM IV. GENEL DEĞERLENDİRME	50
1. BÖLGEDEKİ SORUNLAR	50
A. Yapısal Sorunlar.....	51
B. Malzeme Sorunları	51
C. İşlevsel Sorunlar	52
D. Değişiklikler	52
2. GELENEKSEL DEĞERLENDİRME	54

BÖLÜM V. GENEL DEĞERLENDİRME VE KORUMA İLE İLGİLİ ÖNERİLER	62
---	----

EKLER	
I. Röleve	
II. Fotoğraflar	

NOTLAR	
--------------	--

KAYNAKLAR	
-----------------	--

Ö Z E T

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; Akçaabat'ın genel analizi yapılmış, yöredeki konumu, tarihsel geçmişi, fiziksel, ekonomik ve sosyal özellikleri incelenmiş, biçimi ve yapısı belirlenmiştir.

İkinci bölümde; Ortamahallenin genel analizi yapılmıştır. Eski dokudaki yerleşme, bölgenin mimari analizi, fiziksel ve sosyo-ekonomik sorunlar incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; Binaların mimari analizi yapılmıştır.

Dördüncü bölümde; Genel bir değerlendirme, bölgedeki yapısal, işlevsel, malzeme sorunları ve değişiklikleri incelenmiştir. Ayrıca geleneksel değerlendirme yapılmıştır.

Beşinci bölümde; Koruma ile ilgili öneriler ortaya konmuştur.

ÖNSÖZ

Akçaabat, Ortamahalle; mimari mirasımızı büyük potansiyellerle içinde yaşatan ve bunları günümüze kadar büyük ölçüde koruyabilen bir yerleşmedir. Tarihi çevre korunması için gerekli koruma girişimleri uygulama aşamasında yetersiz olmaktadır. Bu gün koruma daha çok anıtsal ve tek olan yapılarda uygulanmaktadır. Halbuki bu yapılar kadar tarihi çevre ile bütünleşen ve anıtsal olmayan yapılar da önem kazanmaktadır.

Ortamahalle koruma açısından küçük ölçekte bir yerleşmedir. Bu küçük yerleşmede korumayı başlatmak, üzerinde daha rahat çalışılacağı ve uygulama şansı olacağı için somut bir takım sonuçlar olmak açısından daha yararlı olacaktır.

Mimari sorunların çözülmesinde geçmiş kültürel ve mimari repertuvarımızı oluşturan ve farklı bölgelere göre farklı özellikler gösteren yapıtlardan yararlanılabilir. Bu repertuvardan, günümüze projeksiyonlar yapacak şekilde yararlanılıp ulusları birbirinden ayıran kültürel benliklerinin günümüzün teknoloji ve yaşam biçimine uyumu sağlanabilir.

GİRİŞ

Karadeniz sahilinde son yıllarda çevrede bulunan tarihi değerleri ve doğal güzellikleri görmek için gelen turistlerin oldukça büyük bir potansiyele ulaştığı gözlenmektedir.

Turizm sektöründen gelen kazanç endüstri, balıkçılık, çifçilik ya da diğer uğraşlarla karşılaştırıldığında; ekonomik kalkınmada en kolay kazanç yoludur. Turizm şu şekilde tanımlanabilir. "Turizm; gezi düzenleme, turist rahat ettirme ve eğlendirme endüstrisidir." Yukarıda sözü edilen işlevler Türkiye'de henüz etkin bir şekilde gerçekleştirilmemiştir. Bunun nedeni turizm için gerekli yatırımların, konaklama tesislerinin eksik olmasıdır.

Geziler, turisti rahat ettirme, hoşça vakit geçirme, haberleşme ve ulaşım gibi gereksinmelerin yanında yeterli tesisler yapılırsa Akçaabat bölgesi turizm merkezi olabilir. Bu olay kentin sosyal karakterinin değişmesine yol açabilir. Ancak yaratacağı yeni durum nedeniyle değişim göz önüne alınmayabilir.

Trabzon hava ve deniz limanı Akçaabat'a 16-20 km uzaklıkta yer almaktadır. Bölgeye feribotla ya da uçakla gelen

turistler Akçaabat'a rahatlıkla ulaşabilir. Burada konaklanarak çevreye geziler düzenlenebilir. Akçaabat, Trabzon ve çevredeki doğal güzelliklerin yanında eski kiliseler, camiler, kaleler ve evlerden oluşan karakteristik dini, askeri, sivil mimari örnekleri kısaca yörenin kültürel mirasını yakından izlemek olanağını bulabilirler.

Akçaabat, Ortamahalle bölgesi değişik tarihlerde değişik toplumlar tarafından oluşturulmuş ve tarihi sürekliliğinde, evleri kilisesi, yaya yolları kısacası yerleşme dokusuyla günümüze kadar gelmiş bir mimari bütündür. Çağın gelişimine ve artan gereksinimlere koşturarak toplumsal yargılar değişmektedir. Var olan yerleşme dokusu ve bu doku içindeki yapıların gereksinimlere yanıt verememesi bölgedeki mimari mirasın gözden uzak tutulmasına neden olmuştur. Ancak kültürümüzün bir parçası olan bu mirasın, çağın gereklerine yanıt verecek şekilde organize edilmesi halinde dün ile bugün arasında kültürel bir köprü oluşturulabilecektir.

Akçaabat kentinin eski dokusu bilinçsizce yapılan yeni yapılarla bozulmaktadır. Genellikle iki katlı, ahşap ve insan ölçeğine yakın tasarlanan eski yöresel yapılar arasında bulunan büyük boyutlu çok katlı, çevre ile uyumsuz yükselen yapılar yerleşme dokusunun bozulmasında etkin bir rol oynamaktadır. Bu alanda çalışacak olan mimarlar yapacakları yeni yapılarda bölge mimarisinin genel karakterlerine uygun çağdaş biçimler kullanmaya özen göstermelidirler.

Bu araştırmanın amacı, Ortamahalle yerleşmesinin özelliklerini belirlemek, yerleşmenin kentsel işlevler açısından yeterliliğini araştırmak, yerleşmedeki yapıların bugünkü işlevlerini belirlemek, değişen gereksinmelere göre yüklenecek yeni işlevleri saptamak, yerleşmedeki evlerin karakteristik özelliklerini ve yapılacak yeni yapıların sahip olması gereken özelliklerini belirlemek olmuştur. Bunlara dayanarak Akçaabat, Ortamahalleyi etkin bir hale getirmek için eski tarihi yapıları restore ederek çanlandırmaya ve gelecekteki nesillere mimari mirası aktarmaya çalışılmıştır.

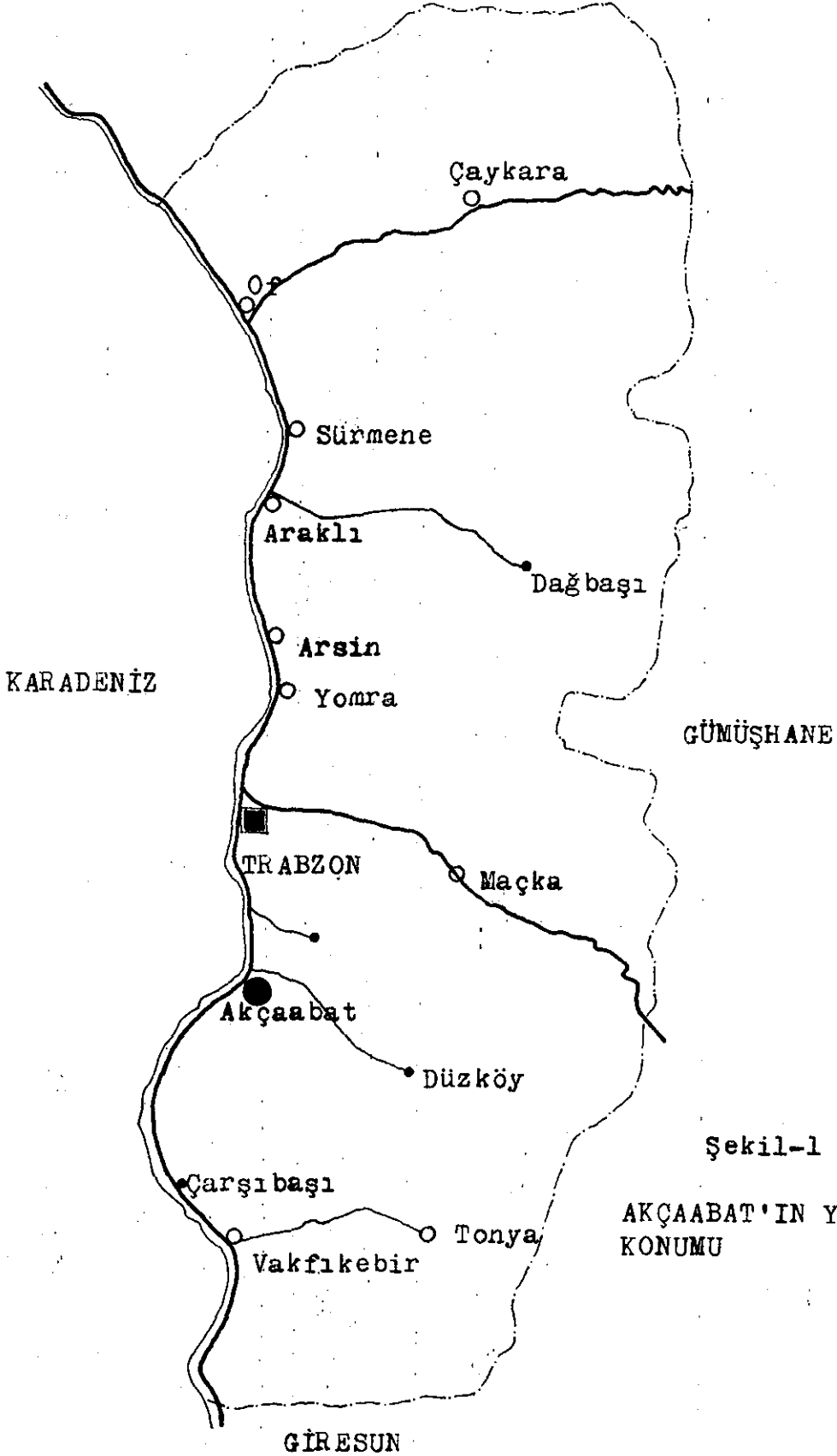
Akçaabat, Ortamahalle üzerinde araştırma yapılırken aşağıdaki yöntem izlenmiştir.

Ön çalışma olarak Akçaabat'ın genel mimarisi ve yerleşme özellikleri belirlenmiştir. Bu belirleme beş aşamadan oluşur. Birinci aşamada yapının genel bilgileri, adresi, işlevi, sahibi, yapılış tarihi, kat adedi, yerleşmedeki durumu, komşu yapılarla ve kamusal alanlarla ilişkileri belirlenmiştir. İkinci aşamada yapının iç mimari özellikleri, plan düzenlemesi, ıslak hacimler, gerekli uzamlar hakkında bilgiler belirlenmiştir. Üçüncü aşamada yapının dış özellikleri, cephe, yapı sistemi, pencere, kapı, çatı ve diğer dış elemanlar saptanmıştır. Dördüncü aşamada binada daha önce yapılan değişiklik ve düzeltmeler ile yapının problemleri belirlenmiştir. Beşinci aşamada nüfus sayımı ile toplanmış olan aile yapısı

hakkında bilgiler, turizm, aile bütçesi üzerindeki etkisi ve gelecekteki koruma çalışmasında yerleşme sakinlerinin değerlendirilebilecek görüşleri yer alır.

Ortaya çıkan sentez çalışması ise, üç ana bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölümde; Akçaabat'ın tarihi araştırılmıştır. Fiziksel, sosyal ve ekonomik özellikleri belirlenmiştir. İkinci bölümde; çizelgeler ya da diğer çeşitli verilerle elde edilen yerleşmenin genel özellikleri, yapıların iç ve dış mimari analizleri, problemleri, değişiklik ve düzeltmeler gibi verilerle bölgenin genel görünüşü belirlenmiştir. Üçüncü bölümde; bölgenin restorasyonu, iyileştirme ve canlandırılması için öneriler sunulmaktadır..

R İ Z E

Şekil-1 :

AKÇAABAT'IN YÖREDEKİ
KONUMU

Ö. 1/1.000.000

BÖLÜM I

AKÇAABAT'IN GENEL ANALİZİ

1. YÖREDEKİ KONUMU

Akçaabat ilçe ve belediye teşkilatı 1894 tarihinde kurulmuştur. (1) Doğu Karadeniz kıyısında, Trabzon'un 15 km batısında yer almaktadır. Doğudan Trabzon, batıdan Vakfıkebir, kuzeyden Karadeniz ve güneyden Maçka ilçesi ile çevrili olup, denizden yüksekliği 10 m, yüzölçümü 425 km² dir. (Şekil 1).

Akçaabat doğrusal gelişme gösteren bir yerleşmedir. Kent gelişmesini sahil yoluna paralel olarak sürdürmektedir. Kent merkezi sahildeki düzlükte yer alır. Konut alanları merkezin güneyinde bulunan üç tepe üzerindedir. Arazinin eğimli olması dolayısıyla konut alanlarına ulaşım daha çok yaya olarak yapılmaktadır. Eğimli arazi taşıt ulaşımını güçleştirir hatta bazı yerlere taşıtla ulaşmak olanaksızdır.

Akçaabat tarihi yapıları ve doğa güzellikleriyle zengin bir yerleşim alanıdır. Tipik Geç Osmanlı Kent Sivil Mimari örnekleri, sokakları, merdivenleri, bahçe duvarları, çeşmeleri ve diğer öğeleri ile bütünlük karakterini günümüze kadar koruyabilmiş ender merkezlerden biridir.

2. TARİHSEL GEÇMİŞİ

Akçaabat'ın kuruluşu hakkında iki değişik görüş vardır. Birinci görüşe göre; Akçaabat, Miletliler tarafından M.Ö. 750 yılında kurulmuştur. Miletliler ekonomik nedenlerle Karadenize açılarak Sinop ve Trabzon arasında Koloniler kurmuşlardır. Yoroz burnunun hemen doğusunda yer alan Akçaabat da Trabzon'un ve bölgenin doğal limanı olarak o tarihlerde kurulmuştur. Diğer görüşe göre; Miletliler buralara gelmeden önce, yerleşmeler kurulmuştur. Yunanlı yazar Ksenophon M.Ö. 400'de yazdığı "Onbinlerin Dönüşü" adlı kitabında; ayrı dilleri ve kültürleri olan Makronlar, Iskitler, Mosinekler, Tibarenler, Drilller ve Kolhaların Miletlilerden daha önce burada yaşadığını yazmıştır. (2)

Bölgenin ilk sakinleri, tarih öncesi devirlerden itibaren yerleşmişler. Bunlar M.Ö. 2000 yılına kadar doğudan gelip Anadolu'da birbiriyle kaynaşmış olan uluslardır. M.Ö. 2000 yılına kadar kurulan beylikler Hitit Uygarlığının sınırları içine girmemekle beraber, onların uygarlığından etkilenmişlerdir. Hitit devleti dağılınca ticari hayat Asurluların eline geçmiştir. Asur devleti M.Ö. 8'inci yüzyılda gücünü yitirince bölgeye Kafkaslar üzerinden Kimmerler, Amazonlar ve iskitler saldırmışlardır (3)

Charles Texier "Küçük Asya" adlı yapıtında; Karademiş kıyısında şehirlerin Asurlularca kurulduğunu yazmıştır. Asur

hükümdarları egemenlik güçlerini buraya kadar genişletmiş ve Finikelilerle ticari ilişkide bulunmuşlardır. (4) Ticari amaçla gelen Finikelilerin Trabzon ve Akçaabat'ı bölgenin ilk pazarlarından biri olarak kurdukları görüşü daha geçerlidir. (5)

Asur devleti ortadan kalkınca M.Ö. 620 yılında Medler Doğu Karadeniz Bölgesinde egemenliği ellerine almışlar. M.Ö. 6'ncı yüzyılda Yunanlılar Doğu Karadeniz kıyılarında koloniler kurmuşlardır.

Pont Kapadokyası denilen Doğu Karadeniz bölgesi M.Ö. 514 yılında İranlıların, M.Ö. 334 yılında Makedonya Kralı Büyük İskender'in, M.Ö. 298 de Pontosların, M.Ö. 63 de Romalıların ve M.S. 395 te Doğu Roma İmparatorluğunun ellerine geçmiştir. Müslüman Arap ve Türk orduları bölgeye akınlar düzenleyerek Trabzon dışındaki yerleri ellerine geçirmişlerdir. İstanbul, Latinler tarafından işgal edildiği zaman Prens Alex Komnen Trabzon Devletini kurmuştur. 1461 yılında Osmanlılar Trabzon'u fethetmiş ve Trabzon Devletine son vermişlerdir.

İlçe 1916 yılında Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Bu yüzden özellikle Türk ve müslüman halk göçetmiştir. Ortamahalle, Nefsipulathane kısmen, Durbinar mahallesi ise tamamen yıkılmıştır. 17 Şubat 1918 yılında ilçe işgalden kurtulmuştur. (6)

"Akçaabat" adının nereden geldiği konusunda çeşitli görüşler vardır. Bu görüşler;

- Akçaabat'ın adı Latince "çınar" anlamına gelen "Platanus" dan gelmektedir. Pontus Devletinde Puta tapınıldığı zaman Akçaabat'taki halk çınar ağacına tapmaktaydılar. Böylece zamanla Pulathane adı verilmiştir. (7)

- Osmanlılar devrinde halkın zenginleşmesi nedeniyle kasabaya "zengin olmuş, abat olmuş" anlamına gelen "Akçaabat" adı verilmiştir. (8)

- Pontus Devleti zamanında kireç sıvalı ve beyaz bakanalı binalarıyla uzaktan şirin ve göz alıcı bir manzarası olan ve akça gibi parlayan kasabaya "Akçaabat" adı verilmiştir. (9)

3. FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

A. Coğrafyası:

Akçaabat üç tepe üzerinde kurulmuştur. (10) Akçaabat'ta üçü eski zamanlardan kalan beş mahalle vardır. Bunlar; Nefsipulathane, Ortamahalle, Dürbınar, Yenimahalle ve Çolaklı mahalleleridir. Bu mahallelerden eski olanları Nefsipulathane, Ortamahalle ve Dürbınar'dır. Diğer ikisi yeni yerleşmelerdir. Ortamahalle Kırlangıç tepe üzerinde, Dürbınar ise Ayliya tepesi üzerinde yer alır. Mahallelerin bir özelliği hepsinin

derelerle ayrılmış olmasıdır. Dereler mahalleleri sınırlar durumundadır.

Yöre arazisi engebelidir. Kentin kuzeyinde deniz, güneyinde dağlar yer alır. Bu dağların adları; Yoroz dağı, Karadağ, Gavur dağı ve Hıdırnebi dağıdır (Hıdırnebi dağında bulunan Şahinkaya'ya Nuh'un genişinin zincirinin takıldığı söylentisi yaygındır).

Sahil şeridi boyunca koylar ve burunlar bulunur. Bunların adları batıdan doğuya doğru Akçakale, Sargana ve Rihtim mevkiidir. Rihtim mevki balıkçı limanı olarak kullanılmaktadır. Rihtim mevki ileride yat limanı olarak değerlendirilebilir.

a. İklimsel Veriler:

Yapılan uzun süreli gözlemler sonucunda elde edilen veriler Akçaabat'ın iklimsel değerlendirilmeleri için geçerlidir. Bu gözlemlere göre bölgede ılıman nemli iklim hüküm sürmektedir. En soğuk ay ortalaması 7.1°C , en sıcak ay ortalaması 22.7°C , yıllık ortalama 14.6°C dir. Görülen en düşük sıcaklık -3.6°C , en yüksek sıcaklık 35.1°C dir. Sıcaklık 4 ay boyunca 20°C yi aşar. Yılın 4.5 gününde sıcaklık 0°C nin altına düşer. En sıcak ve en soğuk ay ortalaması sıcaklık farkı 15.6°C dir.⁽¹¹⁾

Yıllık ortalama yağış 687.3 mm dir. En çok yağış Ekim ayında gerçekleşir. En az yağış alan ay Temmuz ayıdır. Ortalama olarak yılda 59.8 gün gökyüzü bulutsuzdur. Gökyüzünün tamamen kapalı olduğu günlerin yıllık ortalaması 125.4 gündür.

Yıllık ortalama rüzgar hızı 1.4 m/sec dir. En hızlı rüzgar kuzey batıdan eser ve hızı 20.2 m/sec dir. (12)

Sonuç olarak Akçaabat'ın sahip olduğu ılıman iklim yörenin turizm amaçlı işlev kazanmasında olumlu bir etken olarak karşımıza çıkar.

b. Coğrafi Veriler:

o. Yöredeki Jeolojik Yapı:

Araştırma sahasında faylı yapı görülmemiştir. Yoğun bitki örtüsüne rağmen, tabakalı yapılar saptanabilmiştir. Bu tabakalaşmaları araştırma sahasında mevcut formasyonlar içinde en açık şekilde kireçtaşlarında görülmüştür. Aglomera ve Tüflerde ise yer yer tabakalaşmalar görülür.

Yörede bulunan Agregat, Kireçtaşı ve Bazaltlardan inşaatlarda yararlanılmaktadır. Kireçtaşı, Akçaabat kireç ocağı mevkiindeki tesislerde gerekli işlemleri gördükten sonra çevre ilçeler ve merkez ilçede pazarlanır. Bazaltlardan da yapı taşı olarak yararlanılabilmektedir. Agregatlar da, hazır harç niteliği taşıyabildiğinden ekonomiktir. (13)

o. Bitki Örtüsü:

Tüm yıl boyunca çok fazla yağış alan sahil kesiminde yoğun bir yeşil bitki örtüsü görülmektedir. Akçaabat'ın mahalle ölçeğinde meyva ağaçları, çevre ölçeğinde tütün, fındık ağaçları ve çalılıklar yetişmektedir.

B. Ulaşım Sistemi:

Akçaabat Trabzon'a çok yakındır. Bu nedenle Trabzon'da bulunan hava ve deniz limanlarından yararlanması kolaydır. (Trabzon hava ve deniz limanı Akçaabat'a 16-20 km mesafededir).

Bu gün şehirlerarası ulaşımı sağlayan sahil yolu 1960 da denizin doldurulması ile açılmıştır. Yolun kenarında 10 m genişliğinde bir yaya kaldırımını gezinti alanı olarak düzenlenmiştir. Sahil yolu açılmadan önce kentin içinden geçen İnönü Caddesi (eski adı Hükümet Caddesi) şehirlerarası ulaşımı sağlayan ana yol olarak kullanılmıştır. Daha sonra sahil yolunun açılmasıyla bu yol şehir içi yoluna dönüşmüştür. Kent içi ulaşımını sağlayan diğer iki yol Orta Cadde ve İstiklal Caddesidir. Bu caddeler kentin bir ucundan diğer ucu- na kadar uzanır. Mahallerdeki sokaklar arazinin topoğrafyasına uyumlu kıvrımlar yaparak mahalle boyunca uzanır. Arazinin eğimli olması nedeniyle konut alanlarına ulaşım, taşıt ulaşımını güçleştirdiği ve hatta bazı yerlere taşıtla ulaşım-

mı olanaksız kıldığı için, daha çok yaya olarak yapılmaktadır.

C. Alt Yapı:

Alt yapıyı oluşturan temel ögeler enerji, haberleşme, içme suyu ve kanalizasyon sistemi ve çöp tesisleri kentin bu günkü nüfusunun gereksinmelerini karşılayabilecek kapasitededir. Ancak ileride Akçaabat'ta turistik bir merkez yapılması düşünülecek olursa, bu alt yapı tesislerinin yetersiz olduğu kolayca görülür.

a. Enerji: Kentin en eski kaynağı Almanların 1940 yılında yaptığı 5000 Kw gücündeki elektrik santralidir. Bu santral eski adıyla Visera yeni adıyla Işıklar köyünde bulunmaktadır. Bu santraldan sağlanan elektrik enerjisi kent için yetersiz olduğundan Trabzon ilinin Değirmendere mevkiinde İkizdere üzerindeki merkez elektrik santralından ve Tirebolu elektrik santralından elektrik enerjisi alınmaktadır.⁽¹⁴⁾

b. Haberleşme: Akçaabat'ta posta, telefon, telgraf ve telex hizmetleri bulunur. Ayrıca 1984 yılında uluslararası telefon görüşmelerine açılmıştır. PTT kapasitesi şu anda kentin gereksinmelerini karşılamaktadır. İlerisi için yetersizdir.

c. İçme Suyu ve Kanalizasyon Sistemi:

Eskiden kentin içme suyu su gözelerinden sağlanıyordu. Şimdi ise, Söğütlü Deresine bağlı olan Keson kuyusundan çekilen sular, Akçaabat sırtlarında (Ortamahalle'de) bulunan depolara pompalanarak doldurulur. Yüksekteki depolardan gelen su kentin su gereksinmesini karşılar.

Kanalizasyon suları şu anda doğrudan sahil kesiminden denize akmaktadır. 1970 yılında Karadeniz Üniversitesi tarafından hazırlanan bir kanalizasyon projesinin uygulama çalışmalarına başlanmış fakat başarı sağlanmayınca proje durdurulmuştur. Kanalizasyon sorununun çözümü için çalışmalar 1970 yılından bu yana sürdürülmektedir. (15)

d. Çöp: Arazinin engebeli yapısı ve sokak biçimlenişi çöplerin toplanmasını güçleştirmekle birlikte, çöpler mahallerde haftada iki defa, kent merkezinde ise her gün toplanıp Trabzon'a yollanarak imha edilir. Akçaabat bu sayede temiz bir kenttir.

4. AKÇAABAT'IN EKONOMİK VE SOSYAL ÖZELLİKLERİ

Akçaabat'ta yapılan ekonomik faaliyetler tarihin eski zamanlarından beri fazla bir değişiklik göstermemiştir. Fındık ve tütün bölgede en çok yetiştirilen ürünlerdir. Fındık değerli bir ihraç ürünüdür. Yüksek yerlerde mısır yetiştiril-

lır. Balıkçılık deniz kenarında bulunan bütün kentlerde gözlenebilen önemli bir ekonomik kazanç kaynağıdır. Akçaabat'ta da eski zamanlardan beri balıkçılık yapılmakta ve tutulan balıklar yakın çevreye ve iç pazarlara dağıtılmaktadır.

Bölgede ekonomik faaliyetleri desteklemek için büyük yatırımlar yapılmamaktadır. Bu yüzden farklı ekonomik faaliyetler görülmez. Turizm alanına yatırım yapılırsa buradaki insanlar için yeni kazanç kapıları açılacaktır.

Akçaabat'taki evler kent insanlarının kendi gereksinmelerini karşılayabilecek kadardır. Kent yaz aylarında gelebilecek çok sayıda konğu barındırabilecek tesis (pansiyon, motel, otel v.d.) olmadığından yeni turizm tesislerine yatırım yapmak gerekecektir.

Kent nüfusu sürekli artış göstermektedir. Nüfus artış tablosu. (16)

1980 Nüfusu	102.876
1985 Nüfusu	111.140
Yıllık Nüfus artışı %	15.45

---

5. BIÇIMI VE YAPISI

A. Tarihi Yerleşmedeki Uzam Düzenlemeleri:

Ticari merkez eskiden İstiklal Caddesinin güneyinde, kadınlar pazarı olarak bilinen yerdeydi. Şimdi ticaret merkezi ise, üç caddeye dağıtılmıştır. İstiklal Caddesinde manifaturacılar ve tuhafiyeciler, Orta Caddede bakkallar ve zahireciler bulunmaktadır. İnönü Caddesinde eskinin hanları bu gün yerini bankalara bırakmıştır. Yerleşim alanları, dünden bu güne fonksiyonlarını değiştirmemişlerdir. Konut bölgelerinde yine konutlar bulunurken ticaret bölgesi daha geniş bir alana yayılmıştır. Mahallerde fonksiyonel bakımından değişme olmamıştır. Bunlar konut bölgesi olarak varlıklarını sürdürmektedir.

Ortamahalle'de bölgenin topografyası nedeniyle yaya ve taşıt ulaşımı pek kolay yapılamaz. Ortamahalle'deki önemli sokakların adları Turan Sokak, Kazancı Sokak, Sırf Sokak, Şungur Sokak, Mektap Sokak ve Dutlu Sokaktır. Burası bir konut alanı özelliği taşır çünkü ticaret alanlarıyla yakın ilişkisi yoktur.

B. Yeni Yerleşim Alanları:

Akçaabat önce denize doğru, daha sonra sahil yoluna paralel olarak gelişimini sürdürmüştür. Eski yerleşmenin bir

kısmı yoğunluğu ve yüksekliği artan yapılarla yenilenmiştir. Akçaabat'ın yeni yerleşim alanları batıda ve doğuda yer almaktadır. Buralarda çevreden gelen kullanıcılar oturur. Sahil yolu üzerinde kentin batısına düşen Mersin'de bir plaj, doğuda ise, bir kamping bulunmaktadır.

Yetkili makamların önlem almada gecikmeleri, yerleşme özelliğinin süratle bozulmasına neden olmaktadır.

C. Mimari Analizi:

Şehir merkezindeki düz olan arazide yollar, ızgara biçiminde planlanmıştır. Burada üç ana cadde bulunur. Bunlar İnönü Caddesi, İstiklal Caddesi ve Orta Cadde olup birbirine paralel uzanırlar. Sahil yolu ise, kentin önünden geçmektedir. Bu yollar dar sokaklarla birbirine bağlanır.

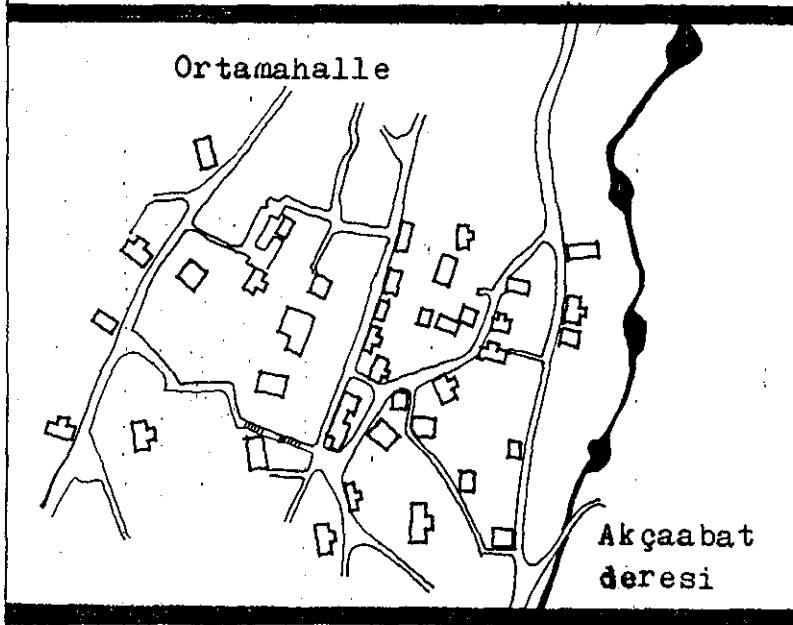
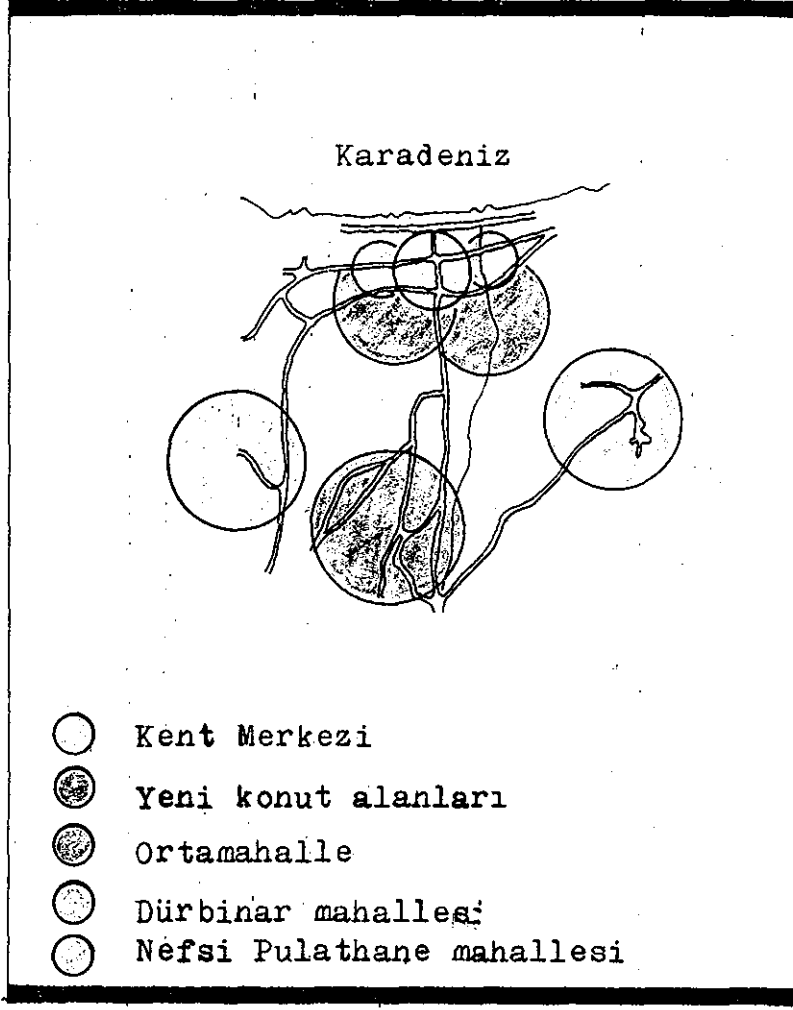
Şehir merkezindeki yapıların bir çoğunun zemin katları ticarethane ve lokantalara ayrılmıştır. Üst katları ise, büro veya konut olarak kullanılmaktadır. Merkez eski dokusunu büyük ölçüde kaybetmiş ve özelliğini yitirmiştir. Eskiden kalma sadece bir kaç yapı vardır. Bunlar taştan yapılmış ve büyük hacimlidirler. Sembolik değer taşıyan bir yapı yoktur.

Akçaabat'ın mahallelerinde evler, biri bodrum olmak üzere genellikle üç katlıdır. Eskiden ahır olarak kullanılan bodrum katların bir kısmı bu gün depo olarak değerlendiril-

mektedir. Yapı malzemesi; taş ve ahşaptır. Duvarlar; alt katlarda güvenlik nedeniyle taş, üst katlarda ise ahşap bağdadi tekniğiyle yapılmıştır. Çatılar genellikle alaturka kiremitle kaplanmıştır. Çatılarda saçak bulunur. Yapıların cepheleri genellikle simetriktir. Yapıların cephelerinde değişiklik yoktur ancak iç planlarda eklemeler yapılmıştır.

Şekil-2 : ORTAMAHALLENİN AKÇAABAT'TAKİ KONUMU

Şekil-3 : ORTAMAHALLE

BÖLÜM II

ORTAMAHALLE'NİN GENEL ANALİZİ

1. TARİHİ ŞEHİRDEKİ YERLEŞİM

Ortamahalle şehir merkezinin güneyinde, engebeli arazide yer alır. Kuzeyden şehir merkezi, batıdan Nefsipulathane mahallesi, doğudan Dürbinar mahallesi ve güneyden dağlarla çevrilmiştir. Ortamahalleyi çevreleyen duvar gibi sınırlayıcı elemanlar yoktur. Serbest olarak doğanın içinde yerleşmiştir. Kuzeyinde yer alan İnönü Caddesi, İstiklal Caddesi, Orta Cadde ve Sahil yolu aktif bir ticaret merkezidir. Eski binaları ve onların yerleşim biçimleri ile önem kazanmaktadır. Binaların çoğu geleneksel yapılardır. Az sayıda da olsa bu dokuyu bozan yeni binalar bulunmaktadır. (Şekil 2)

Ortamahalle'de yaklaşık olarak 50 ev bulunur. Bunlardan bir çoğu kullanılmaktadır. Bir kısmı ise terkedilmiş ve harap durumdadır. Evler sokakların hemen yanında yer alır. Boş alan olarak görülen yerler evlerin bahçeleridir. (Şekil 3,4).

Merkezde görülen ızgaralı yol dokusunun aksine Ortamahalle'deki yol dokusu topografyaya uyum sağlayan bir yapıya sahiptir. Burada çeşitli tipte sokaklar görülür. Bunlar

genelde düz, eğri ve merdivenli olarak üç ana grupta toplanabilir. İleride sokaklar daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2. BÖLGENİN GENEL GÖRÜNÜŞÜ

Şehrin topografik durumunun bir sonucu olarak binalar yaklaşık olarak % 40 eğimli arsalar üzerinde yerleştirilmiştir. Ortamahalledeki arazi de böyle bir yamaca kurulmuş olduğu için burası kasabanın diğer kısımlarından ve sahil yolundan rahatlıkla farkedilebilir.

Ortamahalleye karşıdan bakıldığında evlerin tek tek araziye serpiştirildiği görülür. Bir kent görünümünden daha çok köy görünümüne sahiptir. Evler yoğun biçimde bir araya gelmediği için doğayı ezen bir yapı topluluğu yoktur. Bu nedenle sokaklarda yürünürken doğa hissedilir. Evler en fazla üç katlı olup bahçelilerdir. Bahçeler evlerden daha fazla alan kaplar. Evler doğa ile büyük bir uyum içindedir. Bu nedenle doğa hiç zedelemes. Doğanın bir parçası gibi dururlar.

Ortamahalle'yi ilk kez gören biri buranın çok sakin, sessiz ve rahatlık veren bir yer olduğu izlenimine kapılmaktadır. Büyük kentin stresli ortamından kaçıp ferahlayabileceği bir dinlenme yeri olduğunu hisseder. İnsan ölçeğindeki yapılar, doğanın yaşatıldığı sokak ve bahçeler etkileyici bir görünüm oluşturmaktadır.

3. KOMŞULARLA FONKSİYONAL İLİŞKİ

Ortamahalle evlerinde komşu evlerle yoğun bir ilişki kurulamaz. Evlerin arazide dağınık olarak yerleşmesi bu durumu kendiliğinden oluşturmuştur. Bunun yanında yüksek duvarlar ve birbirine sırt dönen evler, diğer evlerle fonksiyonel ilişki kurulmasını engeller.

Ortamahalle ve ticari merkez arasındaki fonksiyonel ilişki pazarlar aracılığıyla kurulur. Bahçesinde üretim yapan çiftçiler ürünlerini pazarda satmak için merkeze gelirler. Bu pazarlar haftanın her günü ayrı bir bölgede oluşturulur.

4. TOPRAK KULLANIM BİÇİMİ

Ortamahalle'nin az bir kısmı evlerle kaplanmıştır. Büyük kısmı bahçeler oluşturur. Bu bahçelerde tarımsal faaliyetler sürdürülür. Bahçelerde mısır, sebze yetiştirilir. Meyva ağaçları oldukça fazladır. Günlük zorunlu alışveriş için yer yer küçük dükkanlar bulunur. Bunlar bakkallar ve manavlardır. Bölgede ticari faaliyetler bulunmaz.

5. AÇIK ALANLARIN ANALİZİ

A. Sokaklar ve Elemanları:

Arazinin topografyası nedeniyle yollar düzenli bir biçimde uzanmaz, kıvrımlıdır ve bağlantıları karmaşıktır.

Sokakların dokusu çeşitlidir. Yollarda kullanılan malzemeler taş, beton ve topraktır. Eskiden yapılan ve hiç değişmemiş olan yolların döşemesi düzgün olmayan taşlardan yapılmıştır. Yeni yapılanlar ise düzgün kesilmiş taşların yan yana dizilmesiyle oldukça muntazam yapılmıştır. Çok eğimli olan yollarda taşların bir ucunun daha kalkık yerleştirilmesiyle yollarda testere dişi gibi küçük dişler oluşturulmuştur. Bu dişler sayesinde yokuşu çıkmak ve inmek daha kolaylaşmıştır. Bazı sokakların döşemesi toprak ve çakıl taşından oluşur. Bu sokaklar yağmurlu havalarda çamurlu olur ayrıca eğimli oldukları için toprak ve çakıl sürekli olarak aşağıya doğru sürüklenir. Bu yüzden devamlı bakım ister. Yeni yapılan yolların bir kısmı betondan yapılmaktadır. Bu malzemenin görünümü, evlerin görüntüsüyle karşıt durum oluşturur.

Sokaklar genellikle düz, eğri ve merdivenli olarak üç ana bölüm altında toplanmıştır. Sürekli olma özelliklerine sahiptir. Geleneksel sokak özelliklerini ve yöresel değerleri taşımaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir.

- İnsan ölçeğine uygundur.
- Yeşil anlamlı kullanılmıştır.
- Hareketli ve sürprizli mekanlar oluşturulmuştur.
- Sınırlayıcı öğelerin uyumlu çeşitliliği vardır. (17)

Sokakları zenginleştiren elemanlar ise, bahçe duvarları, yeşil örtü, çeşmeler, merdivenler ve evlerin sokağa doğru yaptığı çıkmalar ve saçaklardır.

Bahçe duvarları: Kimi yerde alçak kimi yerde yüksek olduğundan tekdüze bir görünüm oluşturmaz. Bazı duvarların üzerine oturulabilir.

Yeşil örtü: Duvarların üzerinde bulunan sarmaşıklar ve duvardan dışarı sarkan dalları sokakta güzel bir görünüm oluşturur.

Çeşmeler: Sokaklarda çeşme ögesinin yaygın kullanımı tipik bir özelliktir. Genellikle sokakların kesiştikleri yerde çeşmeler bulunur. Örneğin Taşçı sokak ile Mehtap sokak ve Zafer sokak ile Sirt sokağın kesişme noktasında tarihi çeşmeler karşımıza çıkar. Ayrıca Kazancı sokakta yine bir tarihi çeşme bulunur.

Merdivenler: Çok eğimli olan arazilerde yapılan sokaklar merdivenlidir. Merdivenler sokakta değişik perspektiflerin yakalanmasını sağlar.

Çıkma ve saçaklar: Bazı evlerin kat planları sokağa uyar. Sokaktaki eğrilikler zemin kata yansıdığı zaman bu eğrilikleri üst katta düzeltmek için üçgen çıkmalar yapılır. Bu çıkmalar sokağın üzerini kısmen sınırlandırır ve sokağa farklı bir görünüm kazandırır. Bunların yanında çatıların

saçakları geniş olduğu zaman özellikle köşe dönüşlerinde güzel görünüşler elde edilir. Sokakta yürüyen bir kişi yukarıya baktığında bunun etkisi altında kalır,

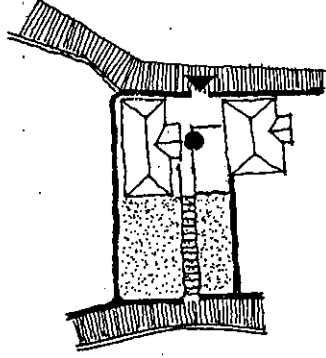
B. Bahçeler:

Yol kenarında yapılan yüksek duvarlarla bahçeler yoldan ayrılmıştır. Bu sağlam ve yüksek duvarlar komşu sınırında da bulunur. Bahçe duvarları taştan yapılmıştır. Duvarların yüksekliği ve sağlamlığı bahçelerin özel mülkiyetini korumaktadır. Bahçeler zengin doğa düzenlemelerine sahip değildir. Yalnızca sokaklara bakan bazı duvarların üzerinde sarmaşıklar bulunur. Bahçe duvarları aynı zamanda evlerin dış kapıları durumundadır. Evlerin çoğunda içeriye girebilmek için bahçeden geçmek gerekmektedir. Kapılar süslüdür.

Bahçeler evlere göre çeşitli konumlarda yer alır. Bahçe, yol ve ev ilişkisi aşağıdaki biçimlerde gösterilmektedir.

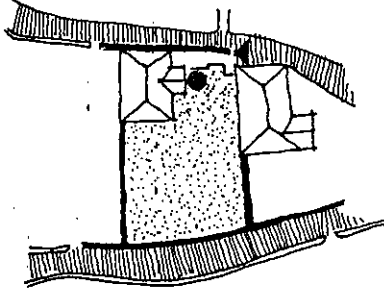
- Bir yanında bahçe bulunan ev (Şekil 5).

Şekil 5.

⊗ Adres: Dutlu Sokak No. 5

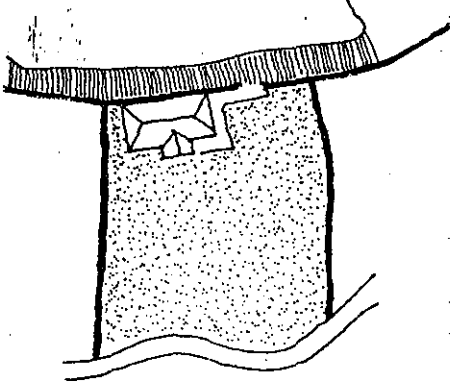
- İki yanında bahçe bulunan ev (Şekil 6).

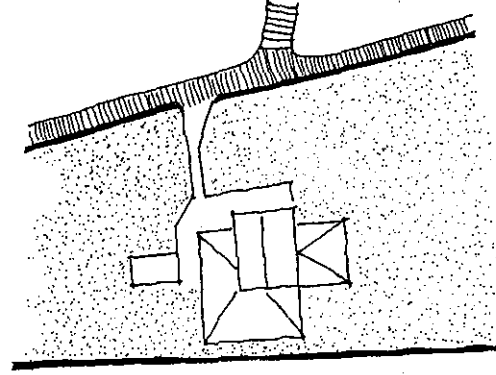
Şekil 6.

Adres: Dutlu Sokak No. 3

- Üç yanında bahçe bulunan ev (Şekil 7).

a

b

Şekil 7.

a) Dutlu Sokak No.51

b) Kazancı Sok.No.1

C. Manzara:

Arazinin eğimli olması ve giderek yükselmesi nedeniyle genellikle aynı kat sayısına sahip olan evler birbirlerinin manzarasını kesmezler. Evler toplu halde olmayıp araziye dağıldığından görüş açısı geniştir.

* Evlerin sahip oldukları cumbalar sokağa farklı açılardan bakmayı sağlar. Böylece cumbada oturan bir kişi aynı yerden iki ya da üç farklı manzarayı görebilir. Bu cumbalar sayesinde görüş açısı genişletilmiştir.

6. MİMARİ ANALİZ

Tarihi merkezdeki eski evlerin çoğu, biri bodrum olmak üzere üç katlıdır. Arazinin eğimli olması nedeniyle yapı altında kazanılan boşluk ahır olarak kullanılmıştır. Ahırın zemini taş ve sertleşmiş topraktır. Zemin kat ve birinci kat yaşama alanı olarak kullanılır. Evin etrafında yüksek bahçe duvarlarıyla çevrelenmiş büyük bahçe yer alır. Evlerin çoğu bir aileye hizmet edecek biçimde yapılmıştır. Caddeden bahçeye, bahçeden eve girilir. Konutlarda iç sofalı plan tipi uygulanmıştır. Odalar sofanın etrafına dizilmiştir.

Zemin kattaki pencereler genellikle taş veya ahşap çerçevelidir. Güvenlik nedeniyle demir parmaklıkları bulunur. Birinci kat pencereleri genellikle ahşap çerçevelidir.

Ortamahalle evlerinde yaygın malzeme olarak taş, ahşap ve kiremit kullanılmıştır. Malzemenin özelliğine göre evlerin zemin katlarındaki dış duvarlar yığma taş tekniğinde, iç duvarlar ile üst kat duvarları ise, yarı-çatki bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Bağdadi sistemde ana taşıyıcılar ile bu taşıyıcıları ufki yönde birbirine bağlayan sepet örgüsü biçimindeki sıva tutucu çitalar ahşaptır. Ahşap ayrıca döşemelerde ana taşıyıcı olarak, döşeme ve tavan kaplamalarında, merdivenlerde, doğramalarda ve çatıda kullanılmıştır.

* Geleneksel ahşap çatı konstrüksiyonu kullanılmıştır.
* Çatılar alaturka tipinde kiremitle kaplanmıştır. Çatı saçakları 30 ile 40 cm yapılmıştır. Çatıdaki yağmur suları bazı evlerde yağmur oluklarıyla alınır ve depolanarak kullanılır. Yağmur oluklarında çeşitli süslemeler kullanılmıştır.

Evlerin çoğunun büyüklüğü ve tarihi değerleri birbirine yakındır. Ortamahalle Akçaabat'ın eski yerleşme özelliklerin gözlenebileceği ve en az değişmiş olan tek parçasıdır. Alanın bu özelliği çalışma konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

7. BÖLGEDEKİ SORUNLAR

Ortamahalle'deki sorunlar iki grupta incelenebilir. Bunlardan birincisi fiziksel sorunlar, ikincisi sosyal sorunlardır. Sosyal sorunlar fiziksel sorunları etkilemektedir.

A. Fiziksel Sorunlar:

a. Binalara İlişkin Sorunlar:

Eski binalardaki yıkılma, değişme ekleme ve yeni binaların yapılması binaya ilişkin sorunları oluşturur. Eski binalarda yapılan değişmeler çeşitli şekilde gözlenebilir. Bu değişmeler genellikle kapı, pencere biçimlerinin değişmesiyle veya mutfak, tuvalet ve banyo gibi servis mekanları-

nın değişmesiyle ortaya çıkar.

Eski evlerdeki mekanların gereksinmeyi karşılamaması nedeniyle yeni mekanlar eklenmektedir. Eski evleri onarmaya ekonomik güçleri yetmeyen ev sahipleri evlerini terkederek onları yıkılmaya bırakmaktadır. Böylece ev zamanla yıkıntı haline gelmektedir. Yıkıntıların ve boş alanların yerine, bölgenin karakterini bozan yeni yapılar inşa edilmektedir. Cephe elemanları tamamen farklı, bina kütlesi ve yüksekliği geleneksel yapılardan çok büyük olan yapılar mahallenin karakteristik görünümünü bozmaktadır.

b. Sokaklara İlişkin Sorunlar:

Sokakların eğimli olması nedeniyle yukarıdan aşağıya akan yağmur suları yol dokusunu ve malzemesini bozmakta ve sürekli bakım gerekmektedir. Bu sorunun çözümü için belli aralıkla sokağın eni boyunca giden yağmur suyunu toplamaya yarayan rögarlar yapılmalı ve toplanan sular yolun altından kanalizasyona bağlanmalıdır. Bazı sokaklarda yapılmıştır. Bazı sokaklarda ise, yol döşemesi olmadığından yağmur yağdığı zaman sokak çamur olmaktadır. Kaldırımlar da dar ve yetersizdir.

c. Servise İlişkin Sorunlar:

Arazinin topografyasından kaynaklanan önemli sorunlardan bir servis ve ulaşım zorluğudur. Bazı sokaklarda arabaların girişine izin vermeyecek biçimde şekillenmiştir. Bu sokaklar dar, kıvrımı ve merdivenli sokaklardır. Buralardan çöp toplamak oldukça zor olmaktadır. Yangın gibi önemli durumlarda bu sokaklara itfaiye araçlarının girmesi de olanaksızdır. Ayrıca sokaklarda yangın muslukları da bulunmamaktadır. Su ve elektrik konusunda sorun yoktur.

α B. Sosyo-Ekonomik Sorunlar:

Bölgede oturan insanların büyük bir kısmının eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle burada yerleşmiş olan insanlar tarihi çevreyi koruma bilincine sahip değildir. Çevredeki eski evleri yerine yeni apartmanlar yapılması için yıkılması gereken yapılar gibi gören halk içinde, tarihi çevreyi koruma bilincine sahip olanlar çok azdır. Bunun doğal sonucu olarak; değeri bilinmeyen eski evlerin yıkılıp yerine yeni apartmanların yapılmasıyla tarihi çevre bozulmaktadır.

Ekonomik gelir kaynakları yeterli olmadığı için göç olayı olmakta ve nüfus azalmaktadır. Bölgede bulunan genç insanların büyük şehre göç etmesiyle evler yaşlı insanlara kalmakta, bu durum evlerin bakım ve onarımını zorlaştırmaktadır.

İyi onarılmayan evler zamanla harabe haline dönüşmektedir.

Eyler büyük ailelerin yaşamasına imkan verecek biçimde tasarlanmıştır. Ataerkil aile yapısının bozulup çekirdek aile yapısına geçilmesiyle bu evler bir aile için büyük gelmeye başlamıştır. Evin bir kısmı kullanılıp ihtiyaç fazlası olan kısımlar kullanım dışı bırakılmıştır. Kullanılmayan kısımlar zamanla bozulmaktadır. Bundan dolayı aile yapısının değişmesi de konutun eskimesine neden olmuştur. Bazı konutların planları yatayda ya da düşeyde bölünerek birden çok ailenin barınmasını sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir. Böylece yapının planında değişiklikler yapılmış yapının orjinal planı bozulmuştur.

Ortamahalle'deki yapıların tümü konut olarak kullanılmaktadır. Bu yapılarda ekonomik kazanç getirecek hiç bir işlev bulunmamakta ve bu yüzden bölge halkı yapılarını ekonomik kazanç sağlamak için kullanmamaktadır. Bu bölgede pazar, işyeri gibi ekonomik kazanç kaynakları olmayıp sadece evlerin alt katlarında dükkan, manav gibi hizmetler bulunur. Bölge halkının ekonomik geliri düşüktür. Bu yüzden evlerini yeterince onaramamaktadır.

8. GELECEK GELİŞMELERİN ÖNERİSİ

Ortamahalle'de binalaşma ve nüfus yoğunluğu fazla değildir. Bölge fiziksel ve sosyal özelliklerini korumuştur.

Bunda temel etken arazinin topografik yapısıdır. Sokakların dokusu ve eğimi bina yapımında kullanılacak malzemelerin yerine ulaşmasını güçleştirmektedir. İkinci bir etken ekonomiktir. Burada yerleşmiş olan insanların bir çoğu yeni yapı yapacak ekonomik güce sahip değildir. Üçüncü bir etken ise, evlerde oturan insanların bu evleri sevmeleri ve onları sağlıklı, rahat bulmalarıdır. Buradaki evlerin çoğu sahipleri tarafından kullanıldığı için kiralık evler nadir bulunur.

A. Büyüme Biçimi:

Bölgedeki yapılaşma boş alanların doldurulması ile yapılabilir. Bu işlem Ortamahalle'nin genel görünüşünü büyük ölçüde etkileyeceğinden çok dikkatli yapılmalıdır.

B. Nüfus Yoğunluğundaki Artış:

Ortamahalle'deki evler sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Bu durum nüfustaki artışı ve kesin sosyal değişimleri önlemektedir.

BÖLÜM III

BİNALARIN MİMARİ ANALİZİ

1. BİNA YÜKSEKLİKLERİ VE TOPOGRAFYA İLE İLİŞKİSİ

Bölgedeki evlerin çoğu biri bodrum katı olmak üzere üç katlıdır. Bodrum katının iki yanı ve arkası toprağa gömülüdür. Önü açıktır. Arazi yapısının bir sonucu olarak hem bodrum hem de zemin katına zeminden girilir. Yer yer üç katlı bina yüksekliğine erişebilen iki katlı binalar da bulunur. Arazinin eğimli olması nedeni ile zemin katların altında oluşan boşluk bodrum olarak değerlendirilmiştir. Bodrum katları aynı zamanda temel görevini de üstlenmiştir. Temel duvarları çeşitli biçimlerde yapılmıştır.

- Bodrum katların temel duvarları zeminde bitenler.

- Bodrum katların temel duvarları birinci kat boyunca devam edenler. Binanın iki yanındaki temel duvarları birinci kat boyunca devam edebildiği gibi bazen de dört yanındaki temel duvarları birinci kat boyunca devam edebilmektedir.

Binalar topografya ile uyuşmuş konumlara sahiptir. Yol kenarlarına aralıklı olarak dizilmiştir.

Binaların zemin katlarında seviye farklılaşması yoktur. Bu yüzden topografik yerleşimde farklı çözümler gözlenmemiştir.

2. BİNALARIN TOPLUMSAL ALANLARLA İLİŞKİSİ

Bölgedeki binaların çoğunluğu ya direkt olarak ya da bahçeleriyle cadde ile ilişki kurar. Caddeden girilen binaların sayısı çok azdır. Toplumsal alanlarla binaların ilişkisi bahçe, yol ve evlerin girişi daha önce belirlenmiştir (Bölüm II B).

3. BİNALARIN PLAN ŞEMALARI

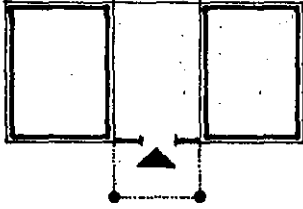
Bölgedeki evlerin planları iç sofalı veya "karnı-yarıklık"tır. (18) Sofa içerde olup iki tarafında karşılıklı odalar dizilmiştir. İç sofalar dış etkenlere karşı izole edilmiştir. Dış uzamla ilişkisi yoktur.

Planı teşkil eden başlıca elemanlar.

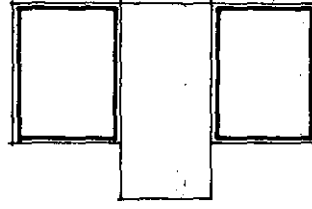
- Odalar
- Sofalar ve müstemilâtı
- Geçit ve merdivenler

Diğer uzamlar, plan tipini az veya hiç etkilemezler. Bunlar genellikle hizmet ve temizlik yerleridir. (19) Bölgede genellikle kullanılan plan şeması şu şekilde gösterilmektedir.

Şekil 8. Plan şemaları

Zemin kat şeması

Birinci kat şeması

Farklı plan şemaları yapının yapılışından sonra planın değiştirilmesiyle oluşmuştur.

4. YAPISAL SİSTEM

Binaların zemin ve birinci katların döşemesi ahşaptır. Bodrum döşemesi isi dövülmüş toprak veya taştır. Taş duvarların kalınlıkları 50-60 cm ye ulaşır. Komşu yapıya ve sokağa bakan duvarlar taştan yapılır. Evlerin zemin ve birinci kat duvarlarında ahşap iskeletlerin arası taş ya da boş bırakılarak bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Taş duvarlar bazen bina yüksekliği boyunca devam eder özellikle şömine- nin olduğu duvarlar böyledir. Bazı evlerde sokağa bakan duvarlar birinci katta da taştan yapılmıştır. Bunların yanında bazı evler tamamen taştan yapılmıştır.

Binaların tümünün dış cepheleri ve iç duvarları sıvanmış ve badanalanmıştır. Pencere ve yapının çerçevesini dolaşan boyanmamış kalın ahşap strüktür bulunur.

5. İÇ ELEMANLAR

İç elemanların analizi beş başlık altında incelenmiştir.

A. İç kapılar

B. İç pencereler

C. Ocaklar

D. Diğer iç elemanlar

a. Süslemeli tavanlar

b. Oda duvarı boyunca yerleştirilmiş dolaplar

c. Merdivenler

d. Nişler ve iskemlelik

E. Katlarda yer kaplaması

a. Taş kaplama

b. Beton kaplama

c. Ahşap kaplama

A. İç Kapılar:

Bu kapılar odalar ve sofa arasındaki ilişkiyi sağlar. Kapılar süslemelidir. İki kanatlı kapılar çok yaygın elemanlardır. Odaların içine doğru açılır.

B. İç Pencereler:

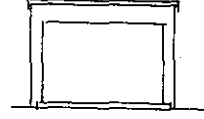
Sofalara açılan kapılarda cam kullanılmamıştır. Fakat sofanın bir kısmı oda haline getirilmek istendiğinde camlı bölme kullanılmıştır. Bunlar sabit çerçeveli pencerelerdir.

C. Ocaklar:

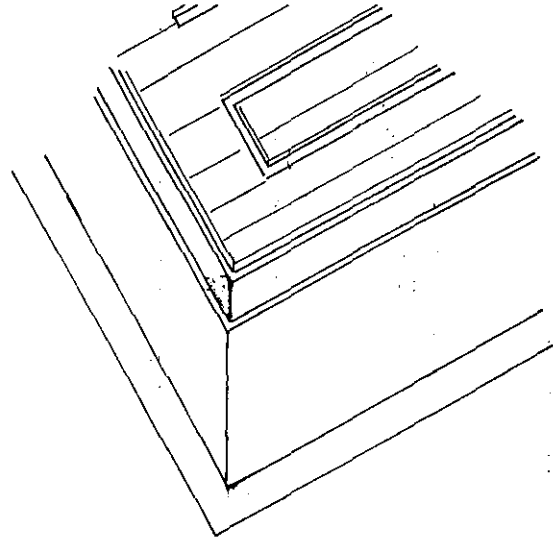
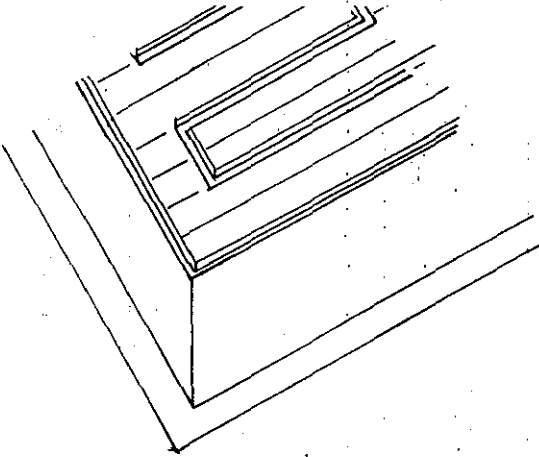
Genellikle mutfakta ve günlük yaşama ayrılan zemin katta yer almışlardır. Sofalarda ocak yoktur. (Şekil 9)

D. Diğer İç Elemanlar:

a. Süslemeli tavanlar duvarlarda kesişen hatlar boyunca düz bir profile sahiptir. Tavanlarda yapılan profiller aynı biçimde yapılmıştır. (Şekil 10)

Şekil 9. Ocaklar

Şekil 10. Tavanlar

b. Oda duvarı boyunca yerleştirilmiş dolaplar. Yumalık veya gusülhane olarak da adlandırılır. Küçük bir banyo ve bazen içinde bir lavabo bulunur. Banyo kısmı bazı evlerde şimdiye kadar kullanılmaktadır. (Şekil 11)

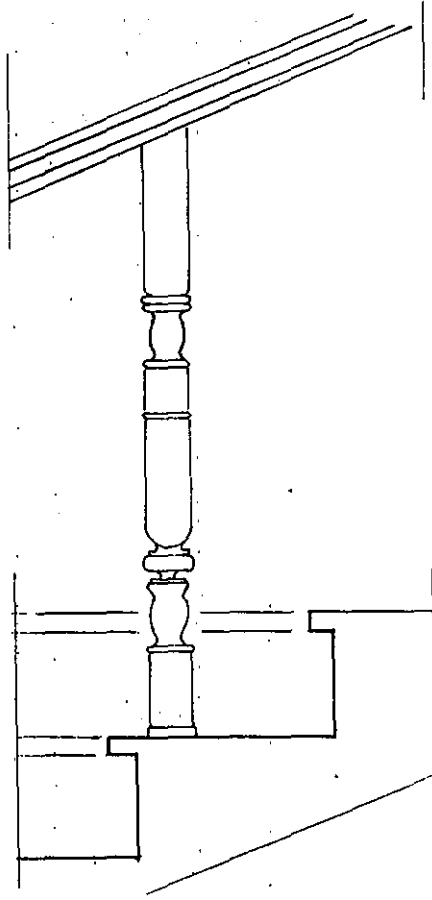
Şekil 11. Dolap

c. Merdivenler ahşaptan yapılmıştır. Parmaklıkları süslüdür. (Şekil 12)

d. Taş duvarlarda nişler küçük eşyaları koymak için yapılmıştır. Bunun yanında odalar ve sofalarda duvarın hasara uğramaması için sandalye yüksekliğinde iskemlelik bulunur.

E. Katlarda Yer Kaplaması:

Bodrum kattaki döşeme dövülmüş toprak ve taştır. Zemin ve birinci kattaki döşeme ahşaptır. Fakat bazı döşemeler ahşaptan betona değiştirilmiştir. Islak uzamların döşemesi mozaik veya betondan yapılmıştır.

Şekil 12. Merdiven

6. CEPHE ELEMANLARI

Cephe, bir özün dışa akseden görünümüdür. (20) Cephe kelimesi mimari kavramları arasında görünüş olarak da geçer.

Cephe elemanları altı ana başlık altında incelenmiştir.

- A. Cepenin oluşumunu etkileyen faktörler
- B. Girişler
- C. Pencereler
- D. Kapılar

E. Cephe kaplamaları

F. Diğer cephe elemanı

A. Cephenin Oluşumunu Etkileyen Faktörler:

Cepheyi etkileyen etkenler iki başlık altında incelenmiştir.

a. Yapısal Etkenler:

Bölgedeki binalar genellikle üç katlıdır. Bodrum kat dış duvarları taştan inşa edilir. Zemin kat duvarları bazen taş bazen de ahşap iskelet arasına taş dolgu duvar ya da bağdadi duvar tekniğinde yapılmıştır. Diğer üst katlar duvarları bağdadi duvar tekniğinde yapılmıştır. İçten ve dıştan duvarlar sıvanır. Köşe, katlar arası ve pencere kenarlarında ahşap pervazlar bulunur. Üzeri kiremitle kaplı geniş saçaklı ahşap çatılar binaları örter. Yapının ahşap karkas olması nedeniyle pencere açıklıkları ve aralıkları 1 m^2 yi geçmez.

b. Mekansal Etkenler:

Evlerin iç yerleşim biçimi cepheyi büyük ölçüde etkilemiştir. Planlar simetrik olduğundan giriş cephesi de simetriktir.

Bu yapısal ve mekansal etkenler Ortamahalle evlerinin cephe karakterlerini oluşturur.

B. Girişler:

Yapıya bahçeden girilir. Giriş üzerinde çıkmalar bulunur. Bu çıkmaların üstünde üçgen alınlık vardır. Bu üçgen alınlığın üzerinde çatıyı havalandırmak için yuvarlak veya kare şeklinde delikler bulunur. (Şekil 13)

Şekil 13. Alınlık

C. Dış Kapılar:

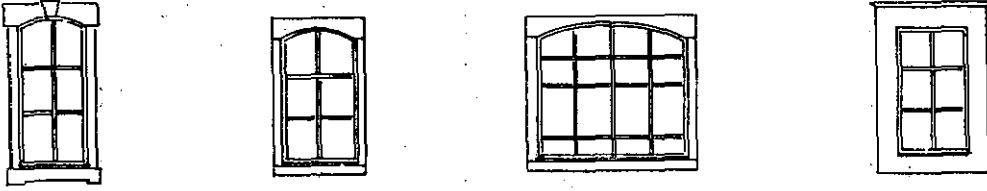
Tüm kapılar ahşap, camsızdır. Kapının yanında açılmayan pencere modülleri bazen görülmektedir. Bazan kapının üzerinde gün ışığının içeriye girebildiği sabit cam bölme bulunur. (Şekil 14)

Şekil 14. Dış kapılar

D. Pencereleer:

Pencereleer ahşaptan ya da taştan yapılan 15-20 cm genişliğinde hatlarla belirlenmiştir. Pencereleerin genişliği 80-90 cm, yüksekliği 180-190 cm civarında yapılmıştır. Pencereleer açılan çift kanata sahiptir ve çoğunlukla tek modüldür. Çok ender olarak iki modül yanyana kullanılmıştır. Pencereleer iki dikey, üç yatay bölümden oluşur. Bodrum ve zemin kat pencereleerinde güvenlik nedeniyle pencereleerde demir parmaklıklar kullanılmıştır. (Şekil 15)

Şekil 15. Pencereleer

E. Cephe Kaplaması:

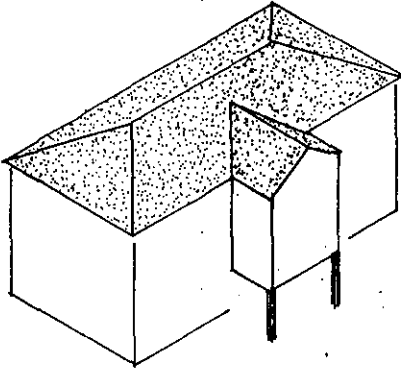
Yapıların tümünün dış cepheleri sıvanmış ve badanalanmıştır. Fakat yapının kaplaması malzeme ve yapı fiziği sorunlarını dile getirmektedir. Ancak günümüzdeki postmodernist akımlar bu deriye vurulan dövmeleerden öteye gitmemektedir. (21)

7. ÇATILAR

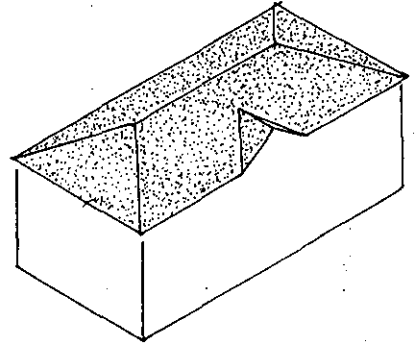
Çatılar aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

A. Biçimi:

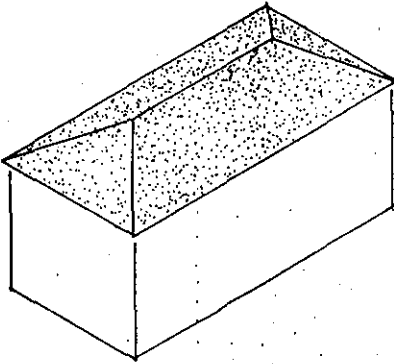
Yapılarda geleneksel çatı kullanılmıştır. Çatı biçimleri aşağıda çizilmiştir. (Şekil 16)

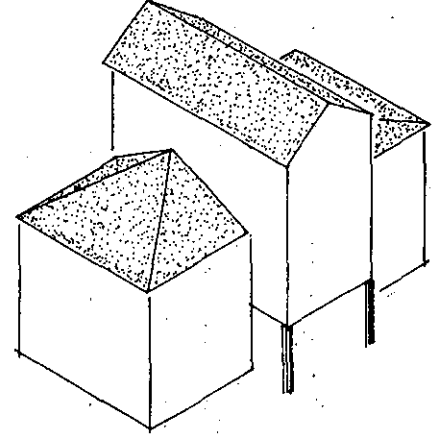
a

b

c

d

Şekil 16. Çatılar

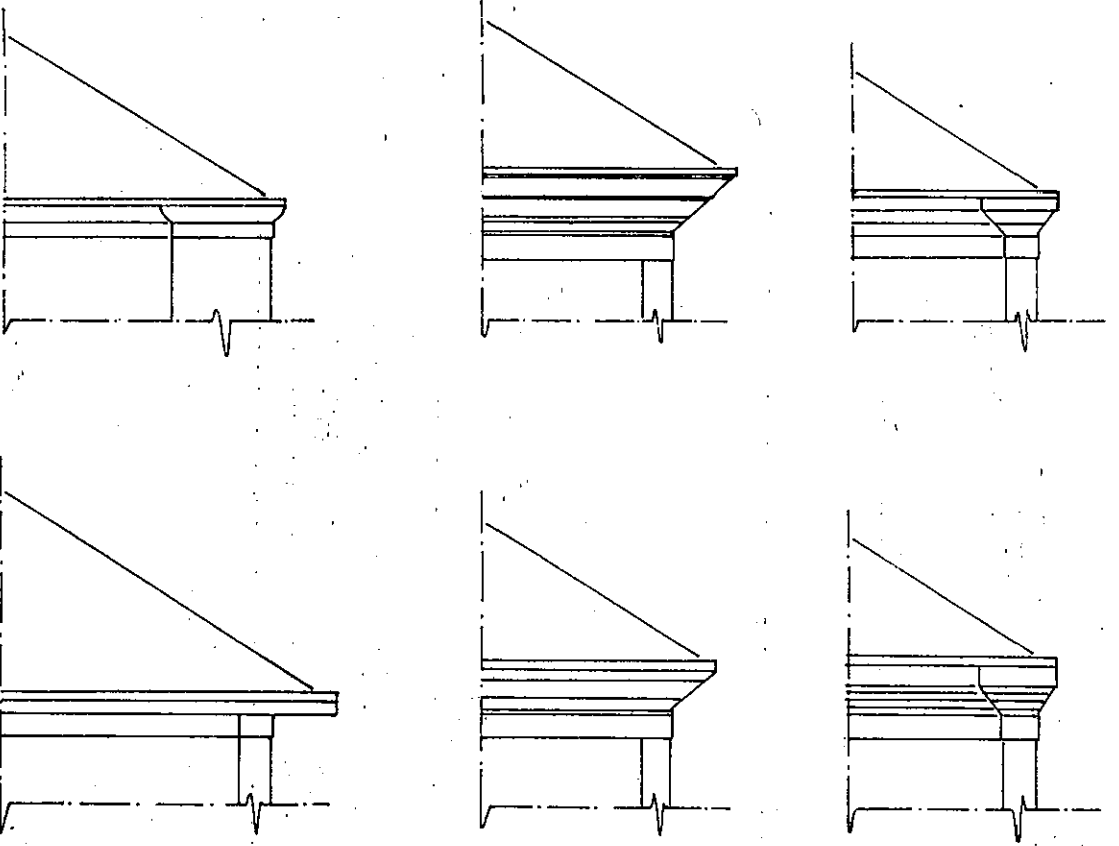
B. Kaplama Malzemesi:

Çatılarda kaplama malzemesi iki türdür.

- Alaturka kiremit
- Marsilya kiremiti

C. Kiremit Sonu Ayrıntıları:

Çeşitli biçimleri aşağıda çizilmiştir. (Şekil 17)

Şekil 17. Kiremit sonu ayrıntıları

8. BAHÇELER

Eve girilen bir ön açık mekandır. Beş başlık altında incelenmiştir.

A. Zemin kaplaması: Doğal toprak örtüsüdür. Sadece eve ulaşmak için yapılan yaya yollarında doğal taş ya da beton zemin kullanılmıştır.

B. Duvarlar: Sokak kenarında ve komşu arazisi boyunca taş duvarlarla çevrelenmiştir.

C. Servis üniteleri: Su depoları, kuyular ve kümes bulunur. Bodrum katı bahçeye açılır.

D. Simgesel uzamlar: Duvar üzerine çardak yapılmıştır. Kenarları camla kapalı üzeri örtülüdür.

E. Mülkiyet: Her evin kendisine ait geniş bahçesi vardır. Arazi sınırlarını sağlayan sağlam duvarlar yapılmıştır.

9. BİNALARDA SİHHİ KOŞULLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

Evlerin sıhhi koşulları üç ana amaca uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Sıhhi koşullarla ilgili yapılan gözlemler sonucunda evlerde sıhhi koşulları sağlayıcı mekanların varlığı saptanmıştır.

Mahallede bu mekanlar bazen binaların içinde bazen de dışında yer almaktadır. İncelenen evlerin tümünde ise, sıhhi koşulları sağlayıcı mekanlar bina içinde yer almaktadır. Bu mekanlardaki su, ışık ve havalandırma tesisatı yeterlidir. Bazı evlerde banyo küçük olup yeterli alana sahip değildir.

İlerde bir canlandırma-iyileştirme projesi gerçekleştirilecek olursa sıhhi koşulları sağlayıcı mekanlar yukarıda belirtilen amaçlara göre incelenerek gereken kararlar alınmalıdır.

BÖLÜM IV

GENEL DEĞERLENDİRME

1. BÖLGEDEKİ SORUNLAR

İç ve dış özellikleri analiz edilmiş olan binalar fiziksel ve işlevsel sorunların yanında pek çok değişmelere uğramıştır. Farklı başlıklarda incelenmiş olan değişmeler, diğer sorunlarla direkt olarak ilişkilidir. Bu sorunlar fiziksel, işlevsel ve sosyal sorunların ortaya çıkmasında etkili olmuşlardır. Aile yapısında ortaya çıkan değişmeye paralel olarak yapıda da fiziksel değişmeler olmaya başlamıştır. Konut sahipleri yeni gereksinmelere göre evlerini yeniden düzenlemiş ya da yenilerini inşa etmeye başlamışlardır.

Ortaya çıkan sorun ve değişmeleri dört grupta toplayabiliriz.

- A. Yapısal sorunlar
- B. Malzeme sorunları
- C. İşlevsel sorunlar
- D. Değişiklikler

A. Yapısal Sorunlar:

Yapısal sorunlar malzemeler ve yapı elemanlarının bozulmasıyla ortaya çıkmıştır. Ahşap yapı elemanlarının nemin etkisiyle çürümesi yapıdaki çökmelerde sorun olmuştur. Bu sorunun çözümü için çökmelerin altına onu taşıyacak beton direkler ve kirişler konulmuştur.

B. Malzeme Sorunları:

Malzemedeki değişimler yapı malzemelerinde kaplama, süsleme, kapılar, pencereler, çatılar ve diğer cephe elemanları ile ahşap elemanlarında görülmüştür. Bu malzemelerde bozulmanın ana nedeni iklim, nem, güneş ışınları ve rüzgar gibi dış etkenlerdir.

Nemden dolayı oluşan sorunlar şunlardır. Çatılar sürekli olarak korunmamış ve ortak alanlarda drenaj sorunu tam olarak çözülememiştir. Drenaj sorunu halledilmeyen sokaklarda caddeye bakan duvarlarda akan yağmur suları çiçeklenmeye ve malzemenin bozulmasına neden olmaktadır. Ahşap elemanlarındaki çürümeler yaygındır. Özellikle terk edilen binalarda sıvalar dökülmüş ve ahşaplar çürümüştür. Ahşap yapı elemanları dış hava koşullarına maruz kalmıştır. Bu elemanlarda mantardan kaynaklanan bozulmalar görülmüştür. Yüksek nem ve tuz oranı ahşap malzemeyi bozmuştur.

C. İşlevsel Sorunlar:

a. Göze çarpan sorunlardan biri tekedilen evlerdir. Bu binalarda bozulma oranı maximuma ulaşmıştır.

b. Bazı evlerin bir kısmı ya da bazı katları iptal edilmiştir. Hizmet ünitelerinin bir kısmı arızalıdır.

c. Evlerin bir kısmında mutfak, banyo, tuvalet gibi servis ünitelerinin biri ya da daha fazlası ana binanın dışında yapılmıştır.

d. Evlerdeki servis ünitelerinde havalandırma ve ışık yetersizliği sorunu vardır.

D. Değişiklikler:

Binalardaki değişmeler dokuz alt bölümde irdelenebilir.

a. Plan şemaları: Orijinal şema tamamen yıkılmamıştır. Yalnızca ufak eklemeler yapılmıştır.

b. İç mekan birimleri: Oda, sofa, giriş, mutfak, tuvalet, banyo ve depo gibi hizmet ünitelerinde değişiklikler yapılmıştır.

c. İç elemanlar: Odalardaki gusülhane bazı evlerde kaldırılarak yerine dolap veya kiler yapılmıştır. Ocakların çoğu kapatılmıştır.

d. Cephe elemanları: Kapı ve pencerelerde değişimler yapılmış, yeni bölüntüler ve boyutlar uygulanmıştır. Bazı kapılar ve pencereler iptal edilmiş. Cephedeki diğer değişiklikler ise, çatı kiremitlerinin değiştirilmesi, bacaların eklenmesi, yeni olukların yapılması ile olmuştur.

e. Yapım sistemi ve taşıyıcı sistem malzemesi: Beton ya da taş kullanılarak değişiklikler yapılmıştır.

f. Cephe kaplamaları: Düz sıva harcın kullanılması cephelerde kısmen değişme olmasına neden olmuştur. Genellikle taş duvarların dış yüzeyleri sıvanmıştır.

g. Döşeme kaplamaları: Döşeme kaplamalarındaki değişiklikler beton ya da yeni mozaik döşemelerin eklenmesiyle olmuştur. Bu değişiklikler giriş ve ıslak hacimlerin döşemelerinde görölmektedir.

h. İşlevler: Sofa, oda, mutfak, oda banyo, depo ve bodrum işlevlerini gören mekanların işlevlerinin değişmesi veya tamamen yok olması ile ortaya çıkan değişmelerdir.

i. Bölüntüler: Evlerde fiziksel ve işlevsel olarak yatay ve düşey bir takım değişiklikler yapılmıştır. Büyük evler bir kaç ailenin ayrı ayrı yaşayabileceği biçimde işlevsel ve fiziksel olarak bölünmüştür.

2. GELENEKSEL DEĞERLENDİRME

Eskiden beri yapılagelen, deneme yanılma yöntemi ile giderek daha iyi sonuçlar elde ederek ortaya çıkarılan ve belli özellikler kazanmış olan yapıtlar geleneksel olarak nitelendirilebilir.

Bölgenin geleneksel binalar, yapım sürecine ve yerel motifleri taşıma özelliklerine göre farklılıklar gösterirler. Bunların yapılış tarihlerini saptamak amacıyla bölge halkıyla yapılan görüşmeler sonucunda; yapıların yaşının seksen ile yüz yıl arasında değiştiği anlaşılmıştır. Yapı birimleri, sokakları, meydanları ve çeşmeleriyle Ortamahalle'de Cumhuriyet öncesi Doğu Karadeniz Bölgesi kent dokusundan tam bir kesit sergilenmektedir. Çeşmelerin üzerindeki kitabeler tam okunmadığı için bunlara bakarak bir şey söylemek olanaklı değildir.

Ortamahalle'deki binaların çoğu birbirine yakın tarihlerde yapılmıştır. Yaşları tam saptanamadığından en eskisinin hangisi olduğu bilinmemektedir. Binaların içinden seçilen iki örnek geleneksel evlerin genel karakterini tam olarak taşımaktadır.

a. Dutlu Sokak No.5

Yapının zemin katı Dutlu sokağın kotundan 170 cm aşağıdadır. Biri bodrum olmak üzere üç kattan oluşan yapı bir

bahçe kapısıyla Dutlu Sokağa bağlantılıdır. Sokağa açılan kapının girişinde bir taşlık bulunur. Bu taşlığın altında bir su deposu vardır. Taşlıktan merdivenlerle inilerek evin giriş sahanlığına ulaşır.

Yapının giriş kapısı doğrudan sofaya açılır. Sofanın iki yanında birer oda bulunmaktadır. Giriş kapısının karşısında ahşap bir merdiven bulunur. Sofanın sol taraftaki odada gusülhane yer alır. Sağ tarafındaki odada bir ocak bulunur. Sofanın arkasında bulunan w.c.'ye merdivenin altındaki kapıdan geçerek ulaşılır. Merdivenin başlangıcı sofanın sağ tarafındadır.

Birinci kat planı zemin kat planının aynısıdır. Sofanın yanındaki iki odada gusülhane bulunur. Sofa öne doğru çıkmaktadır. Bu çıkma zemin katta giriş kapısının yanındaki iki demir destekle taşınır.

Bodrum ve zemin katta sokağa bakan duvar, evin arka duvarları ve birinci katta sokağa bakan duvar taştan yapılmıştır. Diğer duvarlar bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Döşeme ve tavan ahşaptır. Çatı alaturka kiremit ile kaplıdır. Çıkma üçgen alınlığı olan bir çatıyla örtülmüş olup alınlıkta bir tepe penceresi bulunmaktadır.

Yapının estetik açıdan değerlendirmesi yapılacak olursa, bazı temel geleneksel öğelere sahip olduğu görülür.

Örneğin, giriş cephesinin simetrik olması, giriş kapısının üzerinde yer alan mekanların ileriye çıkarak, cephede bir hareketlik sağlamaları, bu çıkmanın üzerinde üçgen bir alın-
lığın yer alması gibi. Girişin üzerindeki çıkma, üçgen alın-
lık ve üçgen alınlıktaki havalandırma deliği, ilgi odağını
cephenin ortasında yoğunlaştırmaktadır. Cephedeki diğer ele-
manlar ilginin yoğunlaştığı bu alan etrafında denge sağlayı-
cı ögeler olarak görev yapmaktadır. Cephe elemanlarının bir-
birine uyum sağlaması ve düzenli bir şekilde cephede yer al-
ması cepheye ritim kazandırır. Çıtı yapının görünüşünü tamam-
layan bir eleman etkisi bırakmaktadır.

Cephede dekoratif öge olarak çıkmayı taşıyan demir
elemanlar kullanılmıştır. Bunlara doğadan alınan kıvrımlı
bitkisel motifler uygulanmıştır.

b. Dutlu Sokak No.3

Bu yapı biri bodrum olmak üzere iki katlıdır. Yapıya
bir bahçe kapısıyla girilir.

Plan şeması diğer evlere benzer, iç sofalıdır. Sofa
çok dardır. Bunun yanında ikişer oda bulunur. Girişin solun-
da ve arka tarafta yer alan odada dışarı taşan bir gusülhane
yer alır. Sağ arka taraftaki oda mutfaktır. Mutfağın sokağa
bakan duvarında ocak vardır. Zemin katta güneydoğu yönünde
cephe boyunca 40 cm bir çıkma bulunur. Bodrum katta bir w.c.

ve üç oda vardır. Merdiven sahanlığın yanındaki bir kapıyla w.c. ye girilir. Sahanlığın karşısındaki kapı odaya açılır. Bu odadan birbirine geçilen iki odaya geçilir. Bu üç odadan ikisi doğrudan bahçeye açılır.

Yapının bodrum katında güneybatı, kuzeybatı zemin katta kuzeybatı duvarı taştır. Diğer duvarlar yarı ahşap çatki bağıdadi tekniğinde yapılmış içten ve dıştan sıvanmıştır. Yapının dış rengi sarıdır.

Bu evde çıkma çatının bir uzantısı şeklinde üçgen bir alınlık oluşturmakta ve giriş sahanlığının üzerini örtmektedir. Diğer çıkmalardan daha sivri olup eşkenar dikdörtgen biçiminde havalandırma penceresi vardır. Bu çıkma desteklidir. Çatı alaturka kiremit kaplıdır.

Bu evin daha önce incelenen evden farklı bir takım özellikler taşıdığı görülür. Örneğin, ön cephesi simetrik değildir. Giriş kapısının üzerinde yer alan çıkma, sadece çatıda yapılmıştır. Bu yüzden cephede dikkati toplayan öge, çatıdaki üçgen alınlıktır.

Üçgen alınlık ve üzerinde bulunan baklava dilimi biçimindeki havalandırma deliği ilgi odağı olmaktadır. Ayrıca cephede dekoratif öge olarak süsleme bulunmamaktadır.

Bölgede bulunan binaların çoğu 19. yy. sonunda ya da 20. yy. başında yapılmıştır Bu tipik örnekler geleneksel

özellikleri üzerinde taşır. Bu evler Karadeniz Geleneksel Mimarisinin önemli izlerini taşır. Bu yörenin mimarisinin biçimi ve elemanları belirlenerek çalışmanın bu aşaması bunlar üzerine temellendirilmiştir.

Geleneksel evler biçimlenirken doğal çevre sosyal yapı, malzeme ve geleneksel yaşam gibi çeşitli faktörlerin etkisi altında kendine özgü bir biçime bürünmüştür. Geleneksel yaşam biçimi, felsefesi ve yaşam koşulları mimariye yansımıştır.

Bölgede uygulanan plan tipi iç sofalı "karnıyarık" tır. Zemin katta ve birinci katta plan şeması tekrar etmektedir. Zemin katta mutfak ve yaşam üst katta yatak birimleri bulunmaktadır.

Yeşilin bol olduğu bu bölgede dağınık ve tek olarak yerleşen binalarda bir noktaya doğru odaklanmış bir cephe düzeni görülür. Genellikle taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Ahşap malzeme dolgulu, kaplamalı ve sıvalı olarak kullanılmıştır. Dolgu malzemeleri ahşap bir karkas içinde yer almakta ve genelde bir taş duvar üzerinde ikinci kat olarak biçim bulmaktadır. Burada ahşap karkas tekniği cepheye konstrüksüyonu belirleyici bir sistem olarak girmiş, sade bir formda ve sokağın doğal dokusuna uygun olarak masif bir zemin kat üzerinde yer alan birinci kat ile geleneksel konut mimarisinde bir taş gibi yükselmiştir. (22)

Bu bölgedeki uygulamalarda ahşap karkas sıva ile kaplanarak bağdadı denilen sistem uygulanmıştır. Ancak cephenin modül anlayışının dışa vuruculuk etkisi yitirmemiştir. Ayrıca cephe saçaklar ve çıkmalarla hareketlendirilmiş sokağın organik dokusu üçüncü boyutta da bir süreklilik kazanmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise geleneksel mimariye bati etkisiyle bazı mimari stiller gelmiştir. Bunlar malzemeyle bağlı olan cephe kuruluşunu değiştirmemiş, ancak bazı dekoratif unsurların cephe kuruluşuna eklenmesi şeklinde kendini göstermiştir. Cephelerde kullanılan belli başlı elemanlar aşağıda kısaca tanıtılmıştır. (23)

- Giriş kapılarının bulunduğu alan yerden basamaklarla yükseltilmiştir.
- Giriş kapıları ahşaptan yapılmıştır. Masif olan bu kapılar büyük boyutludur.
- Giriş kapılarının üzerinde ya da yanında sabit pencereler bulunur. Bunlar iç sofaya ışık almak için kullanılırlar.
- Girişin üzerinde çıkma bulunur. Bu çıkma cephede bir hareketlilik sağlar. Çıkmanın üzerinde üçgen bir alınlık bulunur. Bu üçgen alınlık Türk evi çatısında genellikle bulunmaz. Daha sonradan cepheye eklenmiş olan dekoratif

bir Rum ögesidir. Bu alınlık üzerinde kare ya da yuvarlak bir delik bulunur. Çatıyı kavalandıran bu delik aynı zamanda sembolik amaçlarla kullanılmaktadır.

- Girişin üzerindeki çıkma iki tür taşıyıcı eleman tarafından taşınır. Bunlardan ilki çıkmayı iki uçundan tutan taş, ahşap ya da demirden yapılan sütunlardır. Taş ve ahşap sütunların başlıkları süslenmiştir. Çıkmayı taşıyan ikinci taşıyıcı öge demirden yapılan payandalardır. Bunlara bitkisel motiflerden esinlenerek kıvrımlı biçimler verilmiştir.

- Yapının köşelerinde ve pencerelerde geniş pervazlar bulunur. Bu pervazlar boyanmamış doğal renkleriyle bırakılmıştır. Yapının kenarlarının görsel olarak etkili biçimde algılanmasını sağlarlar.

- Taştan yapılan binalarda bina köşelerinde taşlar dekoratif biçimde dizilirler. Cephede küçük bir çıkıntı yaparak kenarın etkili olarak algılanmasını sağlar.

- Bölge çok yağışlı olduğundan yağın yağmurlardan cepheyi korumak için geniş saçaklar yapılmıştır.

- Çatıların kenarlarında oluklu korniş süsleme elemanı olarak kullanılmıştır.

• Pencerelerde zemin katta güvenlik amacıyla demir parmaklıklar kullanılır. Yatay olarak kısa aralıklarla pencere pervazına birleştirilmiştir.

BÖLÜM V

GENEL DEĞERLENDİRME VE KORUMA İLE İLGİLİ ÖNERİLER

Çalışma süresince Akçaabat özellikle Ortamahallenin fiziksel ve sosyo-ekonomik incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın asıl amacı her ögesiyle tarihi çevreyi korumak ve bu değerleri gelecek nesillere aktarmaktır. Sosyal yapıyı tamamen dışlayarak çevreyi korumak olanaksızdır. Bu değerleri yaratan ve onları bugüne kadar getiren insanlar da koruma eyleminde yerlerini almalıdır. Geliştirilmiş ve değişik koruma modelleri olan, tarihi değerlerin korunmasında uygulamaları bulunan ülkelerde mahkemeler ve cezalar yürürlükte dir. Ülkemizde koruma planları uygulanmamıştır. Eski yapıların bulunduğu alanlar satın alınıp saklanmış, sonra daha fazla paraya satılarak yerlerine yeni yapılar yapılmıştır. T.K.T.V.nın tüm çalışmalarına rağmen yukarıda söz edilen çarpıcı durum yaşanmıştır. Oysaki tarihi çevre ve yapıların korunmasında daha titiz davranılabilirdi. Tarihi çevrenin korunması için sadece T.K.T.V.nın çalışmalarının

yeterli olmasını beklemek yerine bütün yetkili kuruluşlar bu çabayı göstermeliydiler.

Geniş bir koruma yapılmasının en iyi yolu kültürel geçmişi oluşturmak, başarılı ve gerçekçi örnekler verebilmektir. Zorunlu ön tedbirler başlangıçta geçerlidir. Fakat en son şans olarak kullanılmalıdır.

Akçaabat Ortamahalle, geleneksel özelliklerini yoğun biçimde koruyagelen kentsel bir mekan olarak karşımıza çıkar. Doğal sosyo-ekonomik ve mimari özelliklerini incelediğimiz bu bölgenin koruma planı, buraya özgü nitelikli ve niceliklere uygun hazırlanmalı. Bunun için burada yaşayan halkın yaşam koşullarını ve isteklerini öğrenmek üzere yapılacak çalışmalarda bilgi toplama aşaması büyük önem taşımaktadır.

Öğrenilmesi istenen tüm ayrıntılar anket yoluyla bir araya getirildikten sonra:

- Fiziksel yapıdaki mevcut durum saptanmalı,
- Strüktürel özellikleri belirtilmeli,
- Malzeme özellikleri bilinmeli,
- Yapının üstlendiği işlev ve geçirdiği değişimler belirlenmeli.
- Yıkılması ya da yeniden yapılması gereken kısımlar ortaya çıkarılmalı,

- Boş alanların değerlendirilmesinde iyi seçim yapılmalı,
- Yapıların tarihi belirlenmeli,
- Mimari değerlerin korunma dereceleri ortaya konmalı.

Yukarıda yapılan çalışma demografik, sosyal, alt yapı, mülkiyet, ekonomik yapı, yaşam koşulları üzerinde de yapılmalıdır. Bu araştırmanın üzerinde titizlikle durulursa koruma planı sağlam ve gerçek verilere dayanan uygulanabilir nitelikte bir plan olur. Plancı zorla kendi isteklerini bölge halkına kabul ettirmeye çalışırsa halkın tepkisini alır.

Ortamahalle koruma ve geliştirme planlamasında temel yaklaşımlar şunlardır;

- Üzerinde bulunduğu bölgenin tanımlanması,
- Bölgenin olanaklarının araştırılması,
- Çevreyle olan ekonomik ve sosyal ilişkilerin, günümüzde ve gelecekte yükleneceği işlevlerin incelenmesi.

Eski bir çevrenin düzenlenmesinin başarılı olabilmesi için kentin bütününe dikkate alan bir planlama yapılmalıdır. Kentin gelişme süreci sağlıklı bir biçimde gözden geçi-

rilmeli, çözümlenmeli, kararlar üretilmeli ve planına stratejilerinin saptanması gerekmektedir. Ortamahallenin kent-sel alan bütünü ile karşılaştırmalı, ilişkileri kurularak planlama stratejileri geliştirilmelidir. (24)

Bu yerleşmenin üstleneceği işlevler bölgenin olanak-larınada bağlıdır.

Koruma çalışmalarında uygulamaların başarılı olması için gerekli parasal olanaklar sağlanmalıdır. Korumadan istenen sonuçları elde edebilmek için finansman sorunları mutlaka çözümlenmelidir. Korumayı ekonomik fayda açısından ele alacak olursak tarihi çevrelerin onarımı ve iyileştirme çalışmasını yeniden yapma işleminden daha ucuz olduğunu görürüz. Yapılar, kullanıcılarına ekonomik yarar getirecek biçimde işlev değişikliklerine uğratıldığında bir ekonomik kazanç sağlama yolu haline gelecektir. Bir aileye büyük gelen bir ev pansiyon olarak düzenlenirse yazın turistlere, kışında öğrencilere hizmet verir. Bölgeye eklenebilecek yeni işlevler büyük toplulukların buraya gelmesini sağlayacağından tüm bölge halkı ekonomik kazanç sağlayacaktır.

Korumanın sürekli ve sağlam olabilmesi için halk buna gerçekten inanmalıdır. Aksi takdirde yasalar ve kuruluşlar yeterli değildir. Halk bugüne kadar koruma için önemli bir çaba harcamamıştır. Eski eserlerin korunmasına

karşı çıkan bir çok insan bulunmaktadır. Ortamahallenin eğitim seviyesinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Burada oturan halkı tarihi çevreyi koruma konusunda eğitmek gerekmektedir.

Koruma çalışmasının ülkemizde başarıya ulaşması için:

- Koruma çalışması yapan örgütle, çalışmanın yapıldığı bölge halkı arasında iyi bir diyalog kurulması,
- Mimarların bu alanda çalışarak ortaya örnek çalışmalar çıkarması,
- Halkın bu konuda bilinçlenmesinde basın ve yayın organlarının büyük rolünün olması,
- Parasal olanakların sağlanması gerekmektedir.

E K L E R

EK-1 : Röleleler

EK-2 : Fotoğraflar

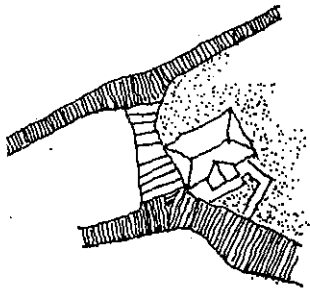
Mimari çağ		Yapım Tarihi	Vakfiye				
Yaptıran		Yapan	Kitabe				
Mimari Durum	A	İyi	Taşyıcı yapı	B	Dış yapı	B	A
	B	Orta					B
	C	Fena					C
Yapı	B	Üst yapı	B	Süsleme Elemanları	B	C	A
							B
							C
Tünet	A	İz yok					A
	B	İz var					B
	C	Önemli					C

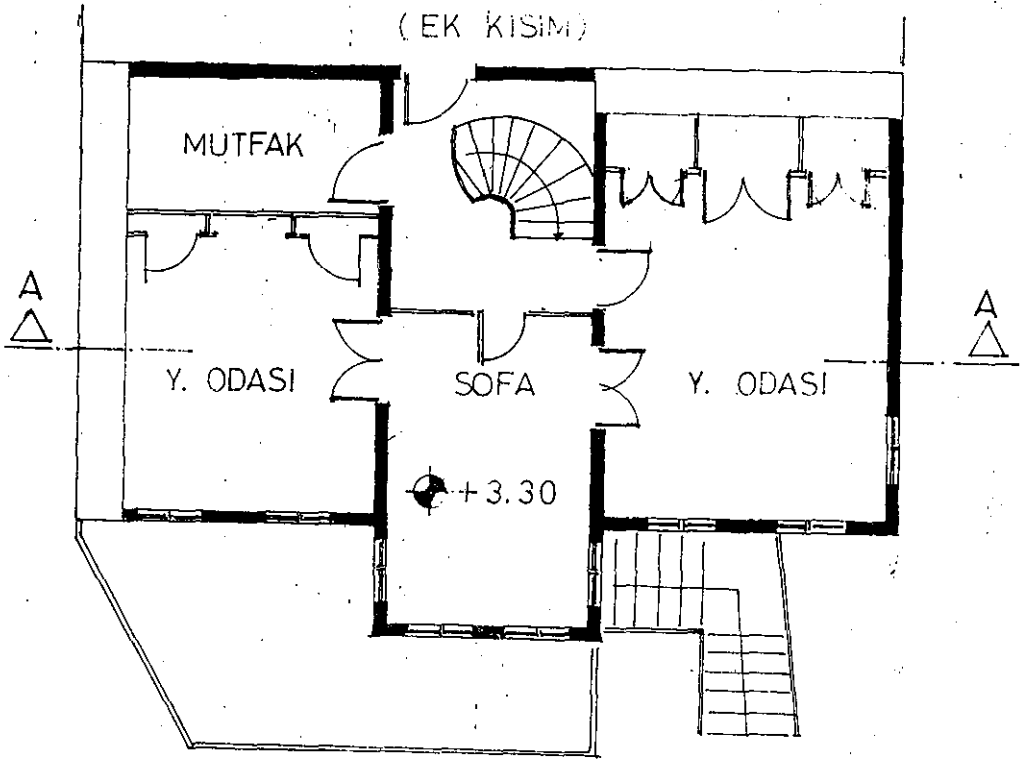
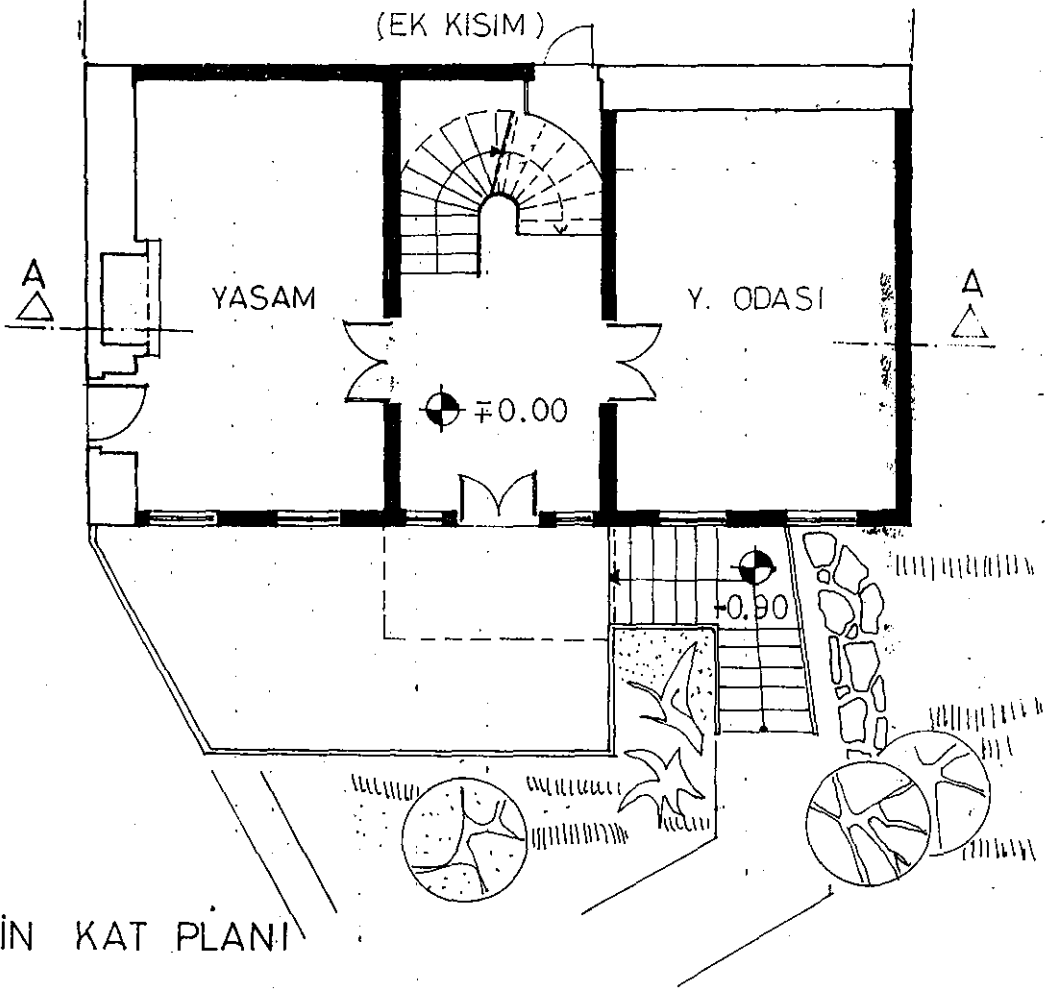
Genel Tanım

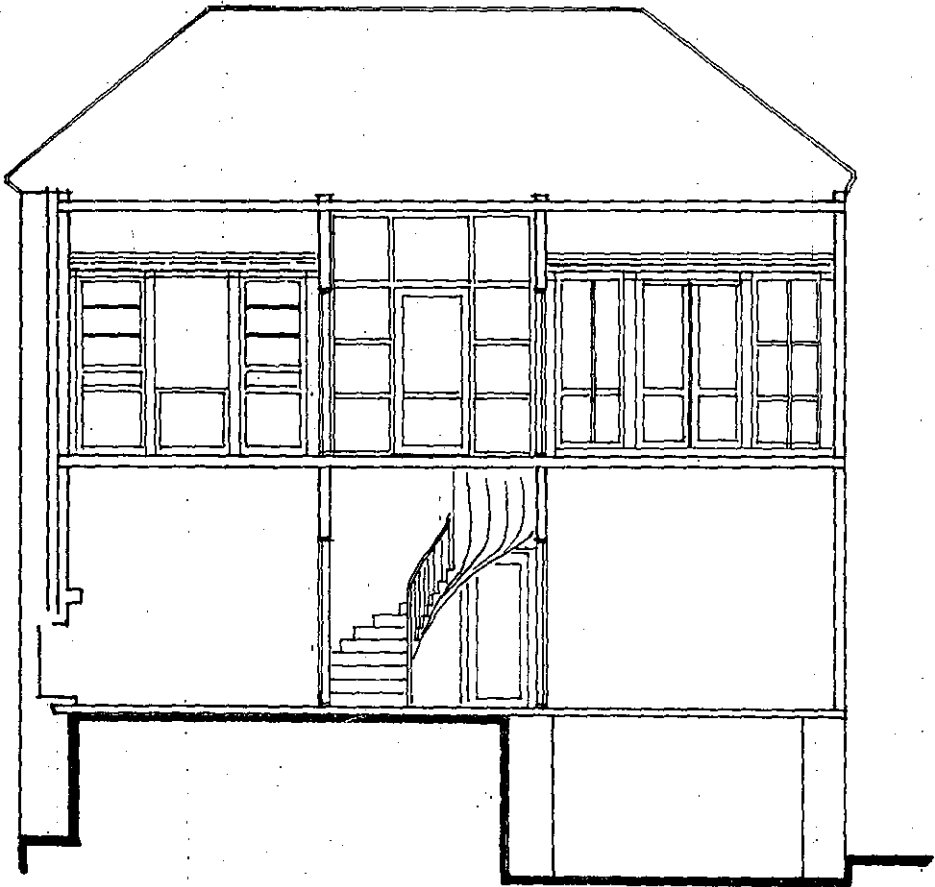
Üç katlıdır. Zemin kata merdivenle çıkılır. Ayrıca yoldan birinci kata girilir. Yanında bir ek bina yapılmıştır. Zemin katta yaşam ve yatak odası, mutfak ise ek binada yer alır. Birinci katta yatak odaları ve mutfak yer alır. Taş yığma ve ahşap iskelet sistemi kullanılmıştır.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Isıtma : Var		
Sanitasyon : Var		
Yapısal Durum : Var		

1, Bahçe ve Bina ilişkisi Fotoğraf

Sahibi:			Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye	
Adres: Dutlu Sk.No:5X			Yapılan	Yapan	Kitabe	
Koruma Durumu	A	A İyi	Taşıyıcı yapı	B	Dış yapı	B
	B	Orta				
	C	Fena				
Ç yapı	B	A	Üst yapı	B	Süsleme Elemanları	C
		B				
		C				
Rutubet	A	İz yok				
	B	İz var				
	C	Önemli				

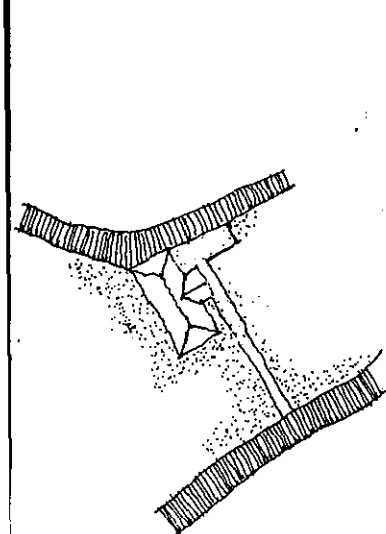
Genel Tanım

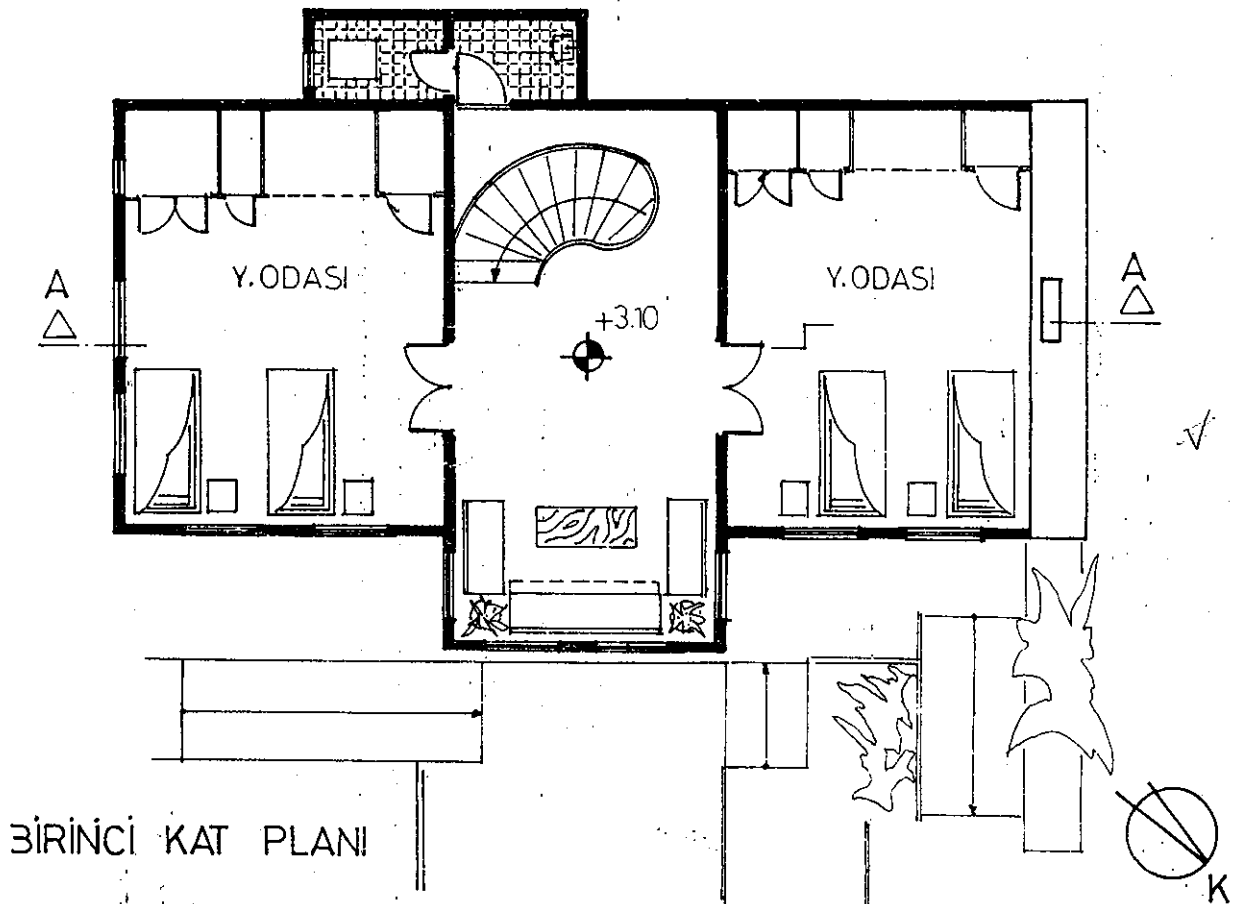
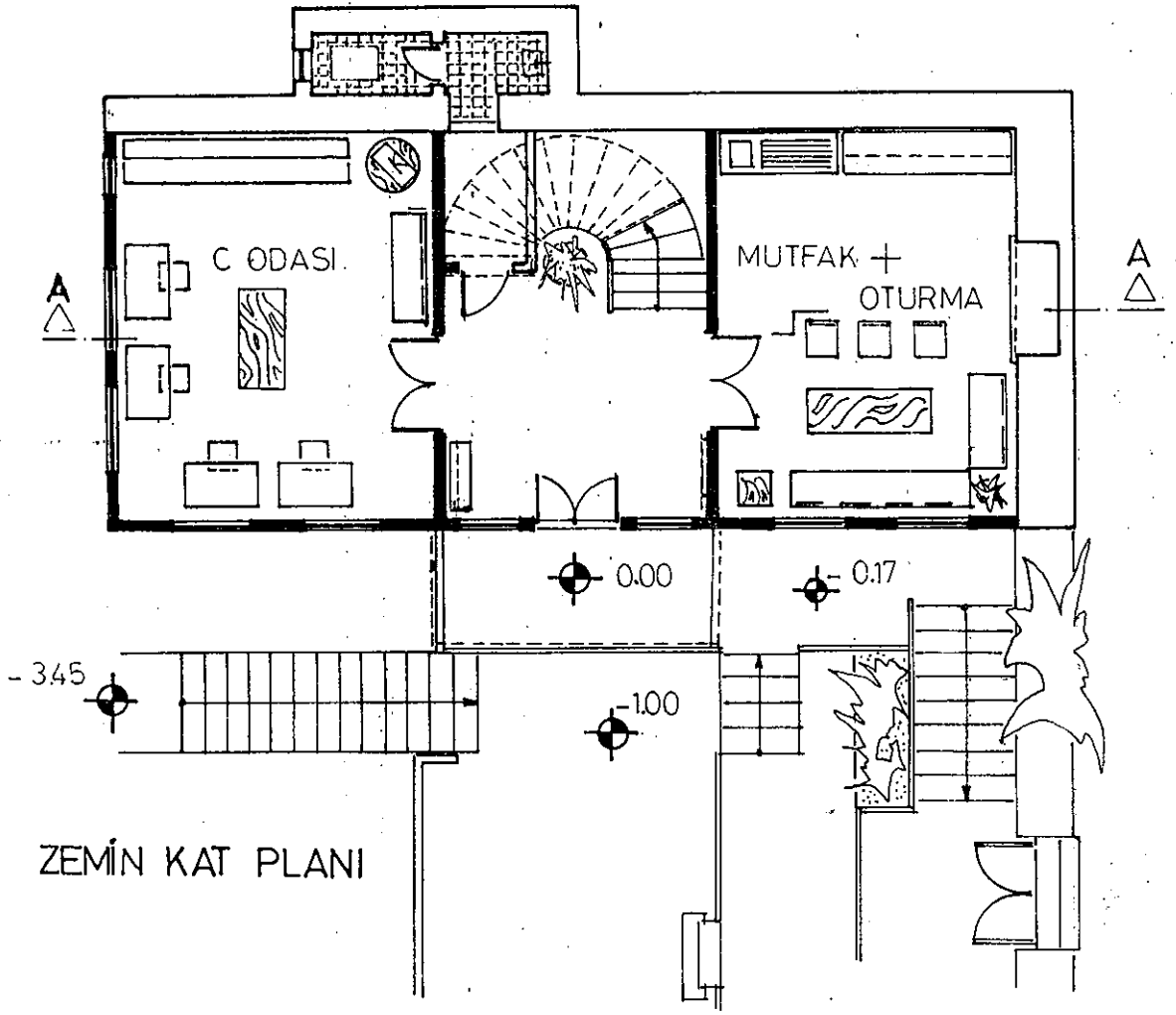
Üç katlıdır. Giriş katında mutfak, yaşam ve servis mekanları, birinci katta ise yatak odaları ve servis mekanları yer alır. Bodrum kat depo olarak kullanılmaktadır. Yapıda yığma taş duvar ve ahşap karkas yapım sistemi kullanılmıştır. Eve bahçeden girilir.

Teknik Bilgiler	Örijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Su : Var		
Isıtma : Var		
Kanalizasyon Var		

Sol, Bahçe ve Bina ilişkisi

Fotoğraf

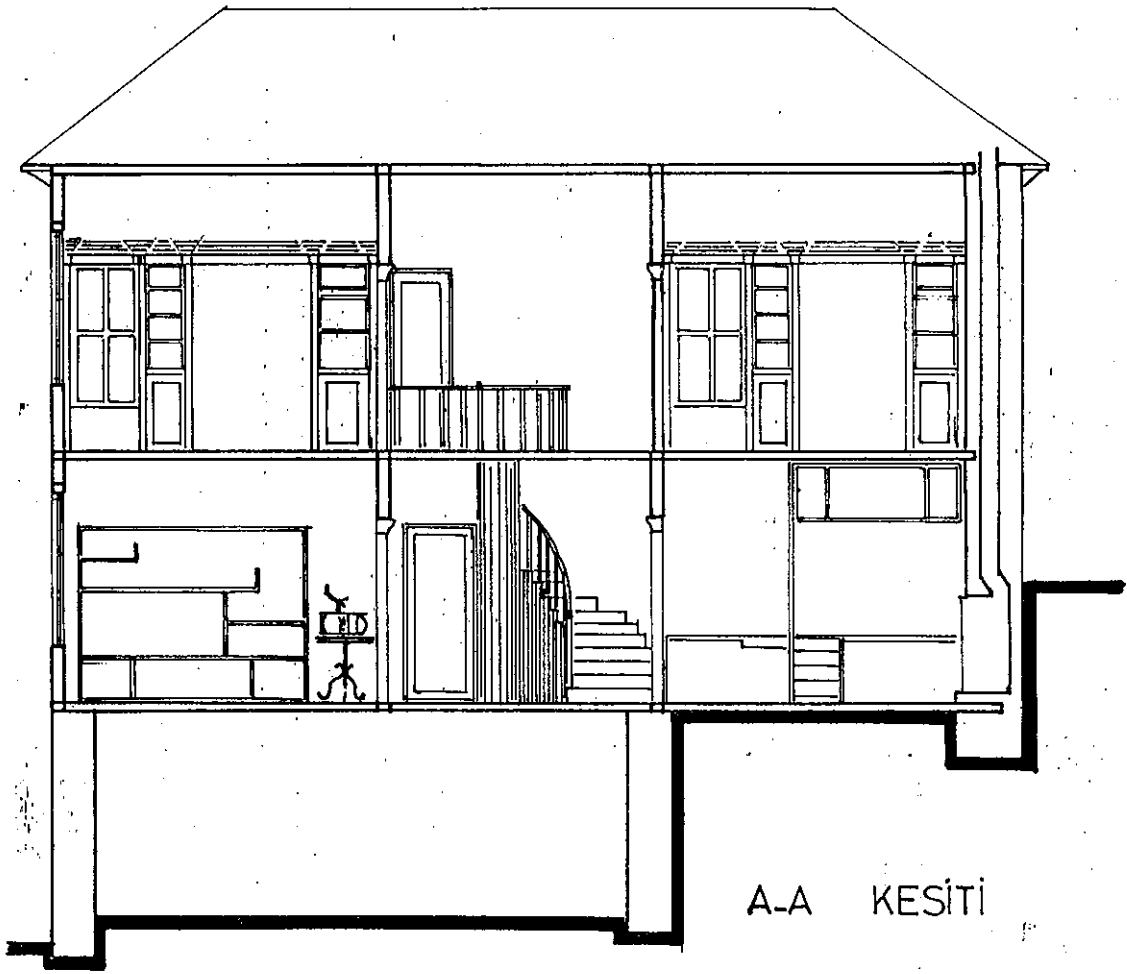

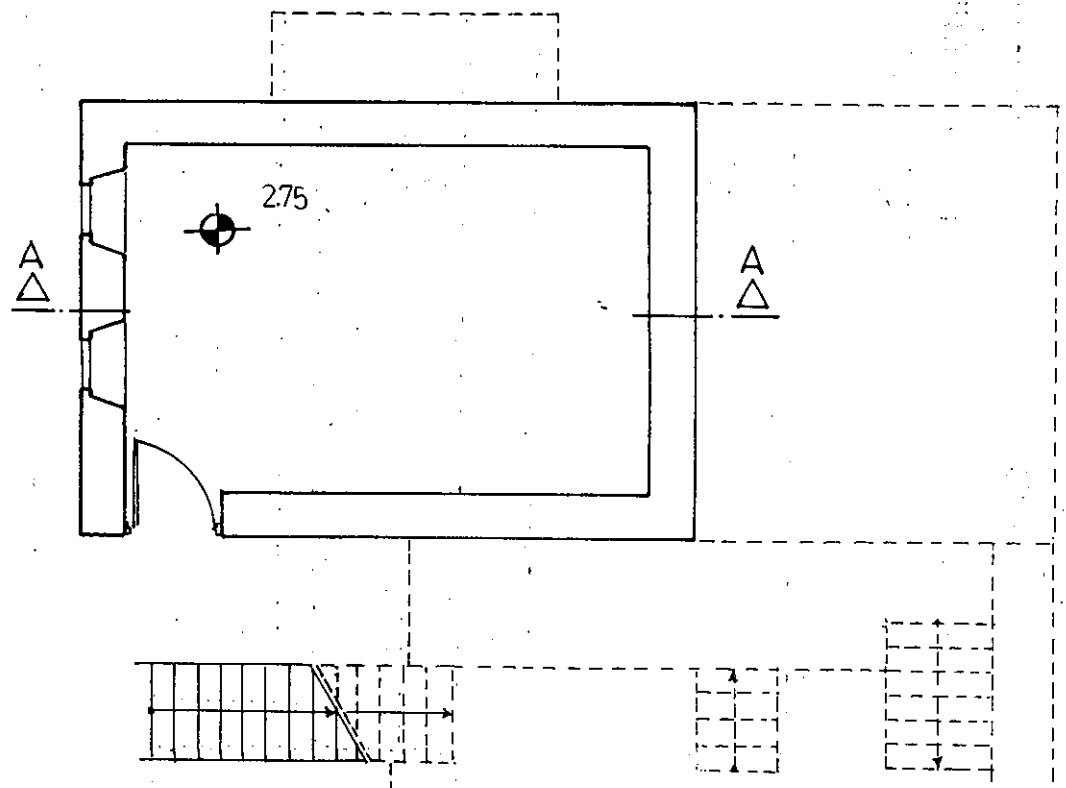
KUZEY DOĞU GÖR.

GÜNEY DOĞU GÖR.

A-A KESİTİ

BOLGUM KAT PLANI

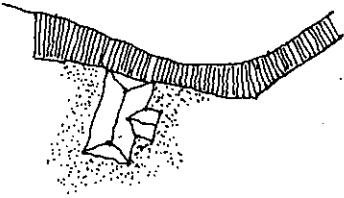
Mimari çağ		Yapım Tarihi	Vakfiye
Yaptıran		Yapan	Kitabe
Yapı	Taşıyıcı yapı	Dış yapı	
Üst yapı	Üst yapı	Süsleme Elemanları	
İz yok			
İz var			
Önemli			

Genel Tanım

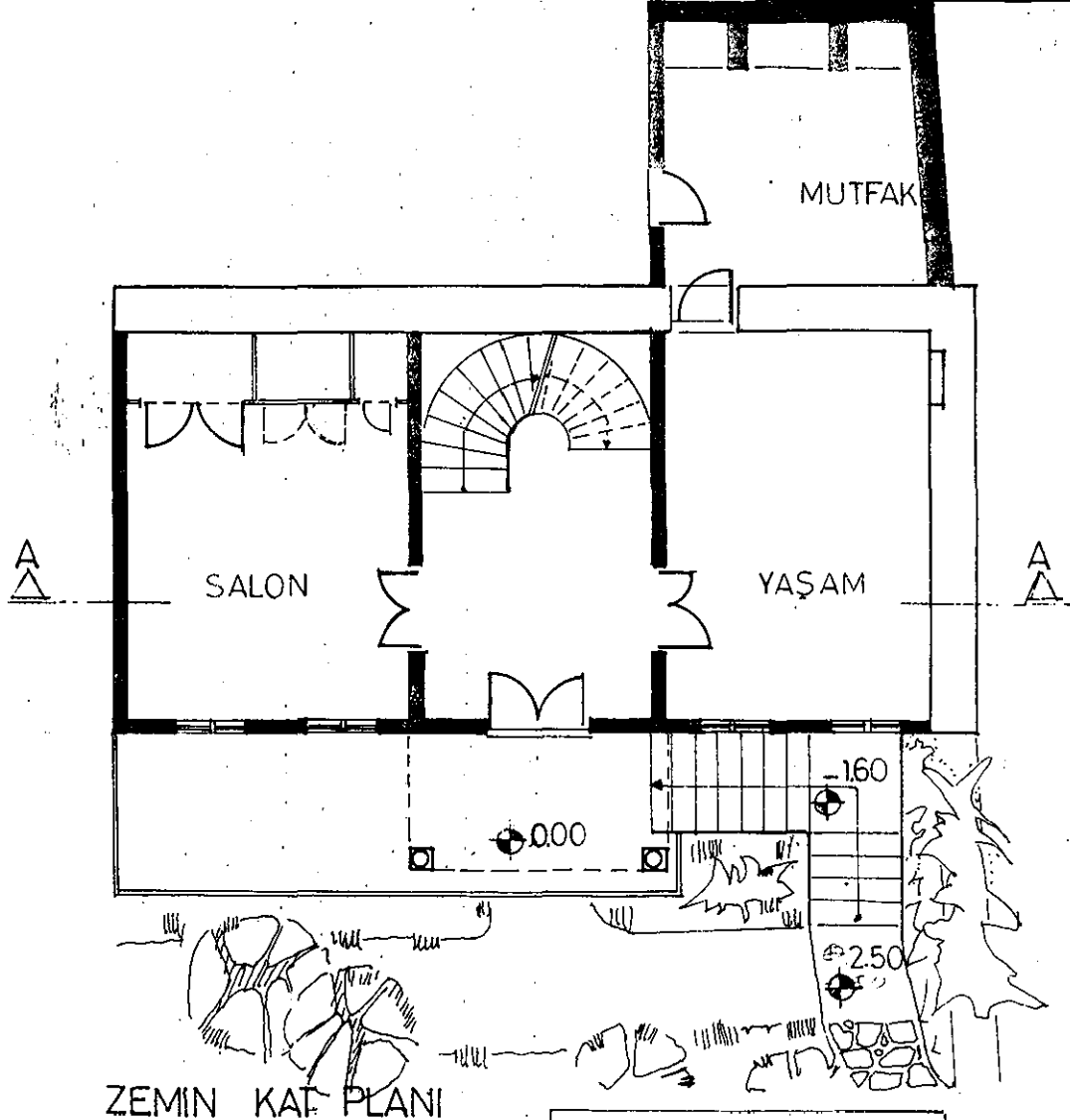
Üç katlıdır. Zemin kata merdivenle çıkılır. Zemin katta mutfak, yaşam ve salon, birinci katta ise yatak odaları ve servis mekanları bulunur. Bodrum katı depo olarak kullanılır. Yapıda yığma taş ve ahşap karkas yapım sistemi kullanılmıştır. Bahçelidir. Girişin altında çeşme vardır.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Isıtma : Var		
Yalıtım : Var		
Analizasyon Var		

1, Bahçe ve Bina ilişkisi Fotoğraf

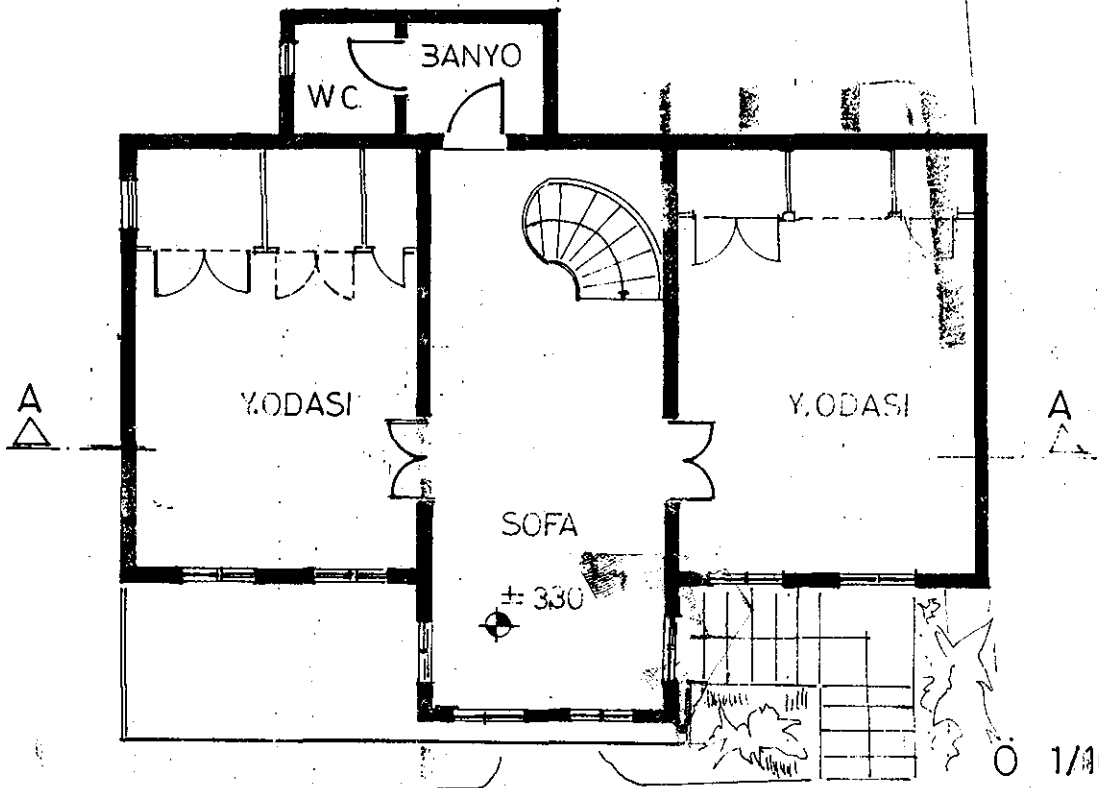

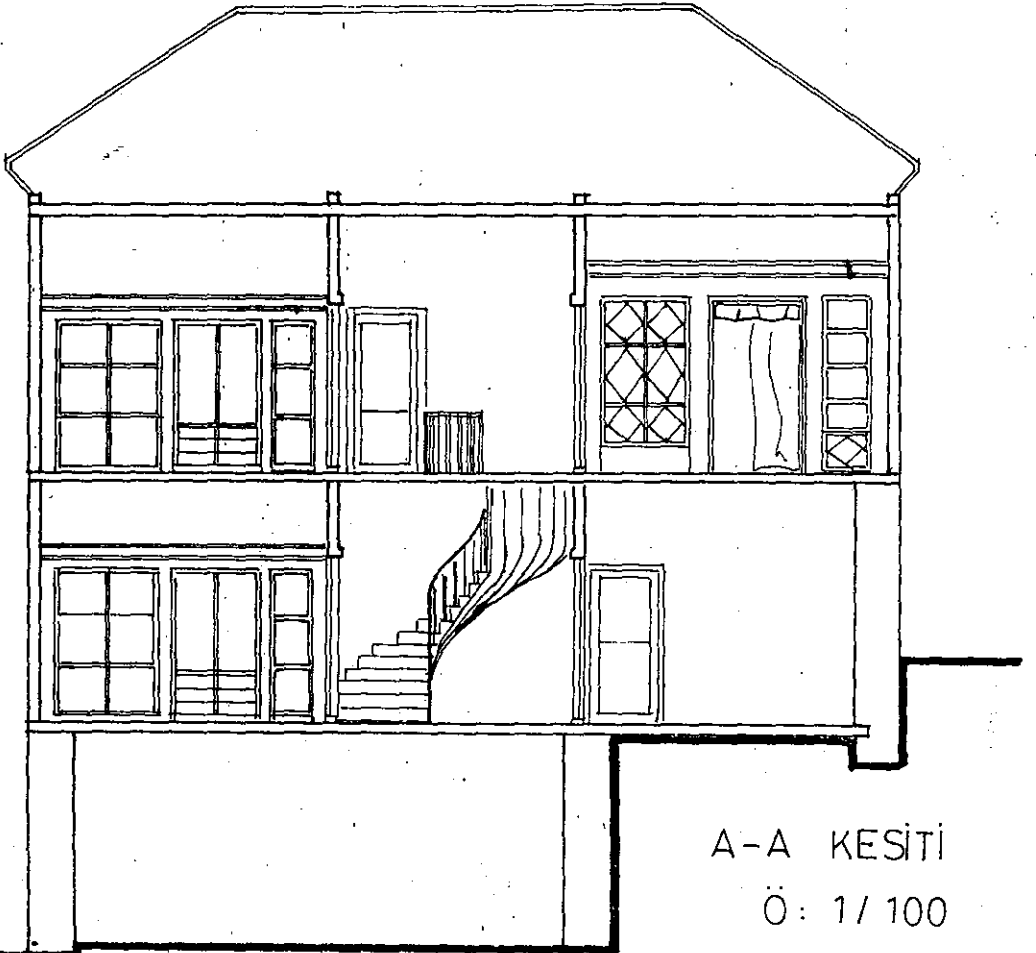
ZEMİN KAT PLANI

BİRİNCİ KAT PLANI

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

Ö: 1/100

Mülhiki: Hürşit Çal		Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye		
Adres: Sırt Sk. No:28		Yaptıran	Yapan	Kitabe		
Koruma Durumu	A	İyi	Taşıyıcı yapı	A	Dış yapı	A
	B	Orta		B		B
	C	Fena		C		C
Yapı	A	Üst yapı	B	A	Süsleme Elemanları	A
	B			B		B
	C			C		C
Detay	A	İz yok				
	B	İz var				
	C	Önemli				

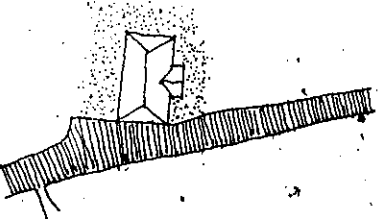
Genel Tanım

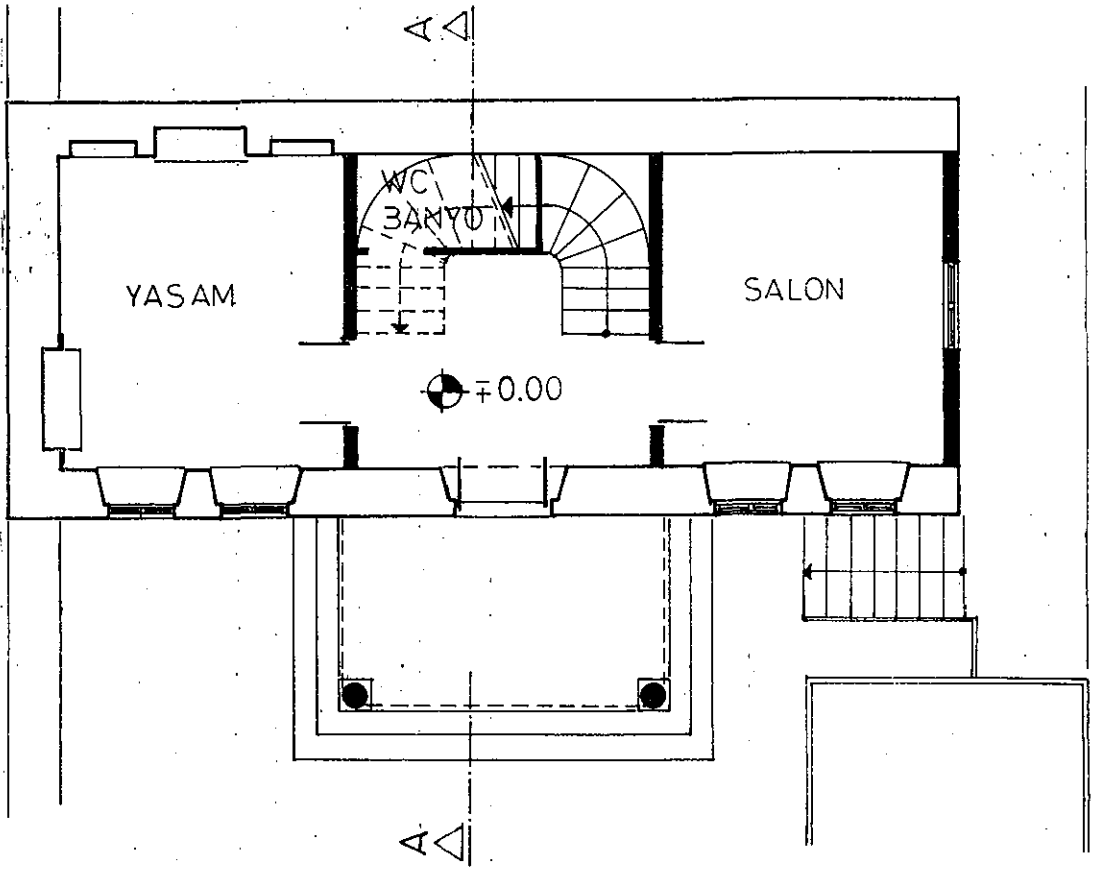
Üç katlıdır. En eski evlerden biridir. Rum evi olarak bilinir. Zemin katta yaşam, mutfak ve servis mekanı bulunur. Birinci katta yatak odaları bulunur. Servis mekanı merdivenin altındadır. Taş yığma ve ahşap iskelet sistemi kullanılmıştır. Bahçelidir.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Isıtma : Var		
Sıtma : Var		
Analizasyon: Var		

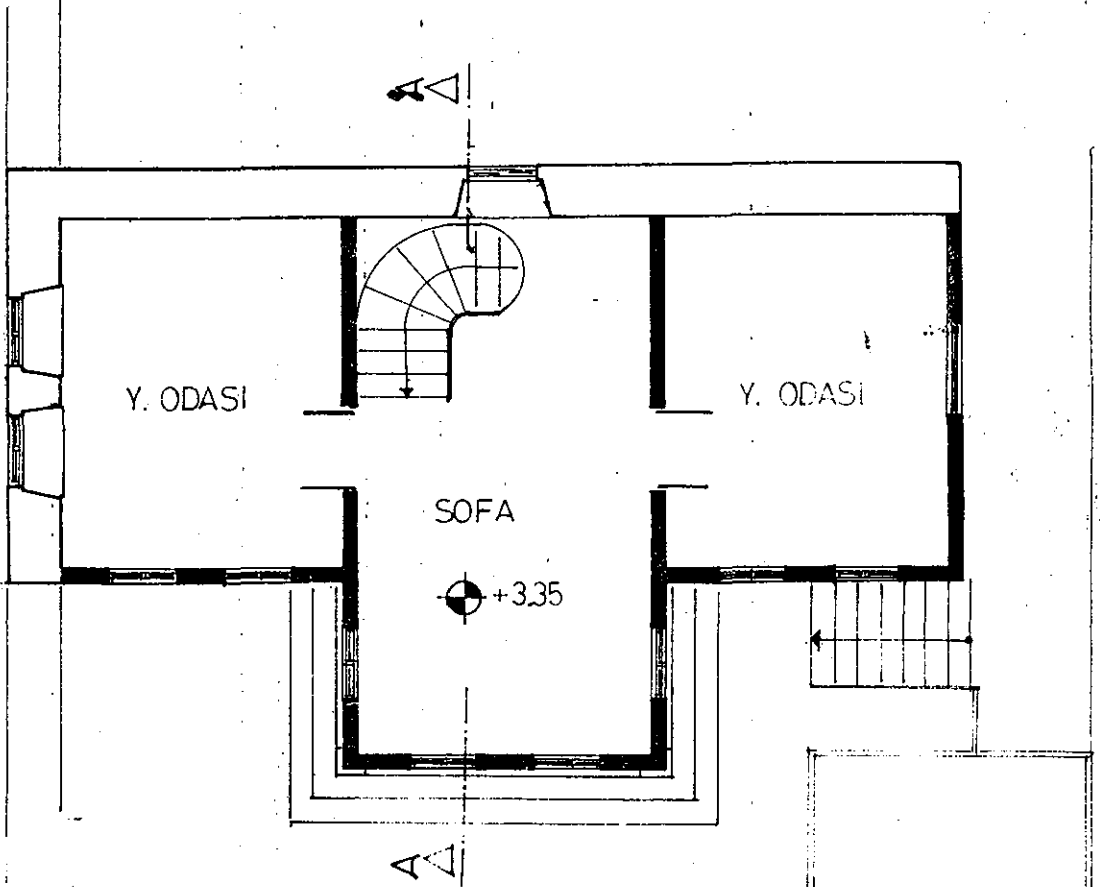
1, Bahçe ve Bina ilişkisi

Fotoğraf

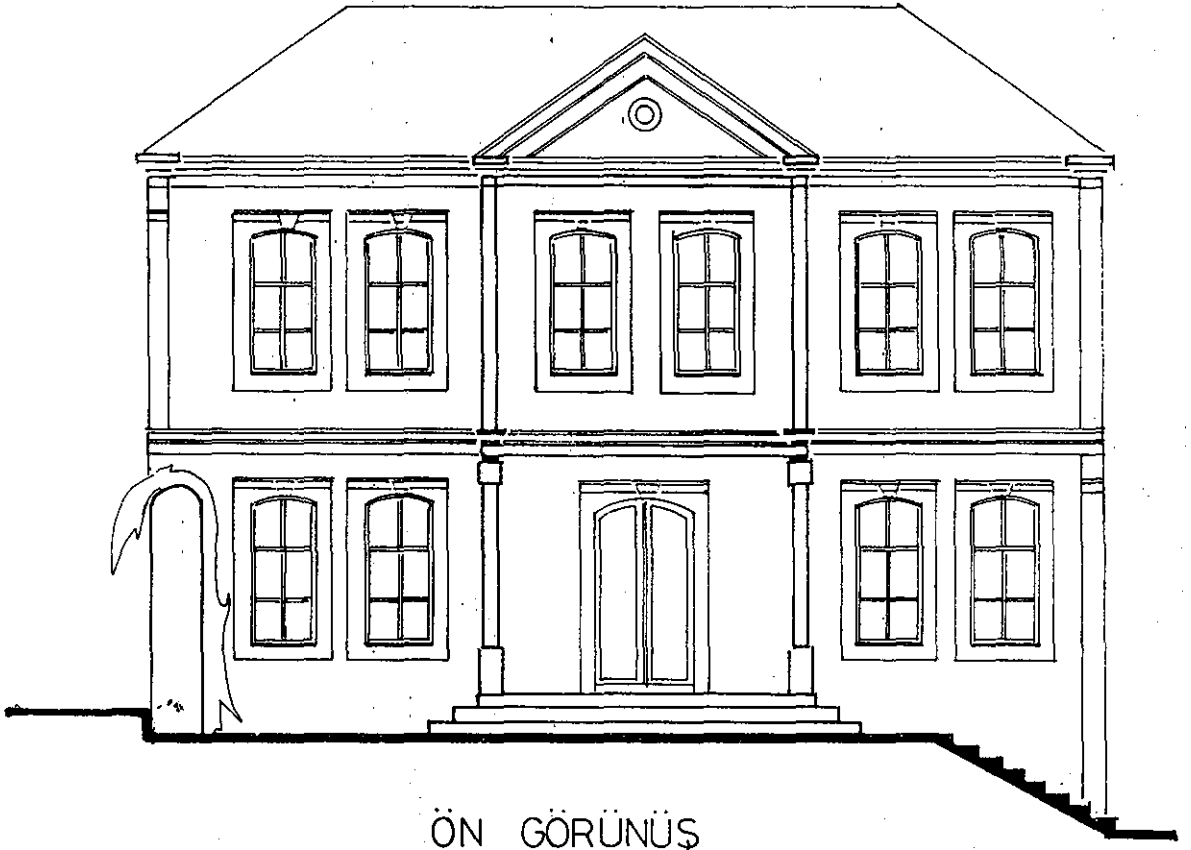

ZEMİN KAT PLANI

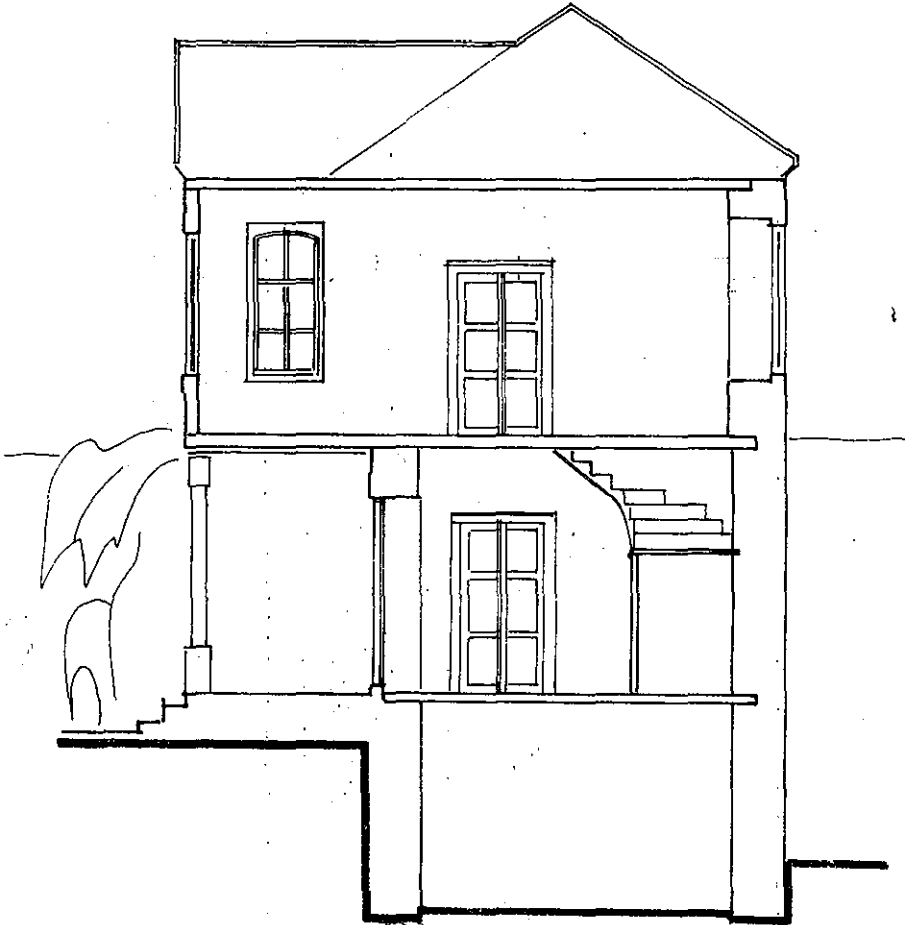

BİRİNCİ KAT PLANI

Ö: 1/100

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

Ö: 1/100

Sahibi: Zafer Taşdemir		Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye			
Adres: Dutlu Sk.No: 51		Yaptıran	Yapan	Kitabe			
Durumuna Durumu	B	A İyi	Taşıyıcı yapı	B	Dış yapı	B	
		B Orta					
		C Fena					
Yapı		A	A	Süsleme	C	A	
			B	Elemanları		B	
			C			C	
Tubet	B	A İz yok					
		B İz var					
		C Önemli					

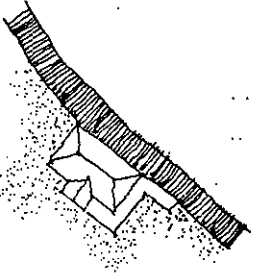
Genel Tanım

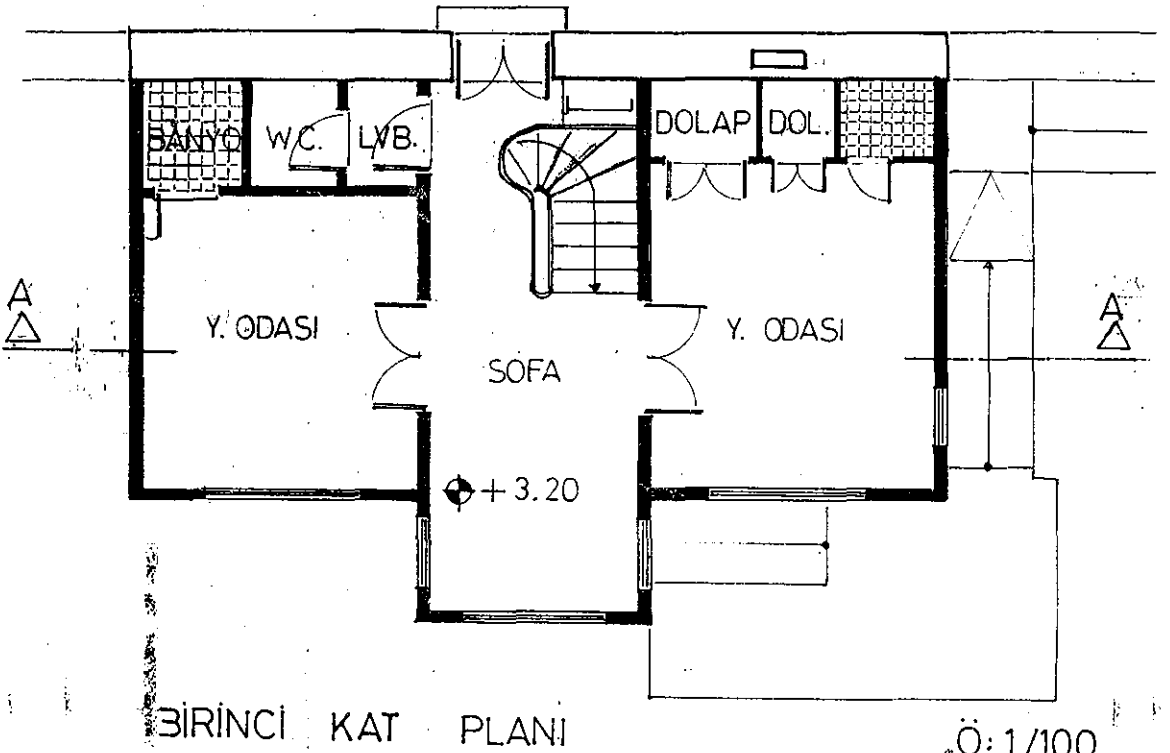
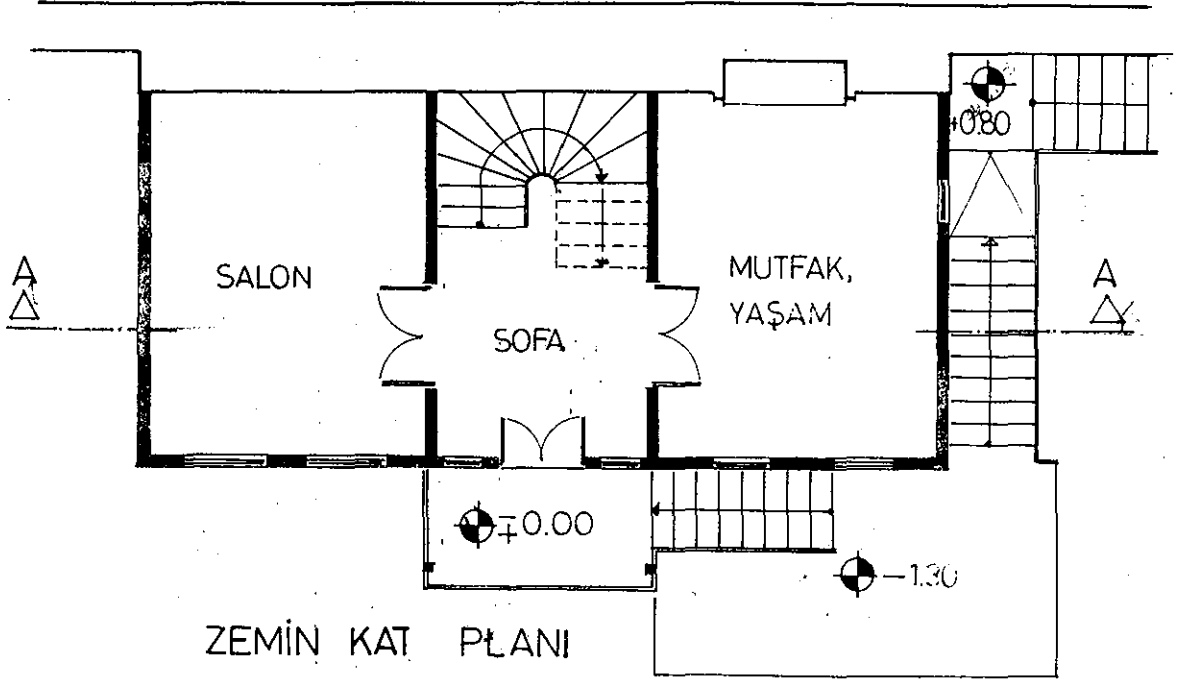
Üç katlıdır. Zemin kata merdivenle çıkılır. Birinci kata zemin kat girilir. Zemin katta mutfak ve yaşam, birinci katta ise batak odaları ve servis mekanları yer alır. Bodrum kat depo olarak kullanılmaktadır. Taş yığma ve ahşap çatı üzerine bağdadi yapım sistemi kullanılmıştır.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Isıtma : Var		
Analizasyon: Var		

1, Bahçe ve Bina ilişkisi

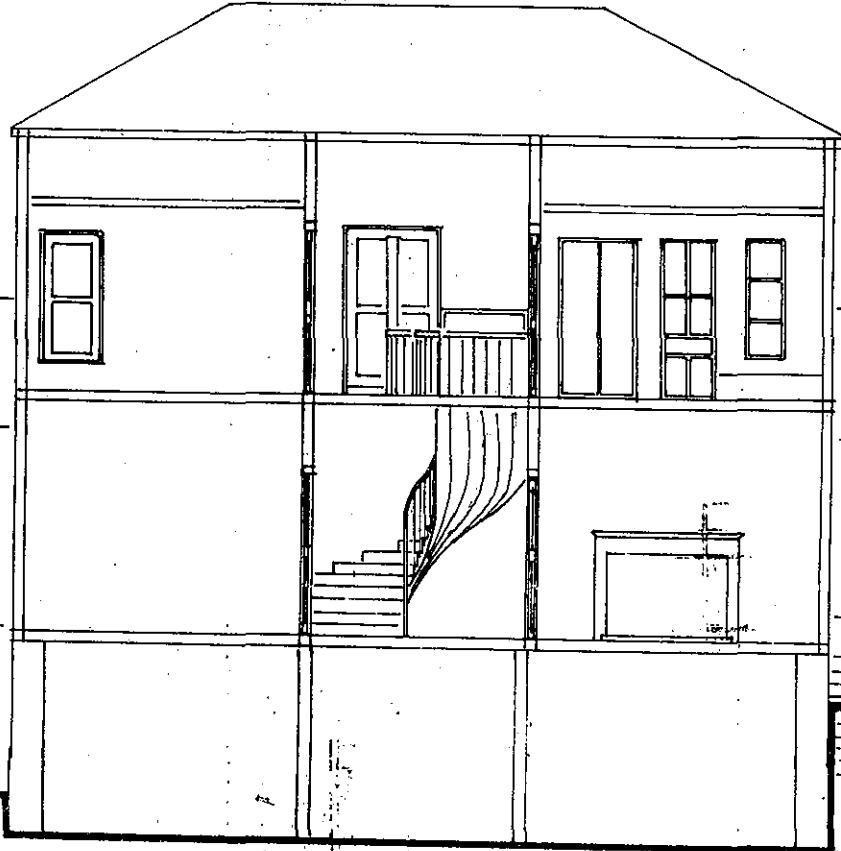
Fotoğraf

ÖN GÖRÜNÜŞ

A A KESİTİ

Ö 1/100

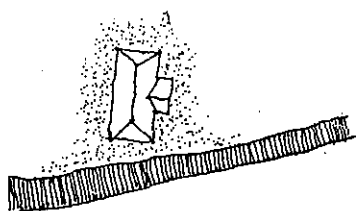

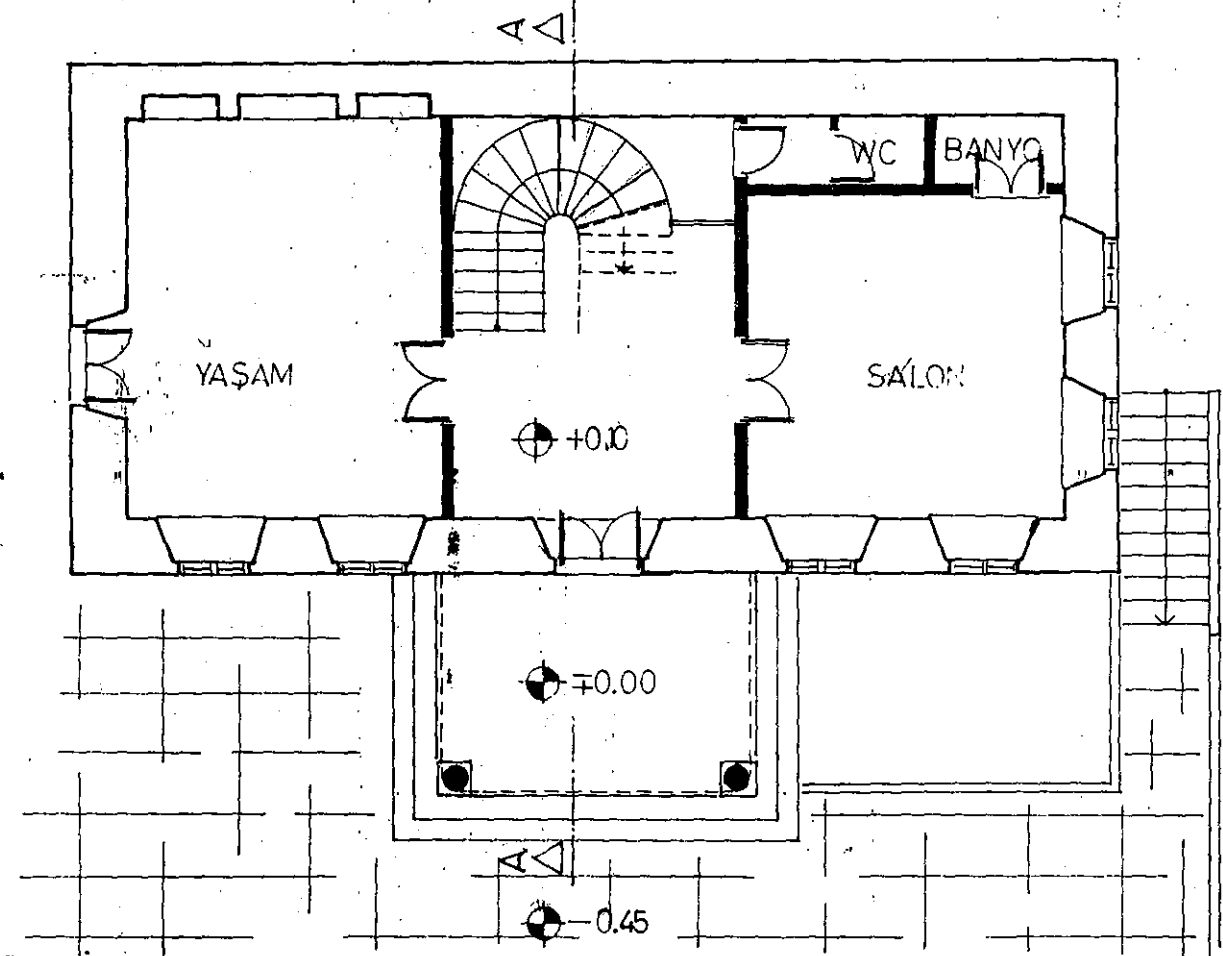
Mimari çağ		Yapım Tarihi		Vakfiyet					
Yaptıran		Yapan		Kitabe					
Mimari çağ		Yapım Tarihi		Vakfiyet					
Yaptıran		Yapan		Kitabe					
Durum	A	A	İyi	Taşıyıcı yapı	A	A	Dış yapı	A	A
	B	B	Orta		B	B		B	B
	C	C	Fena		C	C		C	C
Yapı	B	A	Üst yapı	B	A	Süsleme Elemanları	B	A	A
		B			B			B	B
		C			C			C	C
Tünet	A	A	İz yok						
	B	B	İz var						
	C	C	Önemli						

Tanım

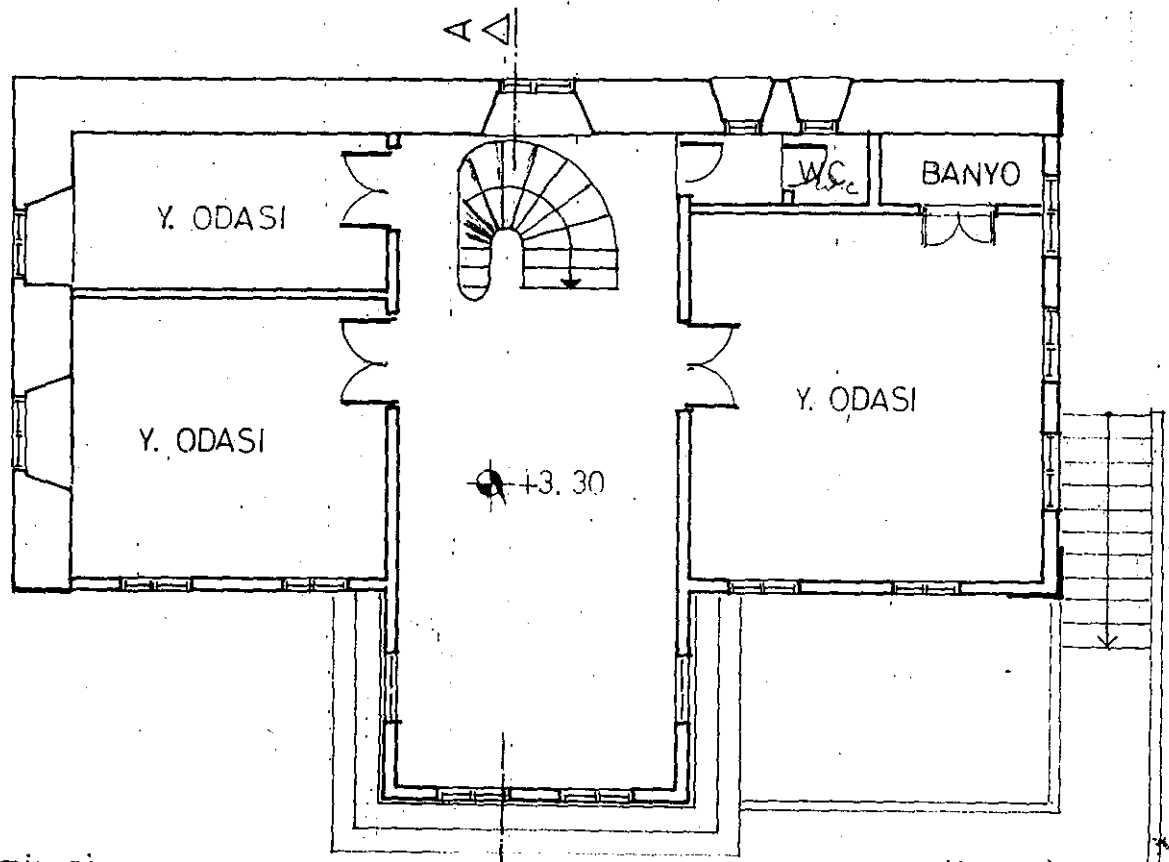
Üç katlıdır. Zemin katta yaşam, salon ve servis mekanları yer alır. Mutfak ek binada bulunur. Birinci katta yatak odaları ve servis mekanları yer alır. En eski evlerden biridir. Rum evi olarak bilinir. Taş yığma ve iskelet sistemi kullanılmıştır. Bahçelidir.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
	Konut	Konut
Elektrik : Var		
Isıtma : Var		
Analizasyon : Var		
1, Bahçe ve Bina ilişkisi	Fotoğraf	

ZEMİN KAT PLANI

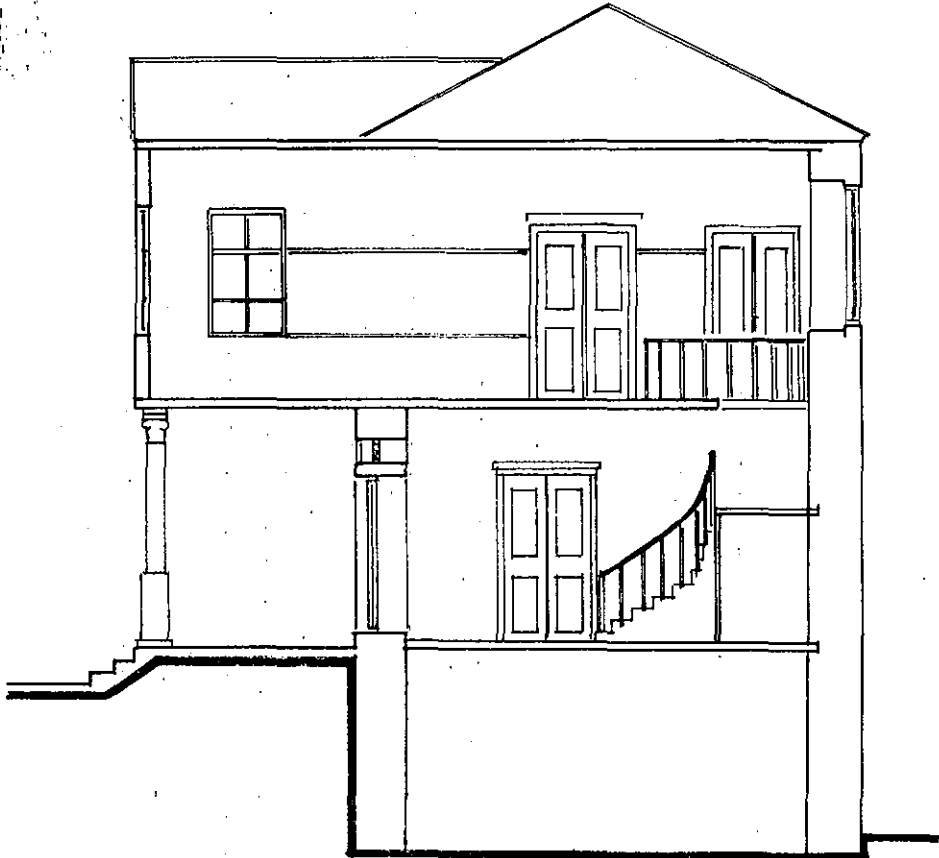

BİRİNCİ KAT PLANI

Ö: 1/100

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

Ö: 1/100

Sahibi: İsmail Kutlu		Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye		
Adres: Dutlu Sk. No:15		Yaptıran	Yapan	Kitabe		
Koruma Durumu	B	A İyi	Taşıyıcı yapı	B	Dış yapı	A
		B Orta		B		B
		C Fena		C		C
İç yapı		B	Üst yapı	B	Süsleme Elemanları	A
				B		B
				C		C
Rutubet	B	A İz yok				
		B İz var				
		C Önemli				

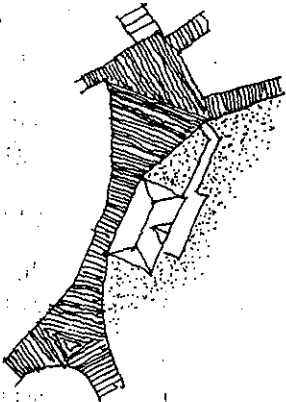
Genel Tanım

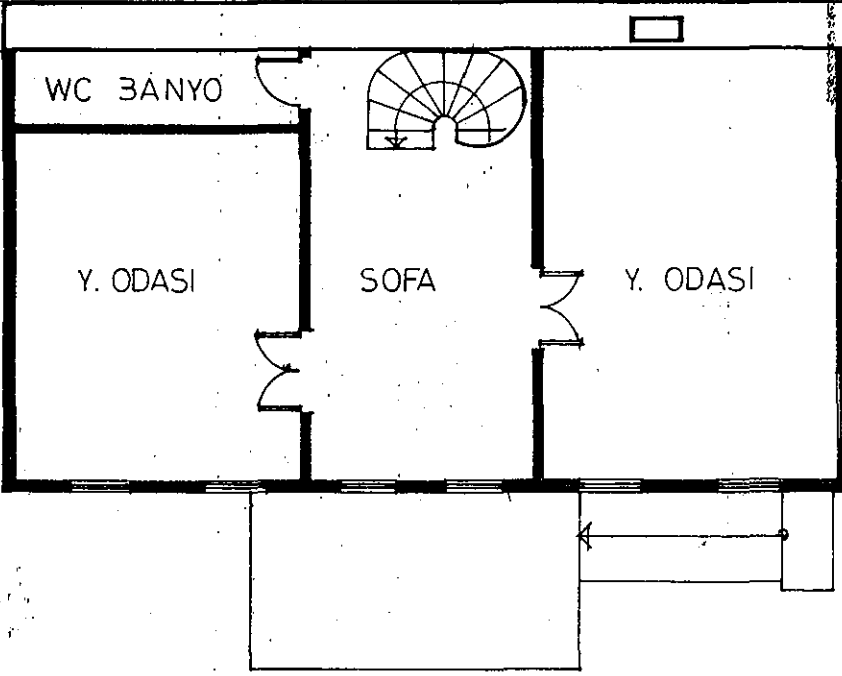
Üç katlıdır. Zemin kata merdivenle çıkılır. Zemin katta mutfak, salon ve servis mekanı, birinci katta ise yatak odaları ve servis mekanı bulunur. Bodrum katı depo olarak kullanılır. Yığma taş ve ahşap iskelet yapım sistemi kullanılmıştır. Bahçelidir.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Su : Var		
Isıtma : Var		
Kanalizasyon: Var		

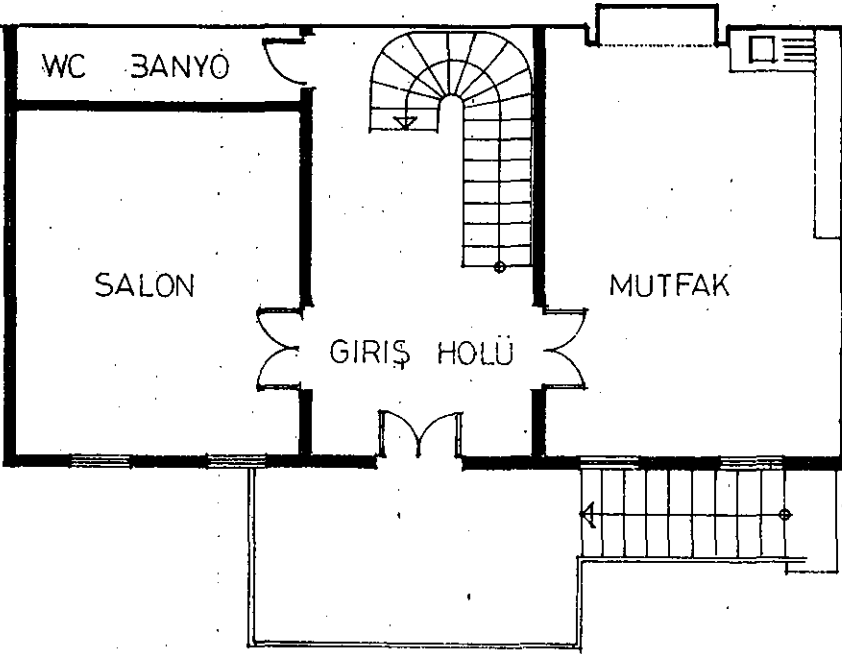
Yol, Bahçe ve Bina ilişkisi

Fotoğraf

BİRİNCİ KAT PLANI

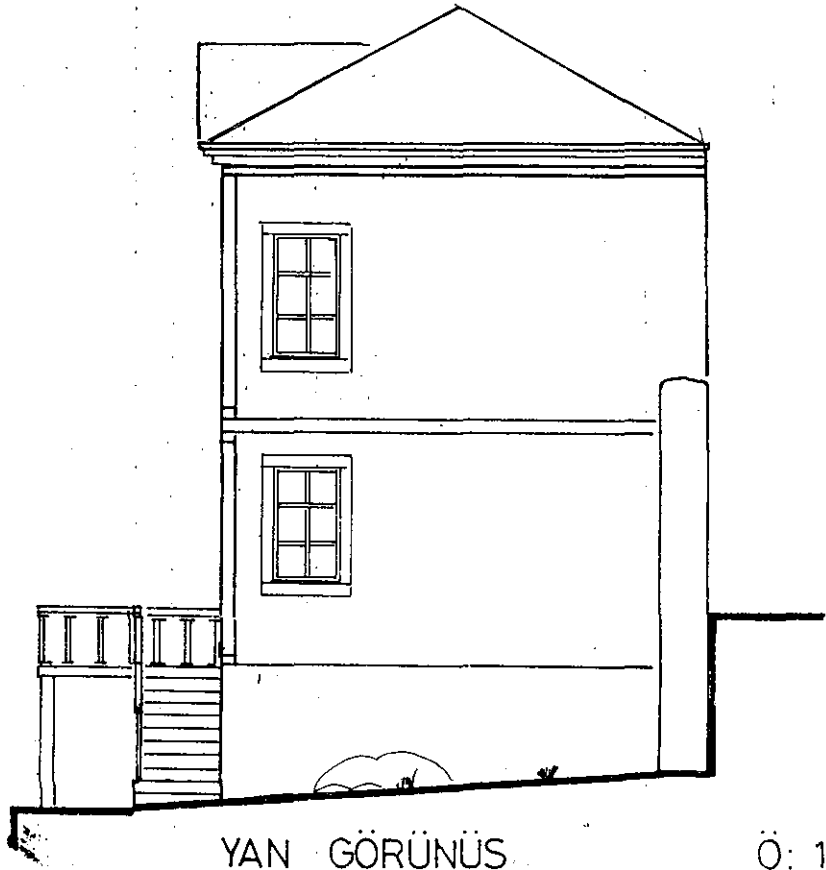

ZEMİN KAT PLANI

Ö: 1/100

ÖN GÖRÜNÜŞ

YAN GÖRÜNÜŞ

Ö: 1/100

Sahibi: Osman Topal			Mimari Çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye		
Adres: Dutlu Sk. No:3			Yaptıran	Yapan	Kitabe		
Koruma Durumu	A	İyi	Taşyığı yapı	B	Dış yapı	A	
	B	Orta				B	B
	C	Fena				C	C
Çatı Yapı	C	A	Üst yapı	B	Süsleme Elemanları	A	
		B				B	
		C				C	
Mühür	B	A				A	
		B				B	
		C				C	

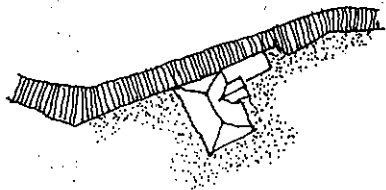
Genel Tanım

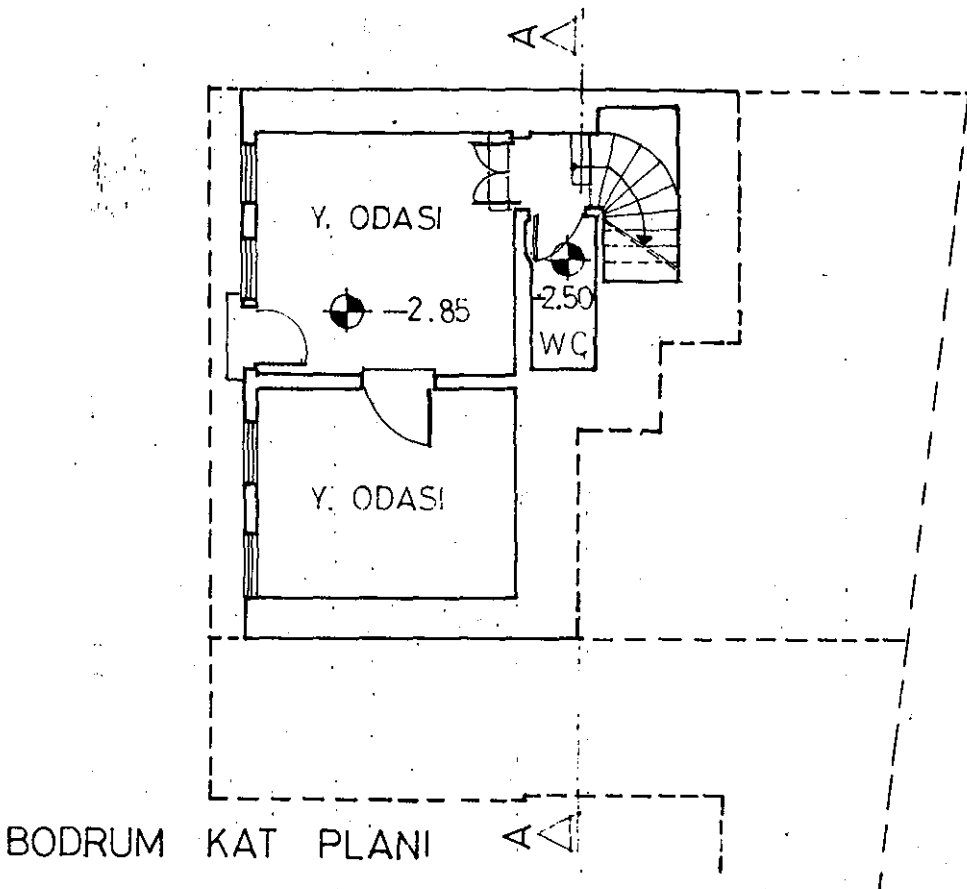
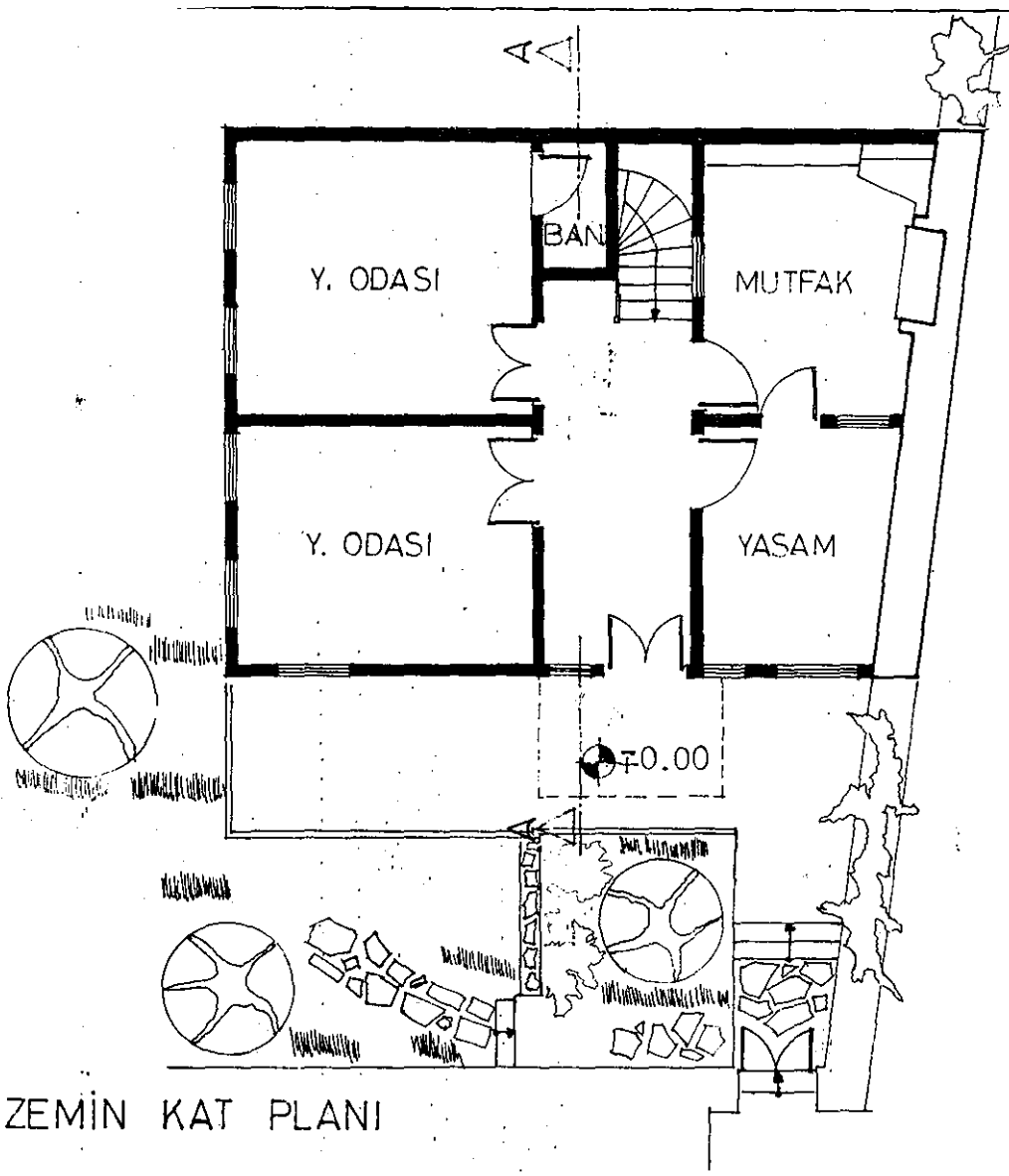
İki katlıdır. Bir duvarı yola bitişiktir. Zemin katta yatak odası, yaşam ve mutfak bulunur. Bodrum katta yatak odaları ve servis mekanları bulunur. Taş yığma ve iskelet sistem kullanılmıştır.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var Su : Var Sıtma : Var Analizasyon: Var	Konut	Konut

Koruma, Bahçe ve Bina ilişkisi

Fotoğraf

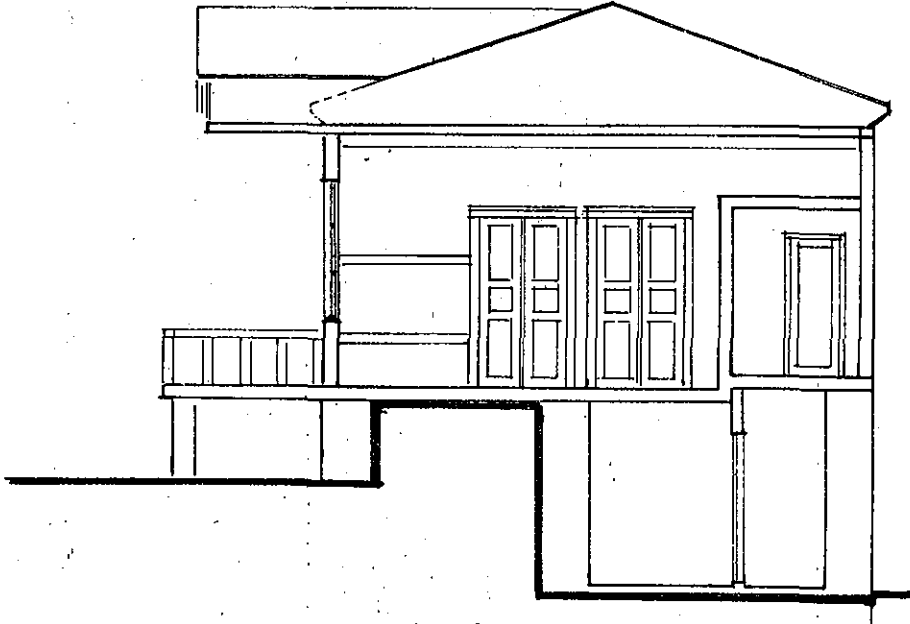

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

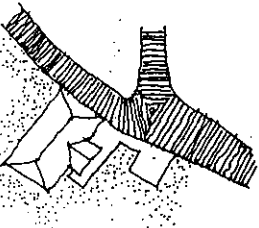
Ö: 1/100

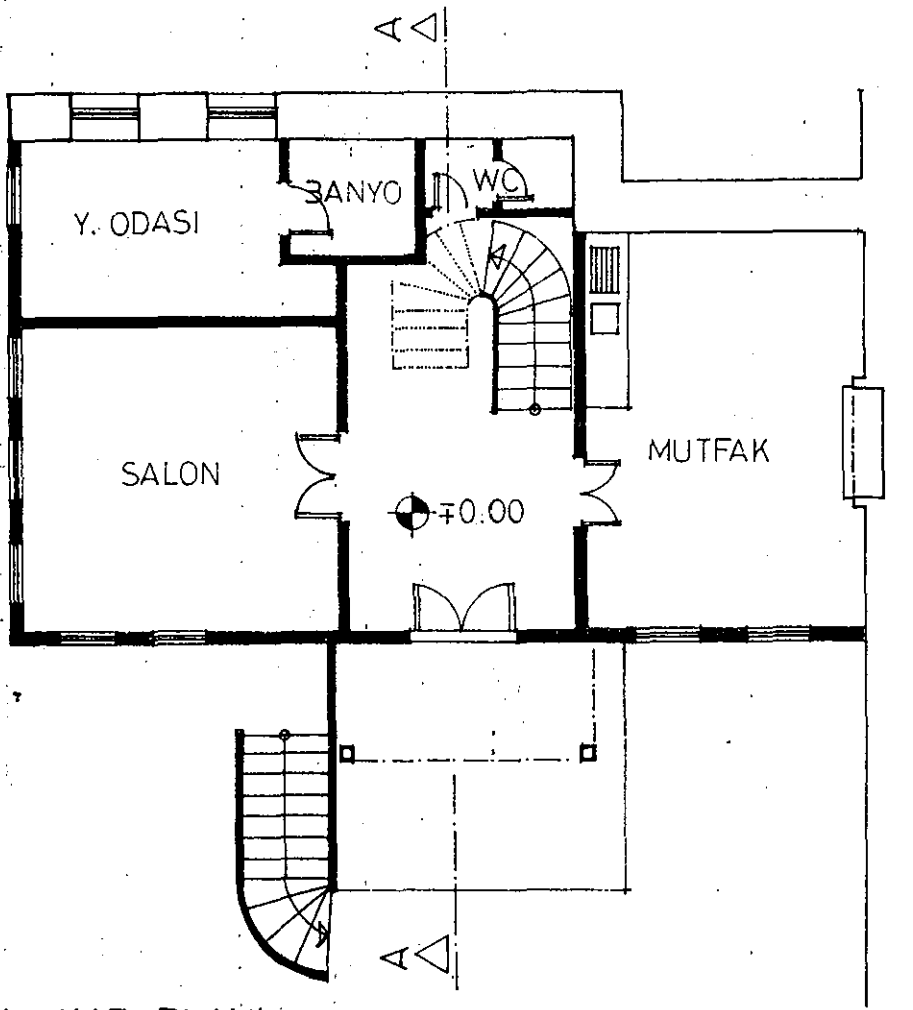
Sahibi: Ayhan Güner		Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye		
Adres: Dutlu Sk. NO 49		Yaptıran -	Yapan -	Kitabe		
Duruma Durumu	A	İyi	Taşıyıcı yapı	A	Dış yapı	A
	B	Orta		B		B
	C	Fena		C		C
Yapı	A	Üst yapı	A	Süsleme Elemanları	A	
	B		B		B	
	C		C		C	
Mürettebat	A	İz yok				
	B	İz var				
	C	Önemli				

Genel Tanım Üç katlıdır. Giriş katında mutfak ve yaşama, birinci katta yatak odaları yer alır. Bodrum kat depo olarak kullanılmaktadır. Yapıda yığma taş duvar ve ahşap karkas yapım sistemi kullanılmıştır. Eve bahçeden girilir. Servis üniteleri her katta yer almaktadır.

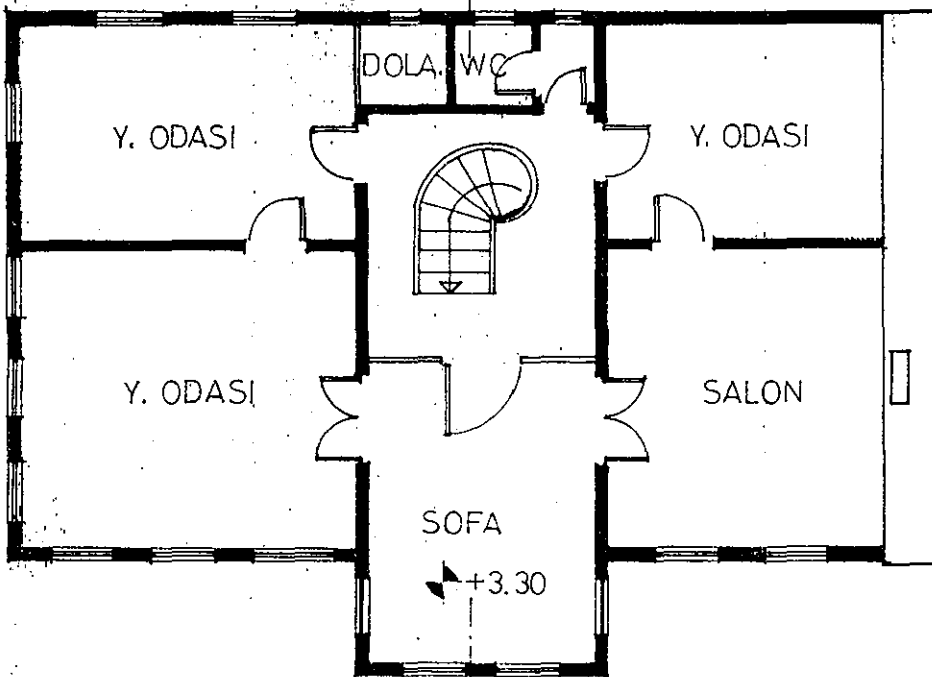
Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik :		
Isıtma :		
Analizasyon:		

1, Bahçe ve Bina ilişkisi Fotoğraf

ZEMİN KAT PLANI

BİRİNCİ KAT PLANI

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

Ö: 1/100

Sahibi: Mehmet Kazancı		Mimari çağ	Yapım Tarihi	Vakfiye	
Adres: Kazancı Sk. No:1		Yaptıran	Yapan	Kitabe	
Koruma Durumu	A	İyi	Taşıyıcı yapı	A	Dış yapı
	B	Orta		B	
	C	Fena		C	
Çatı Yapı	A	Üst yapı	A	Süsleme Elemanları	
	B		B		
	C		C		
Mühür	A	İz yok			
	B				B
	C				C

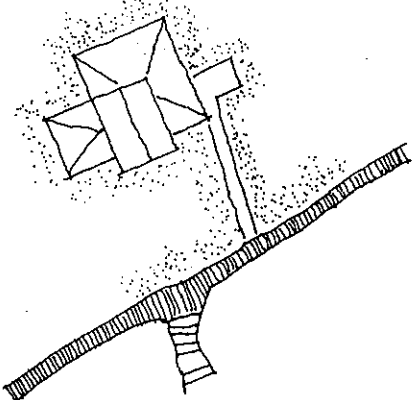
Genel Tanım

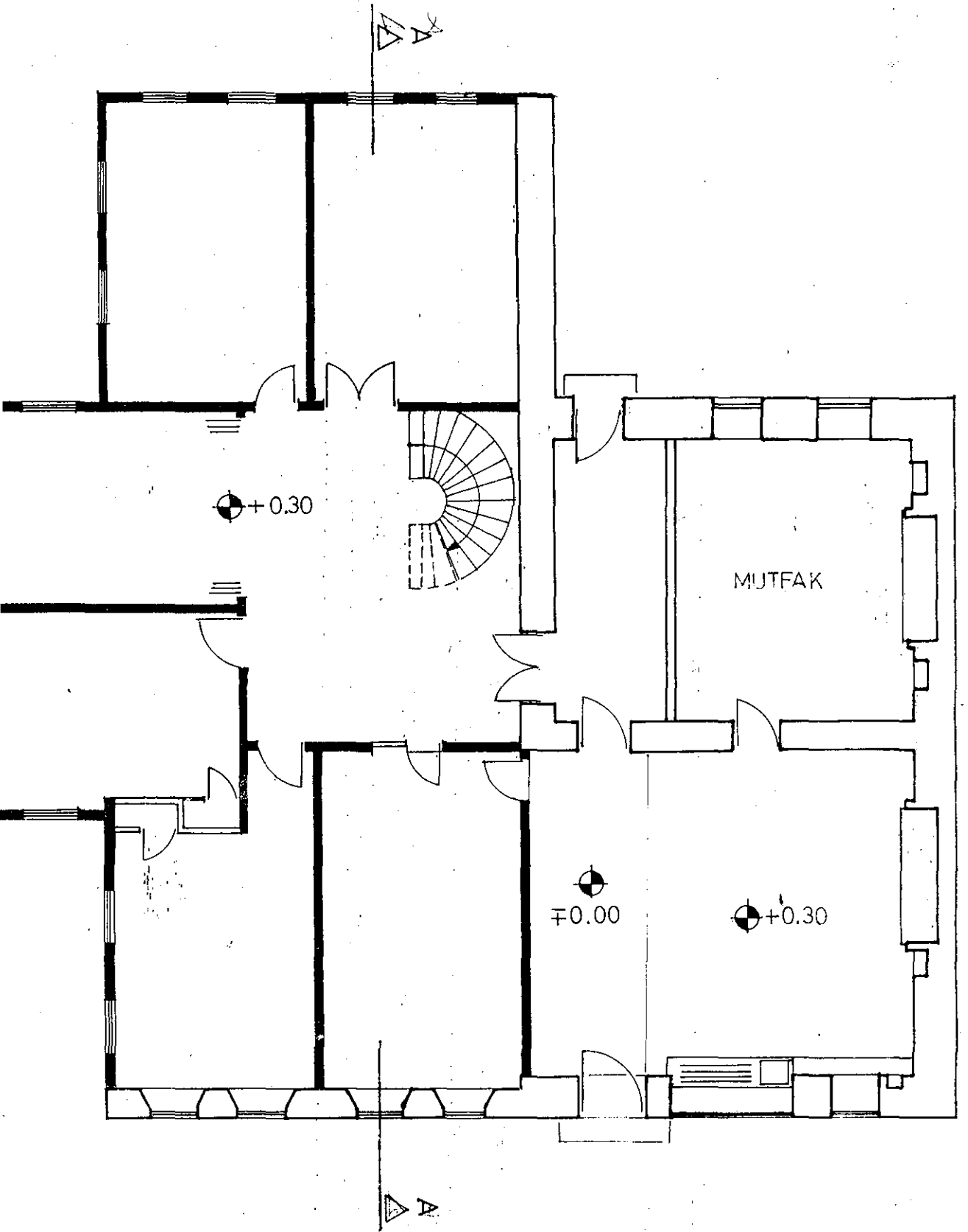
Üç katlıdır. Büyük hacimli bir evdir. Zemin katta yaşam, salon, mutfak ve servis mekanları bulunur. Eskiden şarap imal edilen bodrum kat şimdi depo olarak kullanılmaktadır. Yığma taş ve ahşap çatı üzerinde bağdadi yapım sistemi kullanılmıştır. Üç tarafında bahçe vardır.

Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var	Konut	Konut
Isıtma : Var		
Sıtma : Var		
Analizasyon: Var		

Plan, Bahçe ve Bina ilişkisi

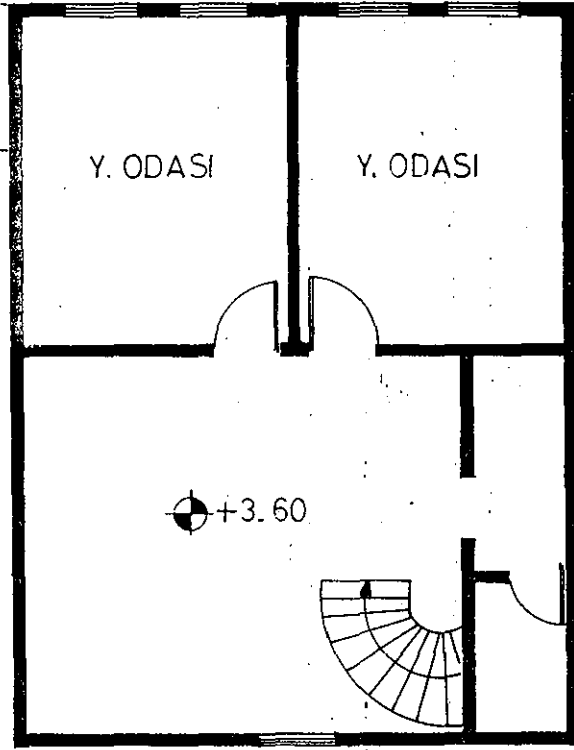
Fotoğraf

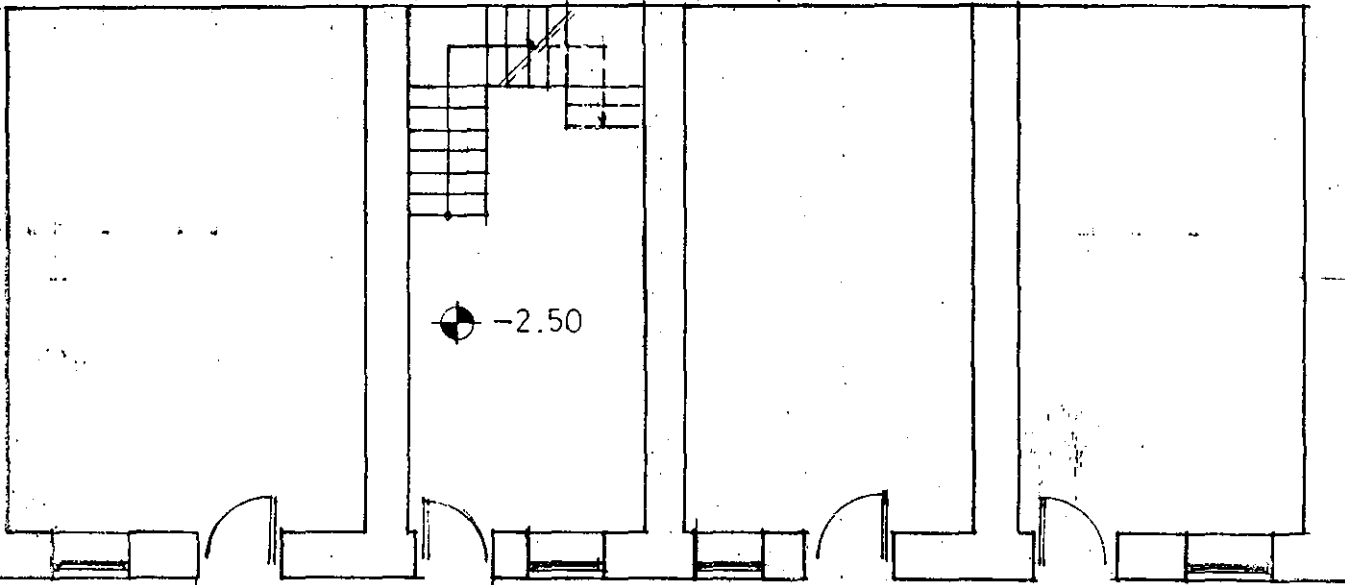

ZEMİN KAT PLANI

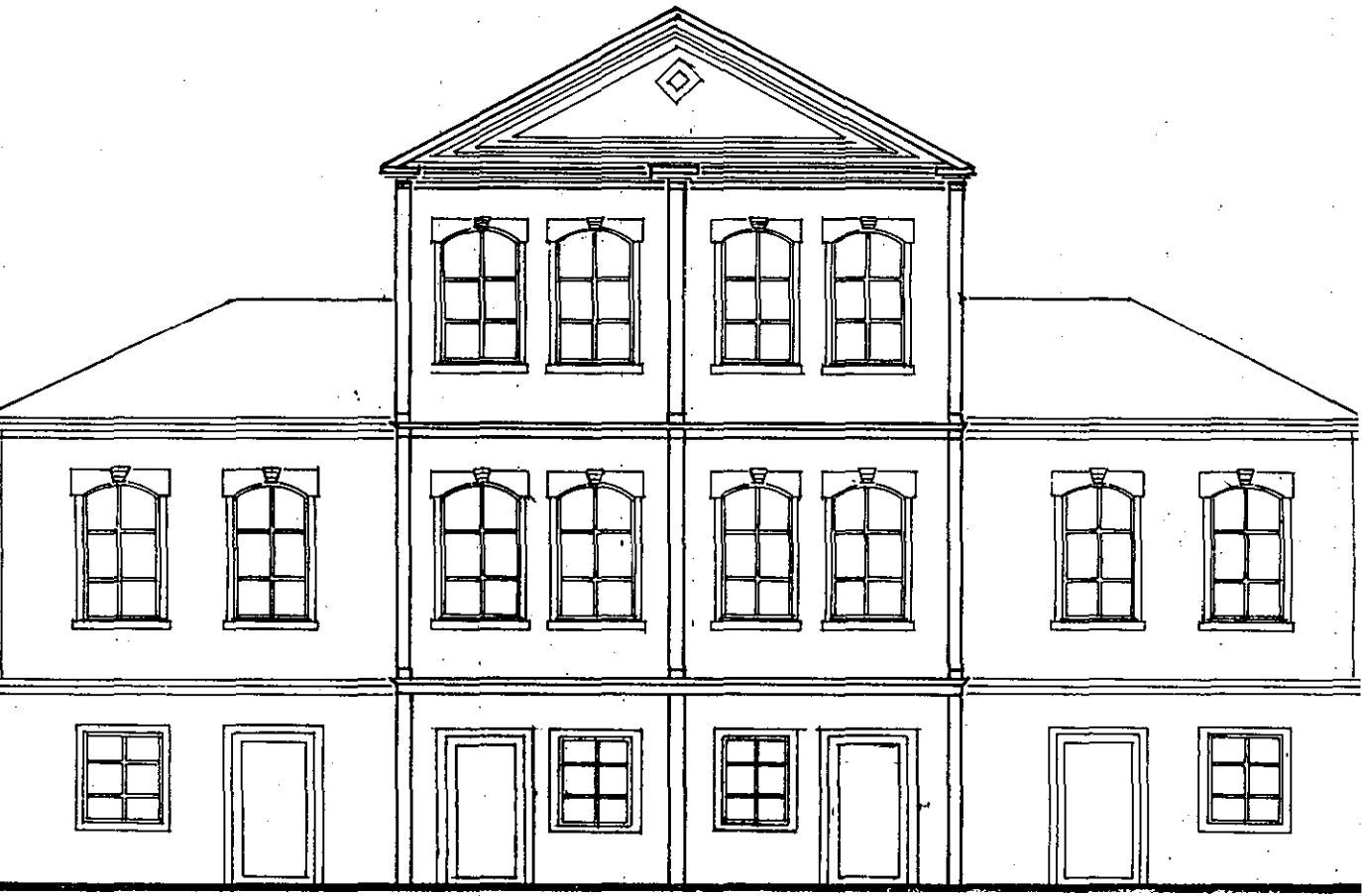
Ö: 1/100

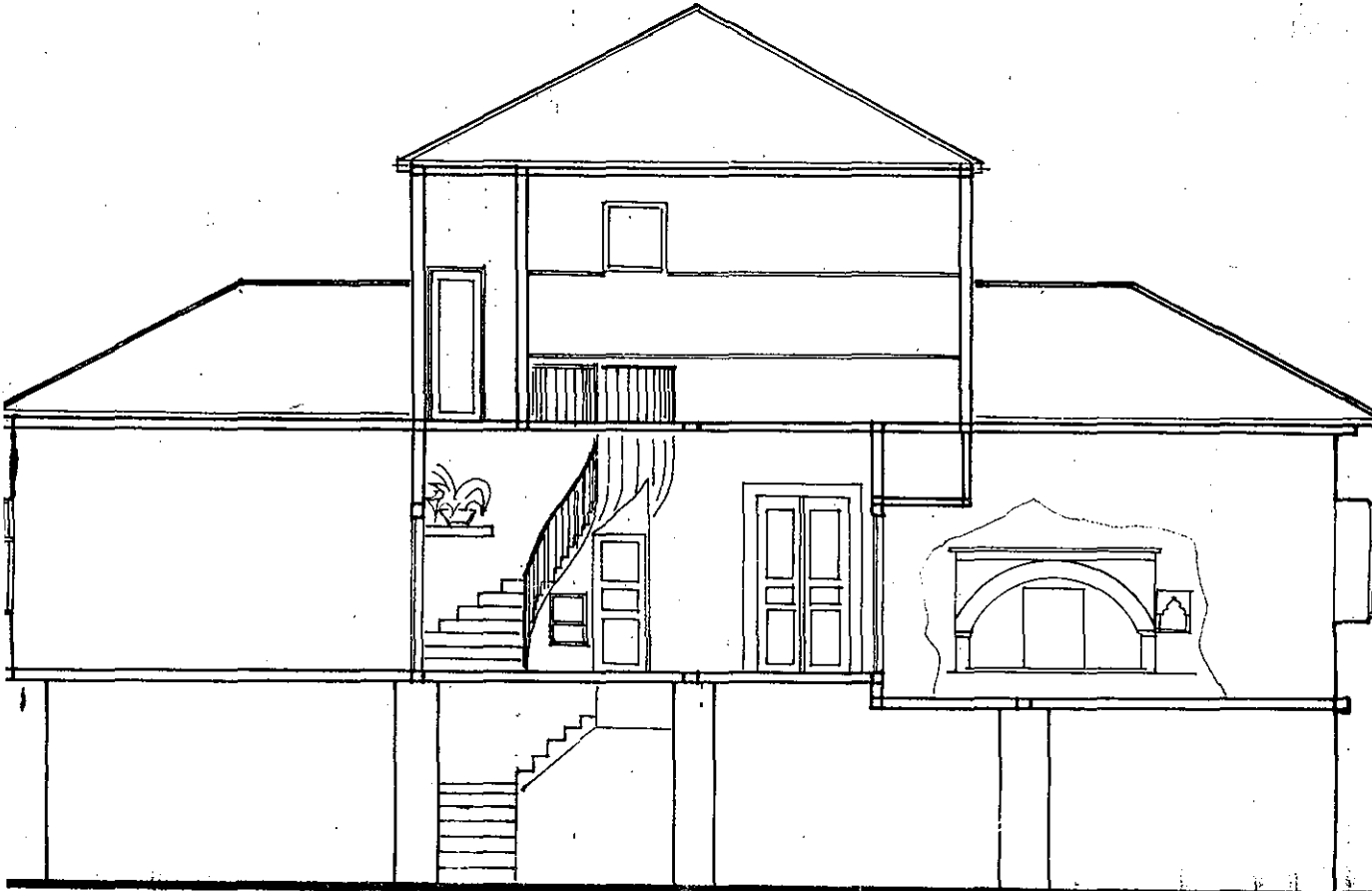
BİRİNCİ KAT PLANI

BODRUM KAT PLANI

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

AKÇAABAT ORTAMAHALLE Koruma Geliştirme Projesi

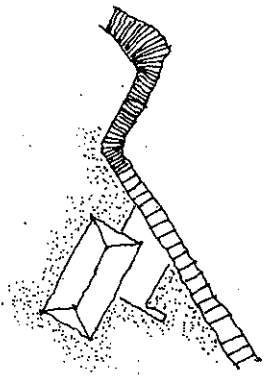
Sahibi:		Mimari çağ	Yapım Tarihi
Adres: Kazancı Sk.No:2		Yaptıraç	Yapan
Koruma Durumu	A	İyi	Taşıyıcı yapı
	B	Orta	
	C	Fena	
İç yapı	A	Üst yapı	A
	B		B
	C		C
Rutubet	A	İz yok	
	B	İz var	
	C	Önemli	

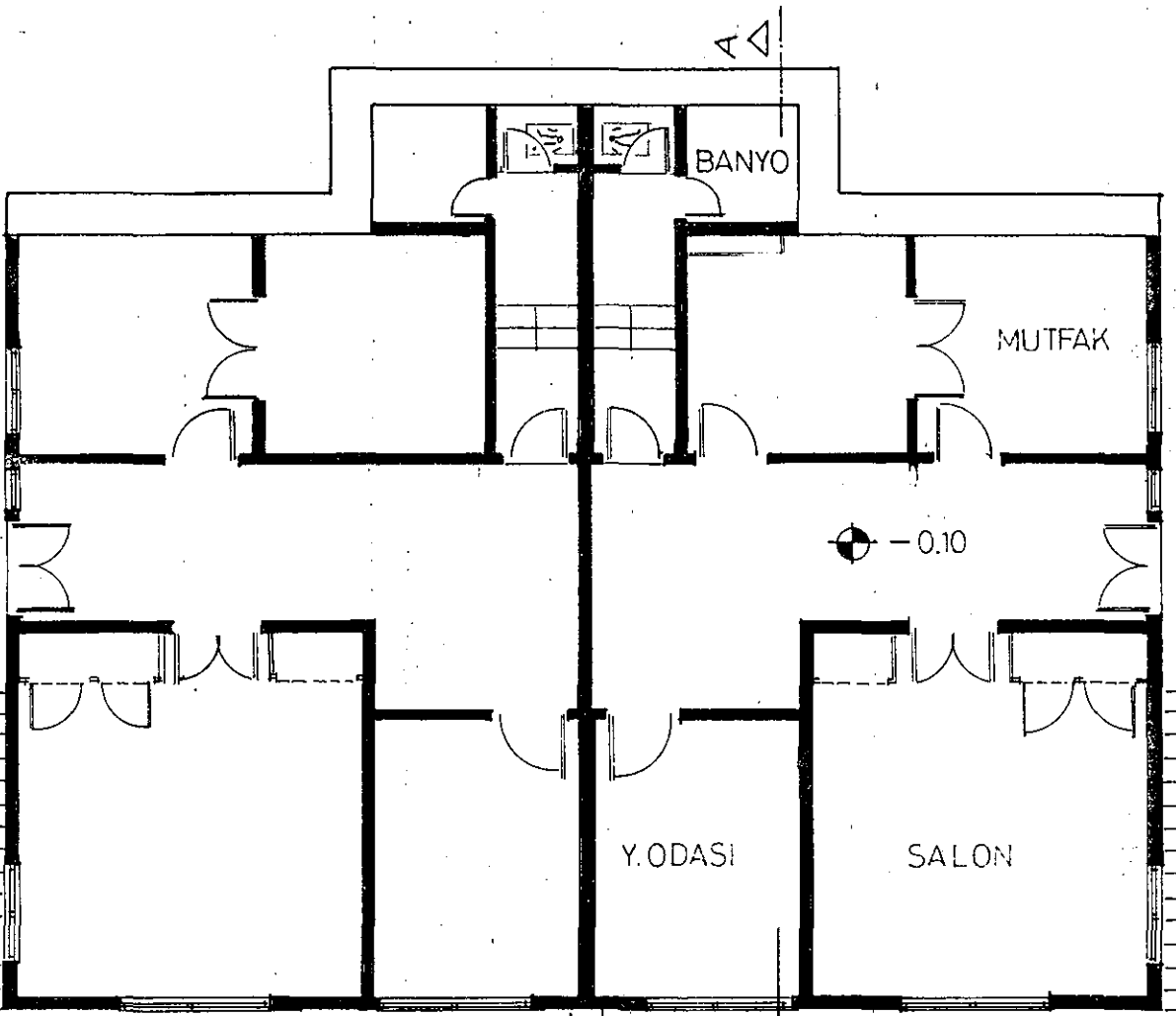
Genel Tanım

Bu ev iki katlıdır. Tipik bir ikiz ev plan şeması görülür. Zemin kata merdivenle çıkılır. Bodrum kat depo olarak kullanılır. Yığma taş ve ahşap iskelet yapım sistemi kullanılmıştır.

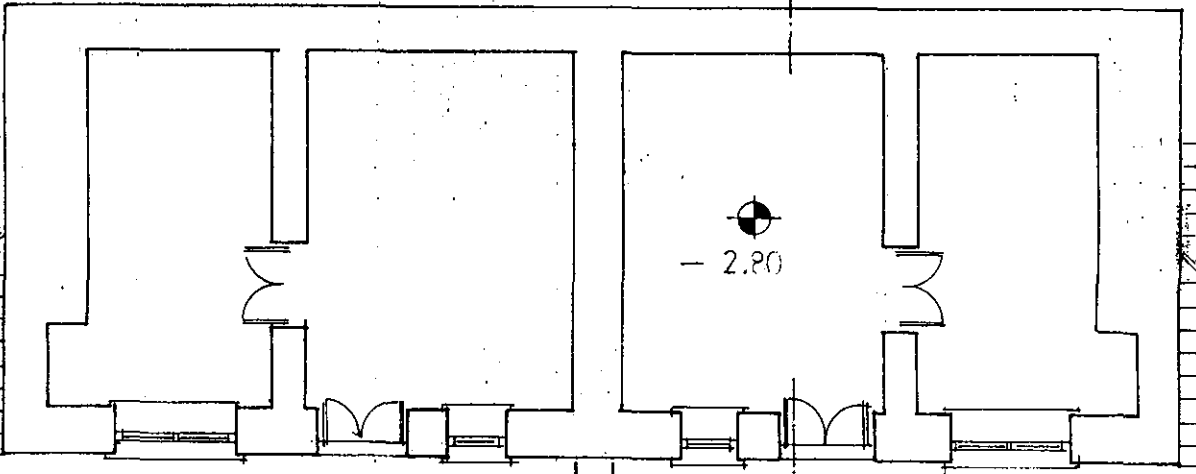
Teknik Bilgiler	Orijinal kullanım	Günümüzdeki kullanım
Elektrik : Var Su : Var Isıtma : Var Kanalizasyon: Var	Konut	Konut

Yol, Bahçe ve Bina ilişkisi Fotoğraf

ZEMIN KAT PLANI

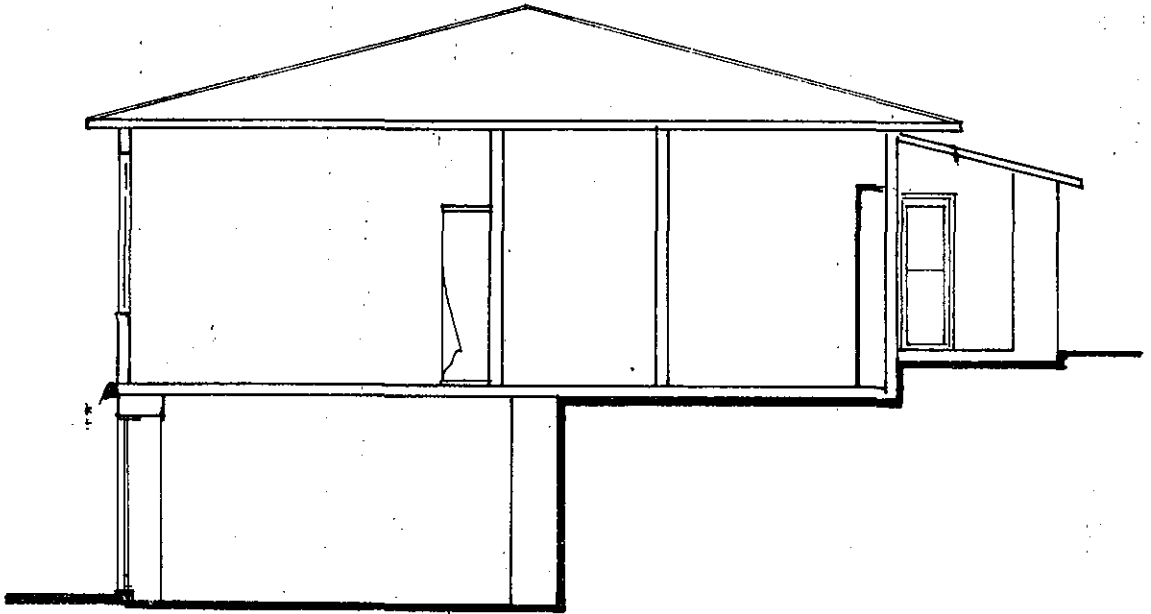

BODRUM KAT PLANI

Ö: 1/100

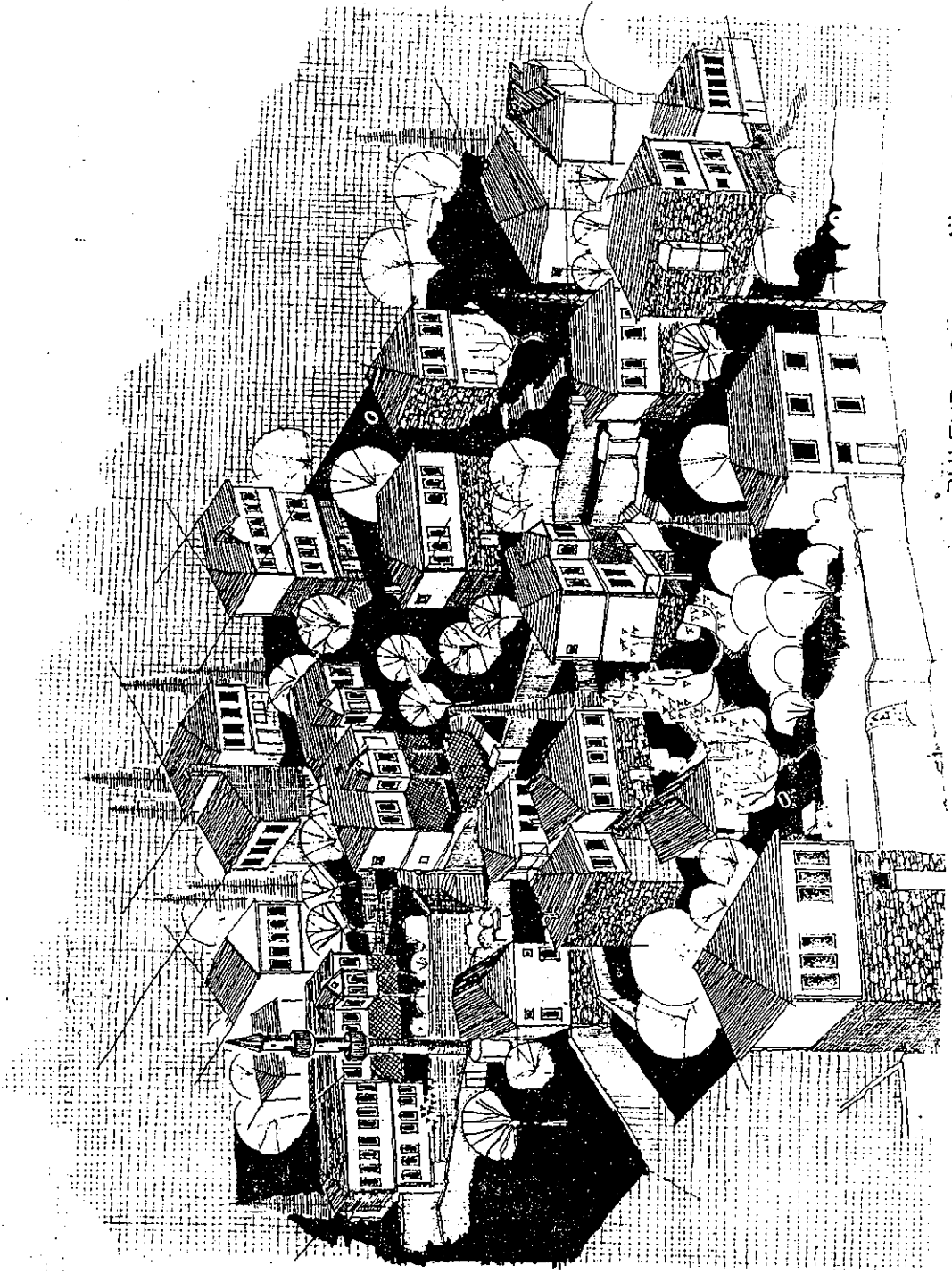

ÖN GÖRÜNÜŞ

A-A KESİTİ

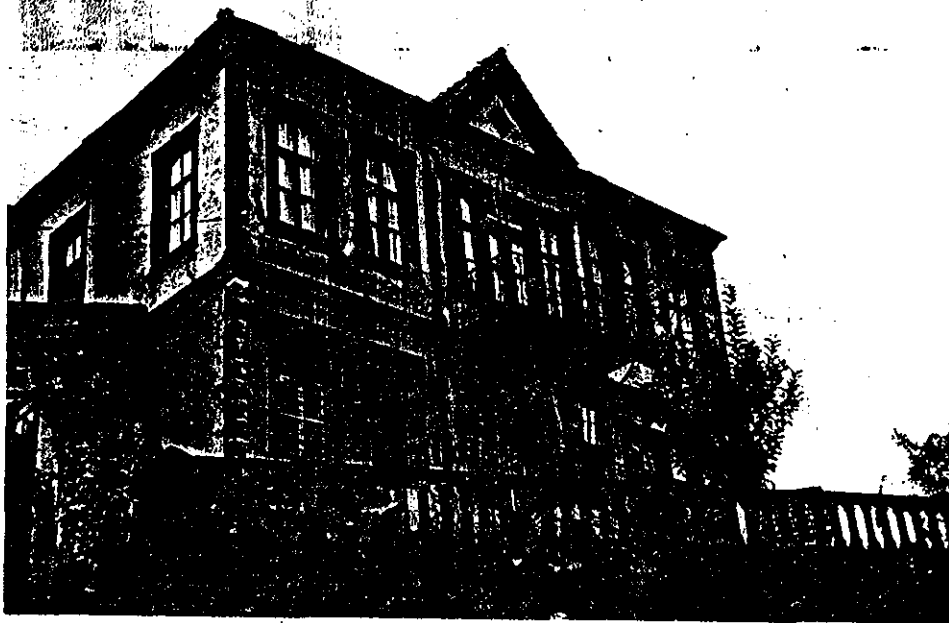
Ö : 1/100

BÜLENT GÜNGÖR'ÜN ARŞİVİNDEN

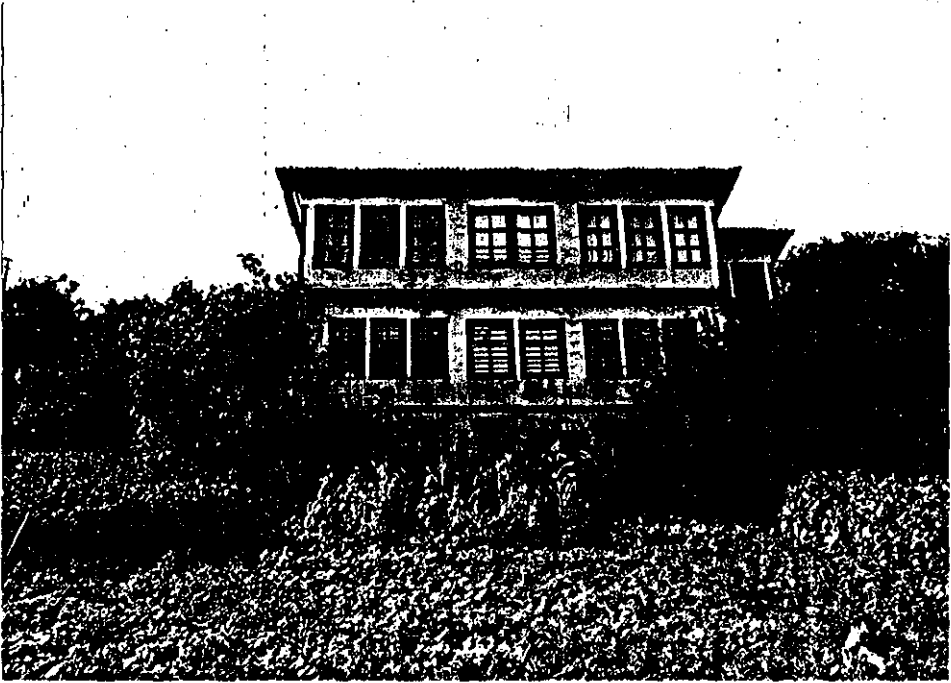

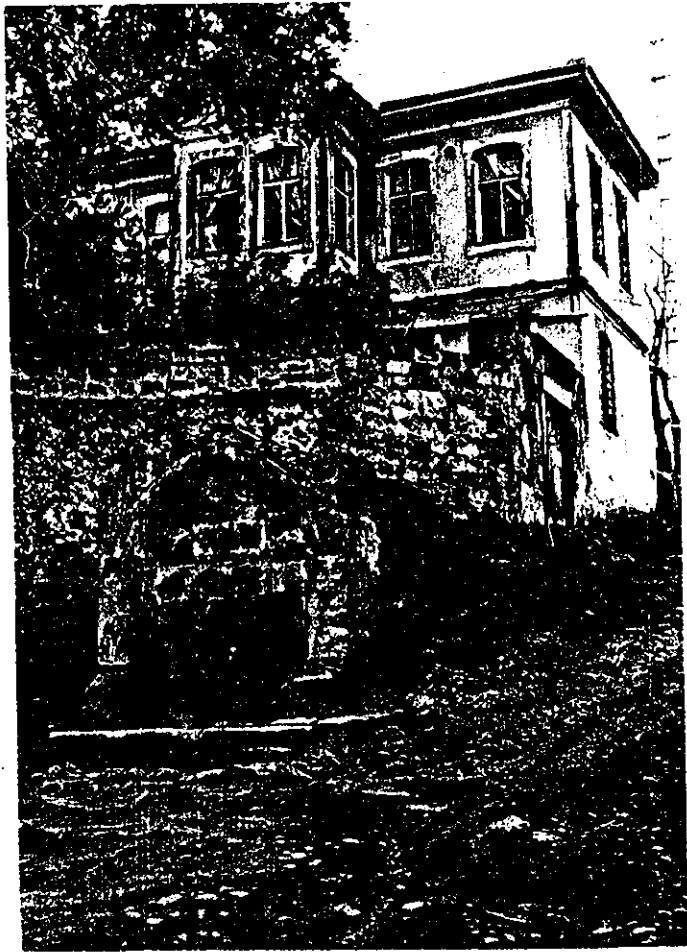

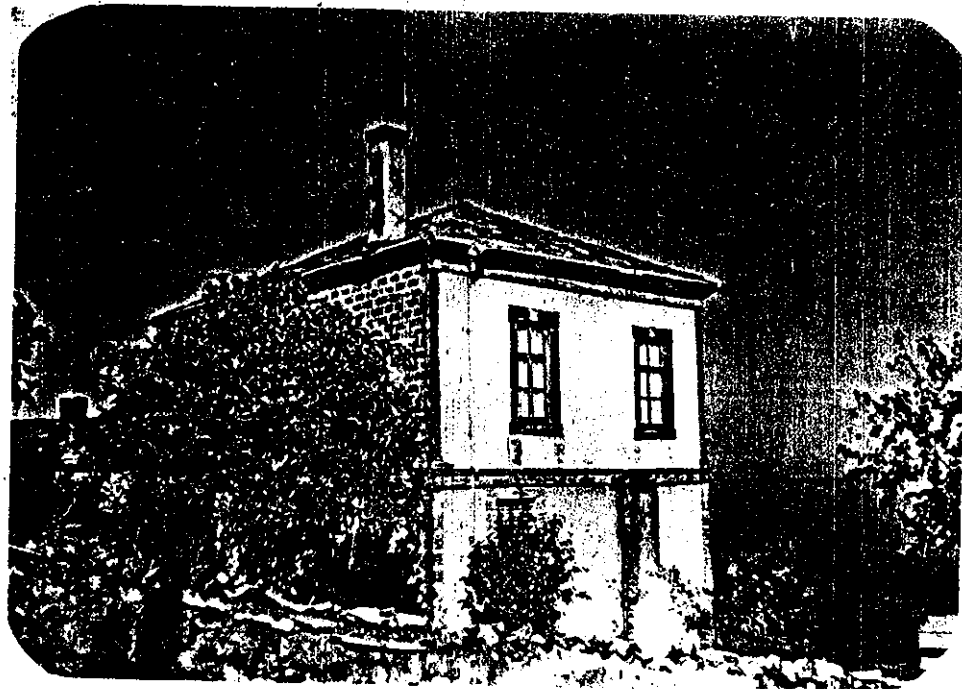

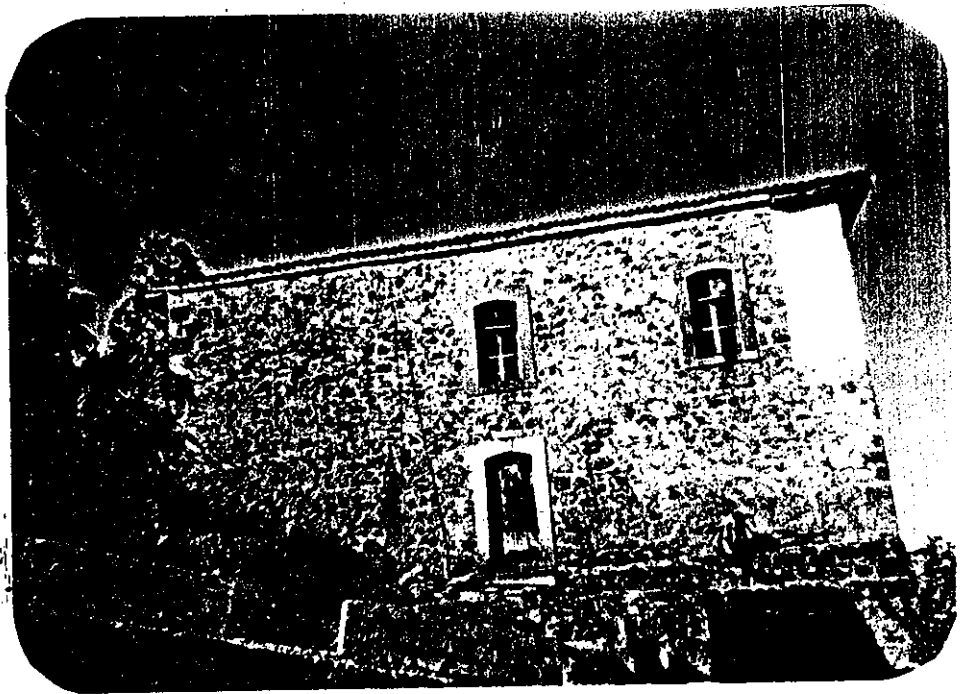

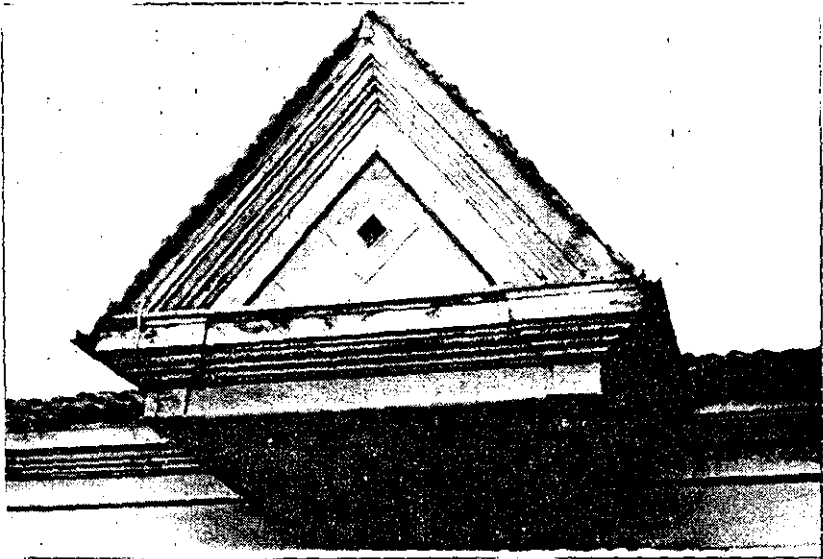

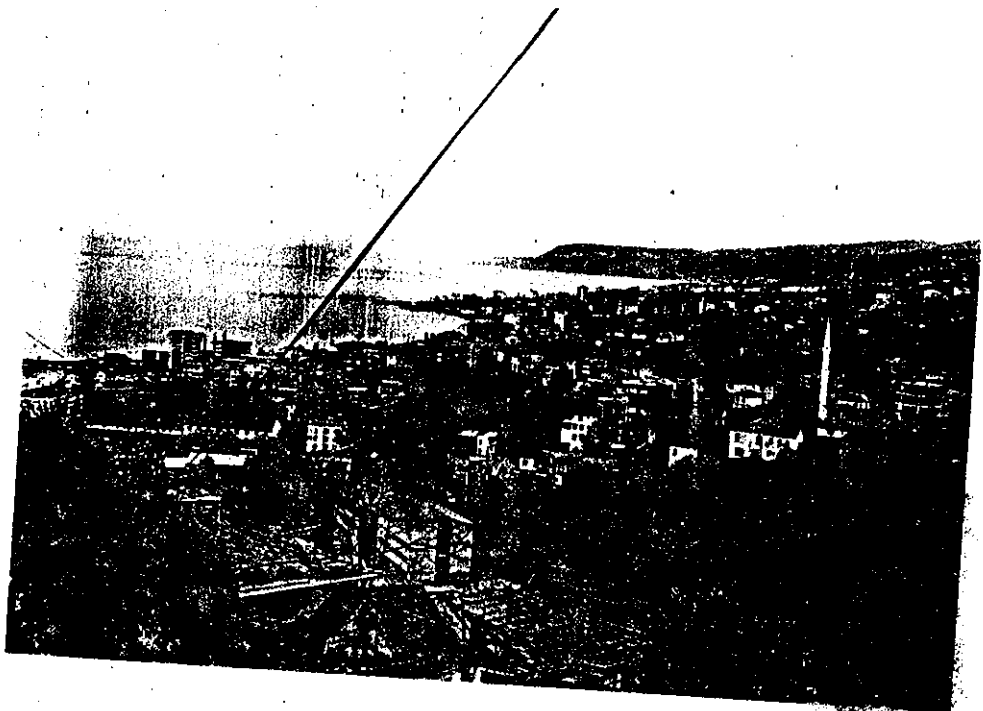
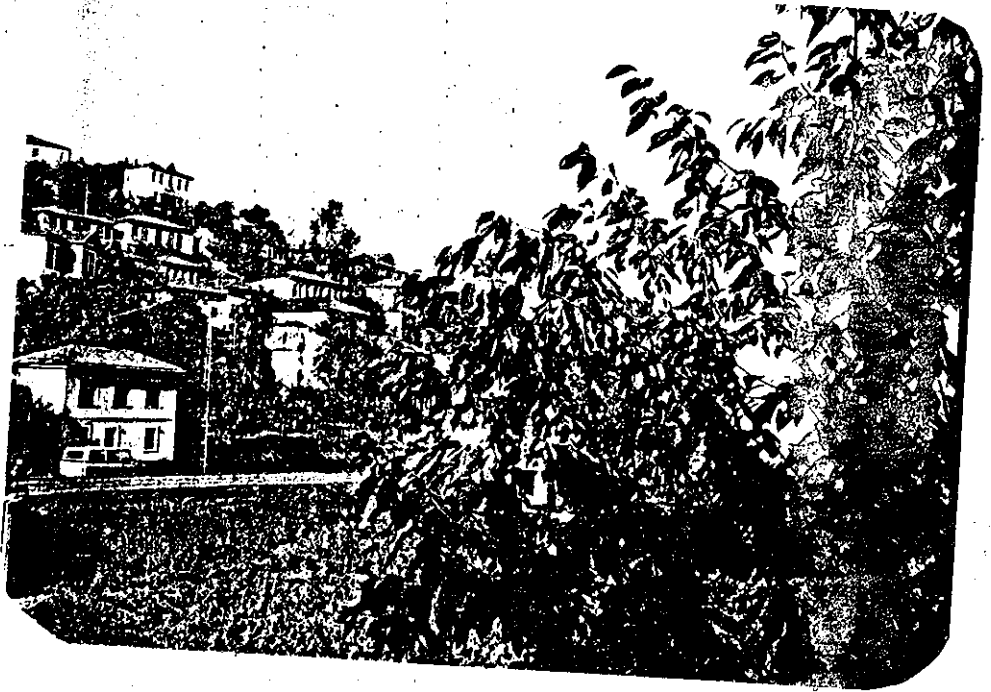

N O T L A R

- 1-Cumhuriyet 50. yılında, Trabzon 1973 İl Yıllığı.
- 2-Ksenophon, Anabasis, çeviren T.Gökçöl, İstanbul, Hürriyet yayınları, 1974.
- 3-Enön.Z., Güngör.B., Öztekin.K., Tosun.V., Akçaabat Ortamahallede bir araştırma, Kuzey gazetecilik, Trabzon, 1984.
- 4- Texier, C., Küçük Asya, Çeviren Suat Ali, Maarif Vekaeti Neş. 1339, İstanbul.
- 5-Goloğlu, M., Pantos, Kalite Matbaası, Ankara, 1973.
- 6-Op.Cit., Trabzon İl Yıllığı.
- 7-Lermioğlu, M., Akçaabat-Akçaabat Tarihi, İstanbul, 1949.
- 8- Ibid.
- 9- Ibid.
- 10-Bu bilgi Akçaabat belediyesi ile yapılan görüşme sonunda elde edilmiştir.
- 11-Tokat, U., Akçaabat Soğukdere Yöresinin Hidrojeolojisi, diploma çalışması, KTÜ. Jeoloji Bölümü, Trabzon, 1981.
- 12-Ibid.
- 13-Ibid.
- 14-Op.Cit, Akçaabat Belediyesi.
- 15-Ibid.

16-Güneş Gazetesi, İl il Türkiye, Güneş matbaacılık,
İstanbul, 1985, s. 561.

17-Çevik,S. Sokaklarda Mekan oluşumuna Trabzon Ölçeğinin-
de Tipolojik Bir yaklaşım, KÜ. Mimarlık Bölümü,
Trabzon, 1984.

18-Sedat Hakkı.E, Türk Evi Plan Tipleri, İTÜ. Mimarlık
Fakültesi, İstanbul, 1966.

19-Ibid.

20-Eriç,M., Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme açısından-
dan cephe kuruluşu, Yapı 45-1984/4.

21-Ibid.

22-Ibid.

23-Ibid.

24-Aysu, M.Emre, Eski Kent Mekanlarını Düzenleme İl-
keleri, Doktora tezi, İstanbul, 1977.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- 1- Aysun, M.Emre, Eski Kent Mekanlarının Düzenleme İlkeleri, Doktora tezi, İstanbul, 1977.
- 2- Cumhuriyet 50 yılında, Trabzon İl Yıllığı.
- 3- Çevik, S., Sokaklarda Mekan Oluşumuna Trabzon Ölçeğinde Tipolojik Bir Yaklaşım, KÜ., Mimarlık Bölümü, Trabzon, 1984.
- 4- Enön, Z., Güngör, B., Öztekin, K., Tosun, V., Akçaabat Ortamahalle Bir Araştırma, Kuzey Gazetecilik, Trabzon, 1984.
- 5- Goloğlu, M., Pantos, Kalite Matbaası, Ankara, 1973.
- 6- Ksenopon, Anabasis, Çeviren T.Gökçöl, Hürriyet yayınları, İstanbul, 1974.
- 7- Lermioğlu, M., Akçaabat-Akçaabat Tarihi, İstanbul, 1949.
- 8- Sedat Hakkı, E., Türk Evi Plan Tipleri, İTÜ. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1966.
- 9- Texier, C., Küçük Asya, çeviren Suat Ali, Maarif Vekaeti Neş. 1339, İstanbul.

- 10- Tokat, U., Akçaabat Soğukdere Yöresinin Hidrojeolojisi, diploma Çalışması, KTÜ. Jeoloji Bölümü, Trabzon, 1981.

DERGİLER

- 1- Eriç, M., Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Açısından Cephe Kuruluşu, Yapı 45-1984/4.
- 2- Güneş Gazetesi, 11 İl Türkiye, Güneş Matbaacılık, İstanbul, 1985, s. 561.